

EGY HIBBANT VÉNEMBER NAPLÓJA

„Ebben az életben én vakon szerelmes vagyok Szacukóba, de a halálom után, gondolom, valami káröröm is lesz bennem iránta, merthogy másként nem tudok bosszút állni rajta... Mikor ő a síromon tapos, és úgy érzi, hogy a bolond öregember csontjait tapossa, az én lelkem még élni fog valahol, és érzi a teste teljes súlyát, érzi a fájdalmat, érzi a talpa finom pórusú, bárszoros simaságát...” – írja a naplójában Ucugi Tokuszuke, ez a makacs, beteg – és dúsgazdag – tokiói öregember. Mert ugyan elkészült már a halálra, de még a sírban sem akar megválni menyétől, a gyönyörű Szacukótól. Az egész család a zsarnok vénember szeszélyeinek a rabja, kacér menyé pedig kihasználja az öreg groteszk szerelmét.

Tanidzaki Dzsuniciró (1886–1965) a modern japán irodalom egyik legnagyobb írója. Neoromantikus irányzat híveként indul, korai elbeszéléseinek tanúsága szerint kedveli a hátborzongató történeteket, az emberi lélek torzulásai foglalkoztatják. Későbbi műveinek alapmotívuma a hagyományos életforma és a modern civilizáció összeütközése. A második világháború alatt hallgatni kényszerül. A háború után írt műveit elmélyült lélekelemzés, realiztikus hang jellemzi.

TANIDZAKI DZSUNICSIRÓ EGY HIBBANT VÉNEMBER NAPLÓJA

TANIDZAKI DZSUNICSIRÓ

EGY HIBBANT VÉNEMBER NAPLÓJA

MODERN KÖNYVTÁR
MODERN KÖNYVTÁR
ELŐKÉSZÜLETBEN:

(A sorrend és a címek nem véglegesek)

Véron: Joao Thassos

A fehér dámszarvas – Mai türkmén elbeszélők

B. Schwaiger: Mitől sós a tenger?

P

— Buddha lábnyomát akarom
kőbe vésetni a te lábad mintájára,
Szacu. Ha meghalok, a poraim ez
alatt a kő alatt fognak nyugodni.
Ez lesz az én nirvánám.

MODERN KÖNYVTÁR 397

FORDÍTOTTA
GÖNCZ ÁRPÁD
AZ UTÓSZÓT
YAMAJI MASANORI
ÍRTA

TANIDZAKI DZSUNICSIRÓ
EGY HIBBANT
VÉNEMBER
NAPLÓJA

EURÓPA KÖNYVKIADÓ

FUTEN ROJIN NIKKI

BY JUN'ICHIRO TANIZAKI

© MATSUKO TANIZAKI, 1961

FIRST PUBLISHED IN JAPAN

HUNGARIAN TRANSLATION © GÖNCZ ÁRPÁD, 1980

I.

Tizenhatodika... Este elmentem a kabuki színházba. Csak a *Szuckeroku*-t akartam megnézni, eszem ágában sem volt, hogy ott maradjak a műsor hátralevő részére. Kanja a hős szerepében nem érdekelt, de Tossó játszotta Agemakit, s tudtam, hogy gyönyörű kurtizán lesz. Feleséggemmel mentem és Szacukóval; Dzsókicsi a hivatalból jövet csatlakozott hozzánk. A darabot csak én ismertem, meg a feleségem, Szacuko még sose látta. Feleségem valamikor talán igen, de hogy Dandzsúró játszotta-e a főszerepet, arra nem emlékszik. Azt mondja, hogy amikor az idős Udzaemon játszotta a hőst, akkor látta egyszer-kétszer. Dandzsúró alakítását csak én láttam, azt hiszem, 1897 körül, úgy tizenhárom-tizennégy éves koromban. Dandzsúró akkor játszott utoljára *Szuckerokut*; 1903-ban meghalt. Agemakit, a kurtizánt az előző Utaemon játszotta – akkoriban még Fukuszukénak hívták. Ikjú, az intrikus szerepét pedig Sikan. Mi akkoriban Tokió Hondzso kerületében laktunk; még emlékszem, volt ott egy híres nyomda – hogy is hívták? –, az előtt jártunk el, s a kirakatában *Szuckeroku*, Agemaki és Ikjú színes képe volt kiakasztva.

Amikor én láttam Udzaemonnal a darabot, emlékszem, hideg téli nap volt, s Udzaemon negyvenfokos lázzal, egész testében reszketett, úgy játszotta el a vízbe merülési jelenetet. Mindenképpen nagyon szeretem a *Szuckeroku*-t, még Kanjával is szívesen megnézem, ha a kedvencemet, Tossót láthatom...

Kanja, azt hiszem, most próbálkozott először a

szereppel, s az biztos, hogy a játéka nem hatott rám. Az utóbbi időkben minden színész lábhoz simuló trikónadrágot hord. A nadrág néha ráncot vet, s ez teljesen tönkreteszi a hatást. Rizsporozni kéne a lábuk szárát és csupaszon hagyni.

Tossó Agemakija nagyon tetszett. Úgy döntöttem, hogy már csak ezért is érdemes volt eljőnnöm. Mások talán jobban játsszák, de ilyen szép Agemakit már nagyon rég nem láttam. Bár nincsenek homoszexuális hajlamaim, mostanában különös vonzalmat érzek a női szerepet játszó fiatal kabuki-színészek iránt. De csak a színpadon. Ha nincsenek kikészítve és nem hordanak női ruhát, nem érdekelnek. Bár, ha jobban meggondolom, mégis csak be kell ismernem, hogy ez némi hajlamra vall.

Fiatalkoromban volt egy furcsa élményem, noha csak egyszer. Volt akkoriban egy női szerepet játszó jóképű fiatal színész, úgy hívták, hogy Vakajama Csitori. A nakaszui Maszago Színházban kezdte a pályáját, s valamivel idősebb korában Arasi Josizaburó partnere lett. Bár azt mondtam, „idősebb korában”, pedig harminc ha lehetett, s még mindig nagyon szép: az ember úgy érezte, egy érett nőt lát, s eszébe se jutott, hogy az férfi. Kójó *Nyári köntös*-ének lányszerepében hallatlanul megnyerőnek találtam. Egy este tréfásan megjegyeztem egy teaház tulajdonosnőjének, hogy ha lehet, szívesen meghívnám, ugyanabban az öltözékben, amit a színpadon viselt, s talán még azt is megtapasztalnám, hogy az ágyban milyen. – El tudom intézni – mondta a főnöknő, és el is intézte! Simán ment minden. Pontosan olyan volt vele hálni, mintha egy gésával háltam volna, a szokásos módon. Röviden: Csitori a legeslegvégéig nő volt, az embernek mindvégig eszébe se jutott, hogy nem az. Tarka selyemalsóban bújt be az ágyba, s még a gondosan fésült parókát se vette le, úgy nyugtatta a fejét a magas

favánkoson az elsötétített szobában. Igazán különös élmény volt, hallatlanul értette a dolgát. Pedig nem is volt hermafrodita, hanem minden ízében pompás férfi. De annyira értette a dolgát, hogy ezt el tudta feledtetni.

De bármilyen ügyes volt is, nekem az efféle nem volt ínyemre, s így az az egyetlen élmény kielégítette a kíváncsiságomat. Sosem ismételt meg. Mégis, hogy lehet az, hogy most, hetvenhét éves koromban, mikor efféle kapcsolatokra már képtelen vagyok, most kezdek vonzódni nem is a nadrágot viselő csinos fiatal lányokhoz, hanem a női ruhába bújt jóképű fiatalemberekhez? Vajon egyszerűen föléledt bennem Vakajama Csitori egykori emléke? Alig hiszem. Nem, úgy látszik, hogy ez az impotens öregember szexuális életével van valamiképpen összefüggésben – mert hogy az embernek akkor is van valamiféle szexuális élete, ha impotens.

Ma fáradt a kezem. Itt abba hagyom.

Tizenhetedike... Még egy kicsit folytatom a tegnapi. Bár esett az éjjel – most kezdődik az esős évszak –, nyomasztónak éreztem a hőséget. A színházban természetesen léghűtés volt, de az a fajta léghűtés igen-igen rosszat tesz nekem. A bal kezembe jobban beleállt tőle a fájdalom, mint valaha, s még erősebben zsibbadt. Az ujjaim hegyétől a csuklómig mindig is fájt, de a fájdalom az éjjel felkészült egészen a könyökömig, sőt néha még azon túl is, a vállamig.

– Hát nem megmondtam? – szögezte le a feleségem. – De te sose hallgatsz rám. Még mindig az a véleményed, hogy érdemes volt megnézni? Egy ilyen másodrendű előadást?

– Ó, nem is volt olyan rossz. Szinte már attól elfelejtem a fájdalmamat, hogy ezt az Agemakit láttam.

Feleségem szemrehányásaitól csak annál jobban megmakacsoltam magam. De a karom attól függetlenül csúful meggémberedett. Hálószővésű selyemalsó volt rajtam, azon vékony és béleletlen, jól szelőlőző gyapjúkimonó, s felül nyersselyem nyári köpeny; ráadásul szürke gyapjúkesztyűt húztam, s a kezemben zsebkendőbe burkolt zsebmelegítőt szorongattam.

– Én értem, hogy apa mire gondol – mondta Szacuko. – Tossó csodálatos!

– De drágám... – kezdte Dzsókicsi, de hangot változtatott. – Szacuko, te érted, mi ebben az érdekes?

– Hogy játszani hogy játszott, azt nem tudom megítélni, de hogy gyönyörű volt, azt igen. Apa, mit szólnál hozzá, ha elmennénk a holnap délutáni előadásra is? A teaházi jelenetet adják elő *Az amidzsimai szerelmesek öngyilkosságából* – abban Tossó csodálatos lesz! Van hozzá kedved? Minél tovább vársz, annál nagyobb lesz a hőség.

Őszintén szólva annyira kínzott a karom, hogy arra gondoltam, inkább leteszek a délutáni előadásról, de a feleségem zsémbelése mégis arra készítetett, hogy elmenjek, merő gonoszkodásból. Szacuko bámulatosan hamar fölfogta, hogy énbennem mi munkál. A feleségem épp ezért nem szíveli, mert ilyen esetekben ügyet se vet rá, csak nálam igyekszik behízelegni magát. Gondolom, Szacuko valóban kedveli Tossót, de Danko, aki a hős szerepét játssza, valószínűleg jobban érdekli.

A teaházi jelenet a ma délutáni műsorban kettőkor kezdődött és körülbelül három óra húszkor lett vége. Melegebb volt, mint tegnap, tűzött a nap. A hőség is aggasztott, de különösen az, hogy milyen hatással lesz a karomra a túlzott léghűtés. A sofőrünk korán akart elindulni. – Az este simán odaértünk – mondta –, de ma itt vagy ott, a Parlament-

nél vagy az amerikai nagykövetség előtt biztos hogy belekeveredünk valami tüntetésbe. – Egykor már el kellett indulnunk. Csak hárman voltunk, Dzsókicsi nem jött.

Szerencsére nem késtünk sokat. Még az előjáték sem ért véget. Bementünk az étterembe, hogy ott várjuk ki, amíg befejeződik. Feleségem és Szacuko fagyaltot kért, így hát én is azt rendeltem volna, de a feleségem nemet mondott rá. A teaházi jelenetben Tossó Koharu szerepét játszotta, Danko Dzsiheit alakította, Ennoszuke meg Magoemont. Emlékszem, évekkel ezelőtt a Sintomi Színházban Magoemon szerepében Ennoszuke apjával láttam a darabot, s akkor még Baikó volt Koharu. Danko nagy hévvel játszotta Dzsiheit, szinte azt mondhatnám, mindent beleadott; túlságosan is nagy hévvel, túlságosan feszülten, így aztán a végére görcsös lett és ideges. Persze, mit is várna az ember egy fiatalembertől ilyen nagy szerepben. Mindössze annyit remélhet, hogy ekkora igyekvéssel majd csak viszi valamire. De akkor is úgy vélem, hogy inkább az edoi szerepkörből kellett volna szerepet választania, ahelyett, hogy egy ószakai alakot próbál eljátszani. Tossó ma is gyönyörű volt, bár az az érzésem, hogy Agemakit jobban alakította. A műsor harmadik számára nem maradtunk ott.

– Ha már eddig eljöttünk, álljunk meg az Iszetan áruháznál – mondtam, bár számítottam rá, hogy a feleségemnek ellenvetése lesz. Úgy is volt.

– Nem gondolod, hogy mára elég már a léghűtésből? Olyan hőség van, hogy legjobb lenne egyenest hazamenned.

– Látod? – mutattam neki a kígyófa botom végét. – Lejött a hegye. Nem tudom, miért, de egyik se bírja sokáig. Jó ha két-három évig eltart. Az Iszetan áruházban talán találnék egyet, ami kedvemre való.

Persze megint más járt az eszemben, de nem mondtam ki. – Nomura, mit gondol, hazafelé menet sikerül elkerülnünk a tüntetéseket?

– Azt hiszem, uram. – A sofőrünk szerint ma a Diákszövetség egyik frakciója ment ki az utcára; ha jól tudja, kettőkor gyülekeztek a Hibija parkban, hogy utána a Parlament majd a Rendőrkapitányság elé vonuljanak fel. – Ha a városnak azt a részét elkerüljük, minden rendben lesz – mondta.

A férfidivatickek a második emeleten voltak, de nem találtam olyan botot, amelyet szerettem volna. Mondtam, hogy álljunk meg az első emeleten, s nézzük meg a női divatbemutatót. Épp nyári kiállítás tartottak, s így zsúfolásig tele volt. A legkülönbözőbb „olasz divatú” ruhákat vonultatták fel, híres *haute couture* tervezők műveit. Szacuko felfelsikkantott, hogy milyen gyönyörűek, s nem volt hajlandó továbbmenni. Egy Cardin-féle selyemsálát vettem neki, háromezer yenért.

– Meghalok egy ilyenért, csak olyan drága! – Mélyet sóhajtvá csodált meg egy drapp antilopbőr táskát, amelynek keretét zafírutánzatok díszítették. Húsz-egynéhány ezer yenbe került.

– Vétesd meg magadnak Dzsókicsival. Ennyit igazán megengedhet magának.

– Kár is megpróbálni. Zsugoribb annál.

A feleségem nem válaszolt, egy szót sem szólt többet.

Ötkor azt javasoltam, hogy menjünk el valahova a Gindzára, és vacsorázzunk meg.

– Hová? – kérdezte a feleségem.

– Mondjuk a Hamaszakuba. Az utóbbi időkben folyton angolnára lenne gusztusom.

Megkértem Szacukót, hogy telefonon foglaljon helyet. Mondtam, hívja fel Dzsókicsit is, és kérje meg, hogy ha tud, legyen ott hatra. Nomura szerint a tüntetők tíz körül érnek a Gindzára, zárás előtt.

Ha most rögtön indulunk, nyolcra már otthon lehetünk, és elkerülünk minden kellemetlenséget. Mindössze annyit kell tennünk, hogy a palota túloldala felől kerüljünk a belvárosba, akkor nincs miért aggodnunk...

Tizennyolcadika. A tegnapi folytatása.

Hatra értünk oda a Hamaszakuba. Dzsókicsi már ott volt. Mellettem a feleségem ült, aztán Szacuko, majd Dzsókicsi; ez volt a sorrend. Mi zöld teát ittunk, a fiatalok sört; étvágygerjesztőnek mi jégbe hűtött szójababtúrót ettünk. Dzsókicsi zöld szójababot kért, Szacuko meg ecetes algát. Én bálnahússalátát is rendeltem; *szasimi* fogásul a feleségem meg Dzsókicsi vékonyra szelt tengeri keszeget kért, Szacuko is, én is *hamo*-angolnát szilvamártással. Roston sült angolnát csak én ettem, ők hárman inkább roston sült *aju*-pisztrángot; gombamártással körített sült tojásgyümölcsöt valamennyien.

– Azt hiszem, én kérek még valamit – mondtam.

– Ezt komolyan mondd? – kérdezte hitetlenkedve a feleségem. – Nem lesz az sok?

– Nem mintha éhes volnék, de ha idejövök, mindig megkívánok valami jó kiotói ételt.

– Látom, van *gudzi*-juk – mondta Dzsókicsi.

– Apa, nem akarod ezt befejezni? – Szacuko alig nyúlt hozzá a *hamó*-jához. Jó ha egy-két szeletet megevett, a többit nekem szánta. Igaz, ami igaz, pontosan erre számítottam – vagy lehet, hogy ezért is mentem el? – hogy én egyem meg, amit ő meghagyott.

– Dehogynem, de én olyan hamar fölfaltam az enyimet, hogy a szilvamártásomat már el is vitték.

– Nekem még maradt. – Szacuko az angolnával együtt odanyújtotta a mártásos tálkát is. – Vagy rendeljek neked másikat?

– Ugyan. Ez jó lesz.

Bár a *hamó*-ban nem sok kárt tett, szilvamártással alaposan bemaszatolta – nem éppen úrihölgy módjára. De lehet, hogy szándékosan.

– Tessék, itt a halnak a belső része, amit úgy szeretsz – mondta a feleségem. Nagyon ért hozzá, hogy szépen eltávolítsa a szálkáit, a fejével és a farkával együtt félretegye, aztán a húsát az utolsó foszlányig megegye, s olyan tisztán hagyja ott a tányérját, mintha macska nyalta volna ki. De a belső részeit általában meg szokta hagyni nekem.

– Az enyimet is megeheted – kínált Szacuko. – De én olyan ügyetlenül eszem a halat, az enyim nem olyan gusztusos, mint anyáé.

S ezzel még keveset mondott. A pisztráng maradékát még a szilvamártásnál is jobban összemaszatolta. Úgy éreztem, talán ennek is valami célja van.

A beszélgetés során Dzsókicsi megjegyezte, hogy pár napra Hokkaidóba kell utaznia, üzleti ügyben. Úgy számolta, hogy körülbelül egy hétig lesz távol, s azt mondta, ha Szacuko akarja, őt is magával viszi. Szacuko egy pillanatra elgondolkozott, aztán kijelentette, hogy mindig is szerette volna Hokkaidót nyáron látni, de most erről le kell mondania – megígérte Haruhisának, hogy huszadikán bokszmeccsre megy vele. Dzsókicsi csak annyit mondott: – Igen? – és annyiban hagyta a dolgot. Fél nyolc körül értünk haza.

Ma reggel, miután Keiszuke elment az iskolába és Dzsókicsi az irodába, kísétáltam a kerti pavilonhoz. Ez úgy száz lépés lehet, de az utóbbi időkben elgyöngült a lábam, s úgy érzem, mindennap nehezebb a járás. Lehet, hogy ennek valami köze van az esős évszak nyirkos levegőjéhez, bár ez tavaly nem okozott még ennyi gondot. A lábam nem fáj annyira és nem olyan érzékeny a hidegre, mint a karom, de olyan furesán nehéz, s mintha mindig össze akarna akadni. Ennek a nehézkességnek a központja néha

a térdem kalácsa, néha a lábfejem, néha a talpam; ez napról napra változik. Erről is minden orvosnak más a véleménye. Az egyik azt mondja, hogy még mindig annak a pár év előtti enyhe agyvérzésnek a nyomait viselem, az némi agyi elváltozást okozott, s ez befolyásolja a járásomat. Mikor megröngteneztek, azt mondták, a nyaki és az ágyéksigolyáim meg vannak görbülve, s azt a tanácsot adták, hogy feküdjek megdöntött ágyon rögzített nyakkal, és viseljek ideiglenesen gipszgallért a nyakam körül. De én nem bírom ezt a megnyomorított és kitekert testtartást, így hát megpróbálok megbékélni vele, hogy rossz a lábam. Bár a járás nehezemre esik, muszáj mindennap járnom egy kicsit. Figyelmeztettek, hogy ha ezt nem teszem meg, egyáltalán nem fogom tudni használni a lábamat. Hogy el ne essem, bambusz sétatotra támaszkodom, általában elkísér Szacuko is, vagy az ápolónő, vagy valaki más. Ma reggel Szacuko.

– Tessék, ez a tied, Szacuko. – Mikor megpihenem a pavilonban, kivettem a kimonóm ujjából egy csomag szorosán összehajtogatott bankót, és Szacuko kezébe nyomtam.

– Ez mi?

– Huszonötezer yen. Megveheted magadnak a táskát, amit tegnap láttál.

– Köszönöm! – Sietve betömte a pénzt a blúzába.

– De nehogy anya megsejtse, hogy én vettem, ha meglátja nálad.

– Mikor ott voltunk, az áruházban, anya ezt nem áta. Akkor épp hátramaradtunk.

Azt hiszem, Szacuko jól emlékszik...

Tizenkilencedike. Vasárnap van, de Dzsókicsi ma délután utazott el üzleti ügyben, a Haneda repülőtérre. Utána Szacuko is elment hazulról, a Hillman kocsival. Ez ma már csak az övé – úgy vezet, hogy

valamennyien félünk beülni mellé. Ő nem a repülő-
térre ment, hanem valahova be a városba, moziba,
hogy megnézzé Alain Delont, valószínűleg megint
Haruhiszával. Keiszuke egyedül búslakodott a ház-
ban. Láthatólag alig várta már Kugakót meg a
gyerekeit, mert úgy volt, hogy átjönnek Cudzsidő-
ből.

Valamivel egy után eljött hozzám Szugita doktor.
Olyan fájdalmaim voltak, hogy ápolónóm, Szaszaki
elhatározta, telefonál neki. Kadzsiura professzor,
a klinikán, megállapította, hogy az agyamat ért ká-
rosodás mostanra már majdnem teljesen rendbe
jött – fájdalmaim reumára vagy idegzsábjára valla-
nak. Szugita doktor tanácsára másnap elmentem a
Toranomom Kórházba az ortopédiára, hogy meg-
röntgenezzenek. Legnagyobb megdöbbenésemre azt
mondták, hogy ez rák is lehet, mert annyira fáj a
karom, és mert a nyakcsigolyáim táján a képen
valami homály mutatkozik; a nyakamról még réteg-
felvételt is készítettek. Rákom szerencsére nincs, de
azt mondták, a hatodik és hetedik csigolyám defor-
málódott. Akár az ágyékcsigolyáim, bár nem any-
nyira. Minthogy ez okozza a fájdalmat és a zsibba-
dást a karomban, kezelésül egy sima és síkos, állít-
ható hajlású deszkaállványt kell készíttetni, s körül-
belül harmincfoknyira meg kell billenteni; erre kell
fölfeküdnöm kezdetben tizenöt percre reggelként
és esténként, a nyakamon egy „Glisson-hurokkal”
(ez afféle nyakhám, amit orvosi műszerész készít
rendelésre), hogy a testem súlya megnyújtsa a nya-
kamat. Ha ezt két-három hónapig csinálom, egyre
gyakrabban és egyre hosszabb ideig, akkor biztos,
hogy jobban fogom érezni magam. Ebben a hőség-
ben aztán végleg nem vágyom semmi ilyesmire, de
Szugita doktor biztatott, hogy jobb kezelés híján
azért csak próbáljam meg. Még nem tudom, hogy
igen-e vagy sem, de mindenesetre úgy döntöttem,

hogy idehívatok egy asztalost meg egy orvosi mű-
szerészt, és megrendelem náluk a készüléket.

Kugako kettő körül jött meg. Magával hozta a
két kisebbik gyerekét, a nagyobbik baseball-mérkő-
zésen vagy mittudomén, hol volt. Akiko és Nacudzsi
egyenest Keiszuke szobájába ment. Úgy látszik, az
állatkertbe készültek. Kugako meg épp csak be-
dugta hozzám a fejét, köszönt, s már ment is, mint
mindig, hogy a feleséggel fecseljen a nappali-
ban.

Semmi más nincs, amit ma megírhatnék, így hát
megpróbálom följegyezni néhány gondolatomat,
ami mostanában a fejemben motoszkál.

Lehet, hogy öregkorában mindenki így van vele,
de az utóbbi időben nem múlik el nap, hogy ne
gondolnék a saját halálomra. Noha nálam ebben
nincsen semmi új. Már réges-rég így vagyok vele, a
húszas éveim óta, de most inkább, mint valaha. Na-
ponta kétszer-háromszor is megesk, hogy az jut
eszembe: – Lehet, hogy épp ma fogok meghalni. –
Nem mintha feltétlenül félnék a haláltól. Fialat-
koromban megrémítettek az ilyen gondolatok, de
most még élvezetet is okoznak. Szabadjára eresztem
a képzeletemet, hogy felidézsem az utolsó pillana-
taimat, és hogy mi történik velem a halálom után.
Ahelyett, hogy az Aojama temető halottasházában
adják meg nekem a végtisztességet, azt szeretném,
ha idehaza, a tízgyékényes szobában állítanak fel a
koporsómat, a kertünkkel szemközt. Ez kényelmes
lenne mindazoknak, akik eljönnek, hogy füsttel ál-
dozzanak az emlékemnek: a főkapun át jöhetnének
a belső kapuhoz, a kerti ösvény kövein. Nem szíve-
lem azt a nádsípos, fuvolás Sinto stílusú muzsikát,
inkább a *Hajnali hold*-at énekelje el nekem valaki,
akinek a hangja Tomijama Szeikinére hasonlít.
Szinte még most is hallom a hangját:

*A parti pineák közt megbújva félig
A Hold a tenger színére száll –
Ébredsz-e már ez álomvilágból,
Hogy otthonra lelj a tiszta égi fényben?*

Akkor én már halott leszek, de úgy érzem, mindenképpen hallani fogom. És hallani azt is, hogy sír a feleségem. Még Icuko és Kugako is zokog, bár őket sosem állhattam. Szacuko biztos hogy nyugodt lesz – de az is lehet, hogy mégis sírni fog. Vagy legalábbis megpróbál úgy tenni. Kíváncsi lennék, az én arcom milyen lesz, ha meghalok? Szeretném, ha olyan telt maradna, mint most, még ha az egy kicsit visszataszító is...

– Apa!...

Mikor idáig jutottam, bejött a feleségem Kugakóval.

– Kugako egy szívességet szeretne kérni tőled.

Íme, a „szívesség”. Kugako azt mondja, a nagy fia, Cutomu, beleszeretett egy lányba, és elvennie feleségül. Tulajdonképpen még fiatal a házassághoz, csak másodéves egyetemi hallgató, de ők úgy határoztak, hogy hozzájárulnak. Attól azonban ódzkodnak egy kicsit, hogy a fiatalokat magukra hagyják, s azok külön lakásba költözzenek, így hát azt szeretnék, ha odahaza maradnának, míg Cutomu be nem fejezi az egyetemet és állást nem talál. De a jelenlegi házuk, Cudzsidóban, ehhez nem elég nagy. Már most is kényelmetlenül kicsi Kugako, a férje s a három gyerek számára. Ha Cutomu megnősül, előbb-utóbb meglesz a gyerek, épp ezért szeretnék egy kicsit tágasabb és modernebb házba költözni; ott, Cudzsidóban, öt-hat saroknyira tőlük, eladó egy ház, amelyik pontosan olyan, mint amelyet ők keresnek, s most megpróbálják felhajtani a pénzt, hogy megvehessék. Még két-három millió yen hiányzik. Egyet még csak összekaparnak vala-

hogy, de annál többet rettenetesen nehéz hirtelen előteremteniük. Kugako persze nem azt kéri, hogy az apja adja neki a pénzt. Bankkölcsönt szeretnének fölvenni, mindössze az a kérdése, hogy kiségitené-e őket húszezer yennel, kölcsönképpen, amiből a kamatelőleget kifizetik? A jövő év végéig visszafizetik.

– Van némi értékpapírok, nem? – kérdeztem.

– Azt nem adhatjátok el?

– Ha eladjuk az értékpapírjainkat, ott maradunk egy vas nélkül.

– De mennyire! – kottyantott közbe a feleségem.

– Ahhoz a pénzhez nem szabad hozzányúlni!

– Igen, azt végszükség esetére tartogatjuk.

– Miről beszélsz? A férjed még a negyvenes éveiben jár. Hogy lehet valaki ebben a korban ilyen aggályoskodó?

– Kugako, mióta férjhez ment, sose kért tőled semmit – mondta a feleségem. – Ez az első eset. Nem gondolod, hogy ezt teljesítened kéne?

– Azt mondja, húszezer, de mi lesz, ha nem tudják kifizetni a következő negyedévi részletet?

– Amiatt ne aggódj, amíg el nem jön az ideje.

– Mert akkor sose lesz a dolognak vége.

– Abban biztos lehetsz, hogy Kugako férje nem akar a terhedre lenni. Azt mondja, csak most kér egy kis segítséget, hogy el ne szalasszák a házat.

– Mit gondolsz, nem tudnád te odaadni nekik a pénzt a kamatra? – kérdeztem a feleségemet.

– Még ilyen ötletet, hogy engem kérsz rá! Mikor Szacukónak megvetted a Hillmant!

Ez bosszantott, s elhatároztam, hogy nemet mondok.

– Hát, majd gondolkodom rajta – mondtam.

– Nem tudnál még ma választ adni? – makacskodott a feleségem.

– Rengeteg a kiadásom.

Valamit sustorogtak egymás közt, s mindketten kimentek a szobából.

Hogy épp most kellett rám törniük és megzavarniuk. Nos, azt hiszem, egy kicsit még tovább követtem a gondolataimat.

Míg ötven el nem múltam, nem volt, amitől jobban rettegtem volna, mint a halál előérzetétől, de ez ma már nem áll. Lehet, hogy ráuntam az életre – úgy érzem, nem számít, ha meghal az ember. A minap a Toranomom Kórházban, mikor közölték, hogy esetleg rákom van, láttam, hogy a feleségem és Szaszaki elsápad, de én tökéletesen nyugodt voltam. Meg is voltam lepve, hogy egy ilyen pillanatban képes vagyok megőrizni a nyugalمامat. Majdnemhogy megkönnyebbültem, attól a gondolattól, hogy hosszú-hosszú életem végül is befejeződik. Így egy pillanattig sem ragaszkodom az élethez, de amíg élek, akaratlanul is vonzódok a másik nemhez. Ez biztos hogy eltart a halálom pillanatáig. Belőlem hiányzik az olyan férfiak életerege, mint amilyen Kuhara Fuszanoszuke volt, akinek sikerült még kilencvenévesen is apává lennie, én máris teljesen impotens vagyok. De a szexuális gerjedelmet ma is élvezni tudom, akármi eltorzult, közvetett formában. Ma szinte ezért a gyönyörűségért élek, ezért és az evés gyönyöréért. S úgy látszik, a menyem, Szacuko az egyetlen, akinek valami halvány fogalma van róla, hogy mi jár az agyamban. A házban egyedül ő az, aki legalább egy icipicit sejt belőle. Más senki. S úgy látszik, apró kísérleteket tesz, finoman és közvetetten, hogy kitapogassa, hogyan reagálok.

Nagyon jól tudom, hogy csúf és ráncos vénember vagyok. Mikor lefekvéskor kivesszem a műfogsoromat, és a tükörbe nézek, az arc, ami visszanéz rám, igazán hátborzongató. Se lent, se fent nincs már egyetlen fogam sem. Ínyem is alig. Ha becsukom a számat, az ajkam összeszorul, s az orrom az államra

lóg. Még elgondolni is döbbenetes, hogy ez az én arcom. Még egy majomnak sincs ilyen ocsmány képe. Hogy is remélheti valaki, ha ilyen az arca, hogy megtetszik egy nőnek? De valami előnye annak is van, hogy ez óvatlanná teszi az embereket, megvannak győződve róla, hogy az ember vén, és nagyon jól tudja, hogy ilyesmit hiába is kíván. S bár sem jogom, sem módom nincs kihasználni ezt az előnyt, úgy lehetek egy gyönyörű nő közelében, hogy nem keltek gyanút. S kárpótlásul a magam tehetetlenségéért, belebolondíthatom valami jóképű férfiba, a feje tetejére állíthatom vele az egész házat, és *ebben* örömet lelhetem...

Huszadika. Dzsókicsi, úgy látszik, már nem igen szerelmes Szacukóba. Talán azután hült ki lassan a szerelme, mikor Keiszuke megszületett. Akárhogy is, gyakran van távol üzleti ügyben, s ha idehaza van Tokióban, akkor is majdnem minden este bankettre megy vagy szórakozni jár, s csak késő éjjel jön meg. Lehet, hogy valaki mást talált magának, bár ebben nem vagyok biztos. Mostanában mintha jobban érdekelné a munkája, mint a nők. Volt idő, mikor Szacuko és ő szenvedélyesen szerették egymást; azt hiszem, Dzsókicsi tőlem örökölte az állhatatlanságát.

Feleségem ellenezte a házasságukat, de szerintem hagyni kell az embereket, csinálják, amit akarnak, így aztán nem szóltam bele. Szacuko azt mondta, valamikor a kórusban táncolt a Nicsigeki Varietében. Mindössze fél esztendeig – de mit csinált azután? Az az érzésem, hogy valami mulatóban dolgozhatott, talán az Aszakusza negyedben.

– Spiccelni is tudsz? – kérdeztem egyszer.

– Ó, már nem – mondta. – Bár tanultam egy-két évig, mikor azt hittem még, hogy balerina lesz belőlem. Kíváncsi lennék, tudok-e még egyáltalán.

– Miért hagyta abba, ha ilyen soká tanultad?
– Tönkretette a lábamat, egyszerűen szörnyen nézett ki.

– Emiatt fölhaltál vele?

– Nem állom, ha olyan a lábam.

– Milyen?

– Ó... szörnyű! Csupa bőrkeményedés, és meg is van dagadva.

– Hiszen most nagyon szép a lábad.

– Valamikor sokkal szebb volt! De úgy elcsúfították a bőrkeményedések, hogy mikor a táncot abbahagytam, mindent megpróbáltam – habkővet, smirglit, és mi mindent még, és mindennap. És még *most* sem olyan, mint volt.

– Igazán? Mutasd.

Rögtön ki is használtam az alkalmat, hogy megérintsem a meztelen lábát. Mindkét lába szárát kinyújtotta a heverőn, s hogy lássam, lehúzta a harisnyáját. Ölembe vettem a lábát, s mind az öt ujját egyenként végigbecéztem.

– De hiszen puhák – mondtam. – Mintha nem is lett volna rajtuk semmi bőrkeményedés.

– Mert nem nézted meg rendesen. Tapogasd meg jobban.

– Itt?

– Érzed? Még mindig nem szabadultam tőle teljesen. Ha a lábát tekinted, nincs szájalmasabb teremtmény egy balerinánál!

– Azt mondod, még Lepesinszkájának is baja van a lábával?

– Hát persze. Mikor gyakoroltam, néha a vér kicsöppent a balettecipőmből. S nem is csak hogy az ember lába, a lábikrája is elveszíti minden lágyságát – olyan kemények, görcsösek lesznek az izmai, mint egy zsákhordónak. A mellkasa lapos, a melle eltűnik, s a vállizmai megkeményednek, szívóvak lesznek, akár egy férfié. Még azé is, aki csak a

kórusban táncol, bár szerencsére én ezt megúsztam.

Bár nyilván az alakja volt az, ami Dzsókicsi érdeklődését fölkeltette iránta, láthatólag esze is van, jóllehet sose fejezte be az iskolát. Utálja, ha valamilyen túltesznek rajta; mikor idekerült a házba, addig tanult, amíg már szépen el tudott pötyögni angolul és franciául. Nagyon szeret vezetni és bolondja a boksznak, másrészt meg ki nem néznéd belőle, de szereti az ikebanát. Kétszer egy héten eljön Tokióba Kiotóból a híres Isszotei lányának a férje, mindenféle ritka virágot hoz, és tőle tanulja a kjófui stílust. Ma csikos szavannafüvet, sárkányfarkat és valamiféle kötőrőfűvet rendezett el egy sekély halványzöld tálban, a szobámban. A tekeres, amit fölakasztottam, Nagao Udzan keze írása:

*Szitál a fűzfán a barka, barátom még mindig távol.
Magányos a szilva virága, a poszáta az ágai közt,
hiú álmaim nem változnak.*

*Tízezer rézpénzt elvertem a Székváros vinkójára.
Tavaszi esőben állok a tornác korlátjánál,
s nézem a bazsarózsát.*

Huszonhatodika. Az este, úgy látszik, túl sok szójababtúrót ettem; éjfél után fájni kezdett a hasam, s kétszer-háromszor is föl kellett kelnem, mert hasmenésem volt. Bevettem három tableta entero-vioformot, de még mindig nem vagyok túl rajta. A nap java részét ágyban töltöm.

Huszonkilencedike. Délután megkértem Szacukót, vigyen ki kocsiával a Meidzsi-szentélyhez. Már azt hittem, sikerül megszöknöm, de az ápolónőm észrevette, hogy indulunk, s azt mondta, ő is jön. Az egész el volt rontva. Alig egy órán belül otthon voltunk.

Másodika. Az utóbbi néhány nap éreztem, hogy emelkedik a vérnyomásom. Ma reggelre elérte a száznyolcvanát. A pulzusom száz. Az ápolónő addig erősködött, amíg bevettem két tablettát serpasilt és három adalint. A kezem is megint fáj és zsibbad. Bár ritkán esik meg, hogy ettől ne tudnék aludni, az éjszaka fölébredtem rá, és Szaszakival adattam magamnak egy nobulon injekciót. A nobulon használ, de az utóhatása kellemetlen.

– Megjött a gallér és a billenőágy. Kipróbálná?

Nem vagyok valami lelkes, de amilyen rosszul érzem magam, hajlandó vagyok rá.

Harmadika... Ma felpróbáltam a nyakgipszet. Afféle vastag gipszgallér, ami föltámasztja az ember állát. Fájni nem fáj, de az ember egy ujjnyira nem tudja elmozdítani a fejét – se jobbra, se balra, se föl, se le. Csak néz maga elé, mást se csinál.

– Hát nem olyan, mint valami pokoli kínszerszám? – kérdeztem.

Mínthogy ma vasárnap van, Dzsókicsi és Keiszuke is eljött, hogy végignézzék a cirkuszt, Szacukóval és a feleségemmel egyetemben.

– Szegény apa! – mondta Szacuko. – Szörnyen festesz benne.

– És mennyi ideig kell egyszerre fönnhagyni ezt az izét? – kérdezte Dzsókicsi.

– Én arra lennék kíváncsi, hány napig tart – tette hozzá a feleségem.

– Nem kéne ezt hagynod, apa! Ez egyszerűen emberkínzás a te korodban.

Körös-körül hallottam a kotyogó hangokat, de a fejemet nem tudtam elfordítani, hogy az arcukat is lássam.

Végül is úgy döntöttem, hogy a gallért nem fogom hordani, de a billenőágyat és a nyakhurkot – az úgynevezett Glisson-hurkot – kipróbálom. Kezdet-

ben este is, reggel is tizenöt-tizenöt perc. Az államat egy szövethurok tartja, ami jóval kényelmesebb, mint a gallér, de a fejemet így se tudom mozgatni, csak fekszem és bámulom a mennyezetet.

– Letelt a tizenöt perc – jelentette ki Szaszaki, miután megnézte a karóráját.

– Vége az első menetnek! – kiáltotta Keiszuke, s már rohant is ki a folyosóra.

Tizedike. Egy hete már, hogy elkezdtem a nyújtást. Azóta egy-egy kezelés ideje tizenöt-ről húsz percre hosszabbodott, s már az ágy lejtése is olyan meredek, hogy ugyancsak komoly súly húzza a nyakamat. De ez sem segít. A kezem éppúgy fáj, mint eddig. Az ápolónő szerint úgy látszik, hónapokig kell ezt csinálnom, mielőtt valami észrevehető javulás mutatkoznék. Kétlem, hogy addig kibírnám.

Tegnap este az egész család összegyűlt, hogy a dolgot megbeszéljük. Szacuko azt mondta, a nyújtás sok egy öregembernek, kivált ilyen hőségben, jobb lenne hát, ha abbahagynám, s valami más kezeléssel próbálkoznék. Ő azt hallotta egy külföldi barátjától, hogy az amerikai gyógyszerárban kapható valami gyógyszer neuralgia ellen, dolosin a neve. Tulajdonképpen nem gyógyít, de a fájdalmat napi három-négy tablettát biztosan megszünteti. A dolosin biztosan hat. Így hát vett nekem – nem volna kedvem kipróbálni? Feleségem az akupunktúrát ajánlotta, Szudzuki urat Dedencsófuból: lehet, hogy a tűk meggyógyítanak, miért ne őt hívnánk? Felhívta, és hosszan beszélt vele. Szudzuki azt mondta, rettentően sok a dolga, s reméli, én tudok eljárni hozzá; ha nem, ő keres fel hetenként háromszor. Amíg meg nem vizsgált, nem mondhat semmi biztosat, de a hallottak alapján azt hiszi, rendbe hoz. Ez azonban eltart két-három hónapig. Szudzuki már máskor is segített rajtam: egyszer mikor azok a szívdobogá-

saim voltak, s úgy látszott, már senki se képes meggyógyítani, másodszor meg amikor a szédülés kínzott. Így hát úgy határoztam, hogy megkérem: a jövő héten kezdjük el a kezelést.

Természetből erős a szervezetem. Gyerekkoromtól egészen hatvan-egynéhány éves koromig sosem voltam igazán beteg, attól az egy esettől eltekintve, mikor egy kisebb végbélműtét céljából egy hetet kórházban töltöttem. Hatvankét-hatvanhárom éves koromban mutatkoztak először a magas vérnyomás figyelmeztető jelei, s hatvanhat-hatvanhét éves koromban könnyű agyvérzéssel egy hónapot ágyban töltöttem; a komoly fizikai fájdalommal azonban csak a hetvenhatodik születésnapom után ismerkedtem meg. A bal kezemben kezdődött, fölhúzódott a könyökömbe, onnét a vállamba, aztán a lábamból a lábszáramba. Mindkét lábammal bajom volt, napról napra nehezebb lett a járás. Biztos, hogy most sokan azt kérdik: tulajdonképpen miért is élek, ha egyszer így vagyok – s néha-néha magam is fölteszem magamnak e kérdést. De furcsa módon, és ezt, azt hiszem, szerencsének kell tartanom, sem arra nem panaszkodhatom, hogy ne tudnék aludni, sem arra, hogy ne lenne étvágyam, vagy bármi baj lenne az emésztéssel. Sem alkoholt, sem erős fűszereket, se sós ételt nem fogyaszthatok, de az étvágyam ragyogó. És azt mondják, nyugodtan ehetem akár bifszteket vagy angolnát is, amíg nem viszem túlzásba, s akármit eszem, minden ízlik. Ami meg az alvást illeti, majdnemhogy túl sokat alszom: ha a nappali szunyókálást is beszámítom, kilenc-tíz órát naponta. Székletem meg kétszer van napjában. S bár jó sokat vizelek, és éjszakánként kétszer-háromszor is föl kell kelnem, soha nem fekszem utána álmatlanul. Félálomban megyek ki a W. C.-re, s amint visszafeküdtem, elnyom az álom. Néha-néha fölébredek arra, hogy fáj a kezem, így félig alva tu-

datában vagyok a fájdalomnak, de kis idő múlva megint elalszom. Ha meg nagyon fáj, kérek egy nobulon injekciót, s már alszom is megint. Ez tart életben. Enélkül, azt hiszem, már réges-rég meghaltam volna.

– Azt mondod, fáj a kezed, s hogy nem tudsz járni – mondják némelyek –, de az életet mégiscsak élvezed, ugye? Akkor nem lehet olyan veszélyes a dolog.

Márpedig az. Persze van, amikor nagyon fáj, van, mikor nem; nem állandó, még az is előfordul, hogy egyáltalán nem. Mintha az időjárástól függene; a nedvességtől meg más effélettől.

Furcsa, de akkor is érzek szexuális gerjedelmet, ha fájdalmaim vannak. Sőt, talán épp akkor igazán. Vagy mondjam, hogy jobban vonzanak, jobban elbűvölnek azok a nők, akik fájdalmat okoznak?

Erre valószínűleg rá lehet mondani, hogy mazochista hajlam. Nem hiszem, hogy ezzel mindig így lettem volna – ez olyasmi, ami öregkoromban fejlődött ki.

Vegyünk például két nőt, aki egyformán szép, akire egyformán jólesik ránézni. „A” kedves és becsületes és együttérző; „B” undok és ravaszul hazudik. Ha megkérdezik, hogy melyik vonz jobban, biztos, hogy manapság „B”-t választanám. De csak akkor, ha „B” legalább olyan szép, mint „A”. S hogy mi az a szépség, ami az ízlésemnek megfelel? Legyen a nőnek jó arca, nem szeretem az olyan arcot, amelyen hosszú, nagy orr díslik. Minden porcikája feleljen meg az ízlésemnek. S ami a leglényegesebb, a lába szára legyen karcsú és fehér, a lába feje finom. Feltéve hogy ez s minden más egyformán szép rajtuk, jobban megfogna az, amelyiknek rossz a jelleme. Az ember néha találkozik nőkkel, akiknek az arcán van valami kegyetlen vonás – én ezeket kedvelem legjobban. Ha ilyen nőt látok,

érezem, hogy a szíve is kegyetlen, sőt remélem, hogy az. Ezt éreztem annak idején, amikor Szavamura játszott női szerepeket. Ezt fedeztem föl Simone Signoret arcán *Az ördögösök*-ben, és Honoo Kajokón, a fiatal színésznőn is, akiről manapság annyit hall az ember. Lehet, hogy ők csak megjátszák, de ha találnék egy nőt, aki igazán rossz, és együtt – vagy legalábbis egy fedél alatt, meghitt közelségben – élhetnék vele, micsoda boldogság lenne!...

Tizenkettedike... De még ha rossz jellemű is egy nő, a rosszságának akkor sem szabad szembetűnie. Minél rosszabb, annál okosabbnak kell lennie. Ez nélkülözhetetlen. Persze ennek is van határa; a kleptomániával vagy a gyilkos hajlammal nehéz lenne megbékélni, de még ezeket se zárom ki teljesen. Nem lehetetlen, hogy egy nőbe, ha tudnám, hogy besurranó tolvaj, csak annál jobban belebolondulnék – sőt kétlem, hogy ellent tudnék állni neki.

Diákkoromban az egyetemen ismertem egy joghallgatót, úgy hívták, hogy Jamada Uruu. Később az ószakai városházán dolgozott; már évekkel ezelőtt meghalt. Ennek az embernek az apja afféle régi-módi ügyvéd volt, „fiskális”, aki a Meidzsi-korszak elején a hírhedt gyilkos asszonyt, Takahasi Odent védte. Úgy látszik, sokat mesélt a fiának Oden szépségéről. Csak elkapta, és beszélt, beszélt, beszélt róla, szinte meghiúsított. – Mondhatnám, vonzó volt, elbűvölő – mondogatta. – Soha nem ismertem ilyen elragadó nőt, ilyen vérbeli vámpírt. Mikor láttam, arra gondoltam, nem is bánám, ha ilyen nő kezétől halnék meg.

Minthogy semmi értelme már, hogy tovább éljek, néha az jut eszembe, milyen boldog lennék, ha egy szép napon beállítana, s megölne egy Odenhez ha-

sonló nő. Inkább, mint hogy túrjem félholt karomlábam fájdalmát, hisz akkor legalább túl lennék rajta, s azt is megtapasztalnám, milyen érzés, ha az embert brutálisan meggyilkolják.

Vajon az én Szacuko iránt érzett szerelmem abból a benyomásomból táplálkozik, hogy van benne valami Oden-szerű? Egy csöppet rosszindulatú. Egy csöppet gúnyos. És egy csöppet hazug. Nemigen fér meg az anyósával és a sógornőivel. Hideg a gyermekéhez. Fiatalasszony korában még nem látszott ilyennek, de az utóbbi három-négy évben szembetűnő a különbség. Részben talán azért, mert én szándékosan lovat adok alája. Nem volt mindig ilyen. Azt hiszem, még most is jószívű, de most már azzal kérkedik, hogy rossz. Nem vitás, hogy azért, mert fölismerte, hogy a viselkedése mennyire tetszik nekem. Valahogy sokkal gyöngédebb vagyok hozzá, mint a lányaimhoz, és örülök neki, hogy rosszban van velük. Minél undokabb hozzájuk, engem annál jobban elbűvöl. Igaz, csak az utóbbi időkben vagyok ilyen lelkiállapotban, de a magatartásom egyre szélsőségesebb. Hát a testi fájdalom, a képtelenség, hogy a nemi élet normális örömeit élvezhesse, ennyire el tudja torzítani az ember természetét?

Emlékszem egy veszekedésre, ami a napokban zajlott itt. Bár Keiszuke már hatéves és iskolába jár, több gyerekük nincsen. Feleségem Szacukóra gyanakszik, azt mondja, mesterségesen akadályozza meg, hogy teherbe essék. Nagyon is igaz lehet, magamban elhiszem, de a feleségem előtt tagadom. Ez szemmel láthatólag annyira izgatja, hogy több ízben is szóvá tette már Dzsókicsinak. De ő csak nevet, s nem hajlandó a kérdésről beszélni.

– Tévedsz – mondja.

– Biztos! Én mondom neked!

Dzsókicsi meg nevet, és azt mondja, kérdezze meg Szacukót.

– Mi van ezen nevetni való? Ez komoly dolog! Nem szabad mindent ráhagynod Szacukóra, bolondot csinál belőled!

Végül aztán Dzsókicsi behívta Szacukót, hogy ő védje meg magát a feleségem előtt. Olykor-olykor kihallottam a szobából Szacuko átható hangját. A veszekedés eltartott vagy egy óra hosszát, végül bejött hozzám a feleségem, s megkért, hogy legyen szíves egy pillanatra átmenni hozzájuk a másik szobába. Én azonban nem mentem, így aztán nem tudom pontosan, mi történt: utóbb hallottam, hogy Szacukót annyira felbosszantották feleségem rosszmájú megjegyzései, hogy élesen vágott vissza neki.

– Én nem vagyok annyira oda a gyerekekért! – mondta állítólag. Vagy: – Mire jó az a sok gyerek, a radioaktív szennyezés idején?

De a feleségem sem hagyta magát. – Igen, és Dzsókicsival is mindig tiszteletlenül beszélsz, ha nem vagyok ott! – tért át hirtelen más témára. – Ő meg Szacunak szólít téged, és még mások előtt is úgy viselkedik, mint aki rajong érted. Fogadok, hogy ezért is te vagy a felelős! – Úgy tetszett, a civakodásnak már sose lesz vége. Ekkorra már Szacuko is, a feleségem is úgy fölhevült, hogy Dzsókicsi nem bírt velük.

– Ha anya ennyire utál minket, a legokosabb, ha fogjuk magunkat és elköltözünk innét. Nem gondolod, Dzsókicsi? Nem kéne elköltöznünk?

Feleségembe nyomban belészakadt a szó. Legálább olyan jól tudta, mint Szacuko, hogy én erről hallani se akarnék.

– Apa akkor is meglenne, ha csak anya és Szazaki viselné gondját. Igazam van, Dzsókicsi? Nem kéne elköltöznünk? – Most, hogy feleségem teljes vereséget szenvedett, Szacuko e tényt még az orra

alá is dörzsölte. Ez véget vetett a veszekedésnek. Kár, hogy nem mentem be és nem láttam.

Feleségem ma is bejött hozzám. Kissé levertebbnek látszott, mint máskor. Ott sajgott még benne a veszekedés. – Remélem, hamarosan vége lesz az esőzésnek – mondta.

– Az idén még nem is esett olyan sokat.

– Már megkezdődött az ünnepi virágvásár. Erről jut eszembe, a sírhelyed dolgában döntöttél már?

– Nem kell azt elsietni! Mint a múltkor is mondtam, nem akarom, hogy Tokióban legyen eltemetve. Én itt születtem, itt is nevelkedtem, de ezt a mostani Tokiót nem szeretem. Ha az ember itt fekszik, sohasem tudhatja, mikor és hova fogják kiköltöztetni, ezért vagy azért. S ha olyan messze van valami, mint a Tama temető, akkor az jószerint nincs is már Tokióban. Nem akarom, hogy ilyen helyre temessenek.

– Ezt értem, de azt mondtad, Kiotó mellett döntöttél, s hogy augusztus közepén utánajársz a dolognak.

– Addig még van egy hónap. És Dzsókicsit is megkérhetem, hogy menjen el helyettem.

– Neked úgy is jó, ha személyesen nem nézed meg a helyet?

– Ahogy én mostanában érzem magam, alig hiszem, hogy ilyen hőségben el tudnék menni. Talán őszre halasztom.

Két vagy három évvel ezelőtt megkaptuk egy Nicsiren-paptól a halálunk utáni buddhista nevünket. De én ki nem állhatom ezt a szektát, s helyette talán a Tiszta Földet vagy a Tendait választom. A fő kifogásom, hogy a házi szentélyekben az Alapító, Nicsiren szentatya képmása olyan, mint egy agyagbábu, hernyóselyem csuklyát visel, és azt kell imádni. Ha lehetséges, szeretném, ha olyan templomban temetnének el, mint a kiotói Hónenin vagy Sinnjodo.

Öt óra tájt beállított hozzám Szacuko. Mikor rám köszönt, szembe találta magát a feleségemmel, s nevenségesen udvarias meghajlással üdvözölték egymást. Feleségem hamarosan eltűnt.

- Egész nap nem voltál itthon - mondtam. - Hol jártál?

- Vásároltam ezt-azt, utána megebédeltem Haruhiszával egy szálloda grilljében, aztán próbálni voltam a szabónál. Aztán megint találkoztunk Haruhiszával, és megnéztük a *Fekete Orfeusz*-t...

- Egészen lesült a jobb karod.

- Mert tegnap, Dzushiba menet, végig én vezettem.

- Haruhiszával voltál?

- Vele. De semmire nem lehet használni, mindig nekem kell vezetni.

- Ha így, csak az egyik oldaladon barnulsz le, akkor a bőröd másutt sokkal fehérebbnek látszik.

- A kormánykerék jobboldalt van, s ha az ember egész nap vezet, így jár.

- Kissé kipirultál, mintha fölizgatott volna valami.

- Igazán? Azt nem mondanám, hogy fölizgatott, de Breno Mello egészen csodálatos volt.

- Az kicsoda?

- A *Fekete Orfeusz* néger sztárja. A film görög mítoszon alapszik, egy néger alakítja a főszerepét, és Rio de Janeiróban játszódik a karnevál idején. Csak néger színészek játszanak benne.

- Ez olyan jó?

- Azt mondják, Breno Mello nem színész, azelőtt futballista volt. A filmen villamosvezetőt játszik - s útközben rá-rákacsint egy lányra. De hogy!

- Abból, amit elmondasz róla, nem hiszem, hogy nekem tetszenék.

- Tedd meg nekem azt a szívességet, hogy eljössz és megnézed.

- Ezt úgy érted, hogy te még egyszer megnézed, most velem?

- Eljössz?

- El.

- Én akárhányszor megnézném. Mert a fiú Leo Espinozára emlékeztet... s neki nagy rajongója voltam.

- Megint egy idegen név.

- Espinoza Fülöp-szigeti bokszoló, aki egyszer a lepkesúlyú világbajnoki címért verekedett. Ő is néger, bár nem olyan jóképű. Breno Mello valahogy ugyanúgy hat az emberre, különösen ha kacsin! Espinoza még mindig bunyózik, de már nem olyan jó. Valamikor mesés volt! Mondom, a fiú órá emlékeztet.

- Én életemben egyszer voltam csak bokszmecs-sen.

Közben bejött Szaszaki és a feleségem, hogy figyelmeztessenek, itt az ideje a billenőágynak, Szacuko erre szántszándékkal még jobban áradozott:

- Espinoza Cebu-szigeti néger, és a balegyenese cukor. Kirobban a bal karja, s amint testet ér, már pattan is vissza. Huss-huss - el se tudod képzelni, milyen villámgyorsan. Egyetlen gyönyörű lendülettel - oda-vissza. S miközben támad, aprókat füttyög. A legtöbb bunyós jobbra-balra hajlik, ha a másik be akar húzni neki, Espinoza hátra, derékból. Döbbenetesen hajlékony!

- Haruhisa is azért tetszik neked, mert olyan sötét bőrű, nem?

- Igen, de Haruhisának szőrös a melle, a négereknek meg alig van szőr a testén. Ha megizzadnak, a bőrük síkos és csillog - az elragadó! Apa, én valamelyik nap komolyan elhurcollak egy meccsre!

- Nemigen hiszem, hogy sok csinos bokszoló lenne.

- A legtöbbnek belapították az orrát.

– Mi jobb, a bokszt vagy a birkózás?
– A birkózás az inkább cirksusz – csupa vér mindenük, de nem veszik igazán komolyan a dolgot.

– De a boksnál is ontanak vért, mi?

– Persze. Néha egy ütés nyomán röppül a fogvédő, s ilyenkor ömlik a vér. De ez nem szándékos, nem úgy, mint a birkózásnál; az ember ritkán lát vért, kivéve ha fejével mászik az egyik a másik képébe – ezt úgy mondják: belefejel. Vagy ha fölreped valamelyiknek a szemöldöke.

– Egy fiatalasszony az ilyesmit végignézi? – szolt közbe Szaszaki. Feleségem döbbenetben állt. Látszott rajta, hogy legszívesebben elszaladna.

– Nem én vagyok az egyetlen, rengeteg nő jár meccsre.

– Én *elájulnék*.

– Az ember fölizgul, ha vért lát. Ez is hozzátartozik a szórakozáshoz.

Közben a bal kezembe élesen beleállt a fájdalom. És mégis valami gyönyört éreztem. Ahogy belenézttem Szacuko gonosz szemébe, a fájdalom – s a gyönyör is – egyre élesebben-élesebben sajdukt belém.

II.

Tizenhetedik. Tegnap este, amint a Bon-ünnepi szertartások befejeződtek, s elottottuk a kapunkban a tüzekeket, Szacuko elment hazulról. Azt mondta, Kiotóba megy a késői expresszrel, hogy végignézze a Gion-ünnepségeket, bár borzalmas meleg van. Mert Haruhisa tegnap elment, hogy az elejétől fogva fölvegye a szertartásokat. A tévések a Kiotó Hotelben szálltak meg, Szacuko meg a sógornőjénél, Nandzendzsiben. – Szerdára megjövök – mondta. Minthogy nem valószínű, hogy Icukóval megférnének, biztosra veszem, hogy oda csak aludni megy...

– Mikor mész le Karuidzavába? – érdeklődött a feleségem. – Ha már a gyerekek is megjönnek, nagy lesz a zaj, addig kéne menned, ha tudsz. Azt mondják, Tokióban huszadika körül lesz a legmelegebb.

– Még nem tudom, az idén mit csinálok – ha olyan soká maradok, mint tavaly nyáron, holtra unom magamat. És megbeszéljük Szacukóval, hogy megnézzük a pehelysúlyú japán bajnoki mérkőzést a Kórakuen Csarnokban.

– Hát nem vagy hajlandó tudomásul venni a kórodát? Még szerencse, hogy eddig semmi baj nem ért, ha egyszer ilyen helyekre jársz!

Huszonharmadika... Csak azért vezetek naplót, mert szeretek írni, de eszem ágában sincs megmutatni senkinek. A látásom az utóbbi időben annyira megromlott, hogy már nem vagyok képes kedvezni olvasni, így hát más mulatságom nincs, mint hogy írjak, írjak, írjak, ha másért nem, hát hogy az időt agyonüssöm. Nagy betűket írok, ecsettel, könnyű lesz az írásomat elolvasni. Hogy a megbotránkozást elkerüljem, kis vaskazettákba zárom a naplóimat. Mostanáig már öt kazettára valót összegyűjtöttem. Azt hiszem, egy szép napon mindet el kéne égetnem, bár lehet, hogy annak is megvan az előnye, ha megőrzöm őket. Ha belenézek valamelyik régi naplómba, meglepődöm, hogy milyen feledékeny lettem. Ami egy évvel ezelőtt történt, az már újdonság számomra, de az érdeklődésem nem lankad.

Tavaly nyáron, mialatt Karuidzavában voltunk, átalakítottam a hálószobát, a fürdőszobát és a W. C.-t. Bármilyen feledékeny vagyok is, erre jól emlékszem. De a tavalyi naplójegyzeteimet átnézve látom, hogy a részleteket nem írtam le. Most meg történt valami, s ez szükségessé teszi, hogy ezt részben pótoljam.

Egészen tavaly nyárig egymás mellett aludtunk a

feleséggel egy japán stílusú szobában, de a gyékények helyett fölparkettáztattuk a szobát, és két ágyat állítottunk be. Egyet nekem, egyet meg az ápolónőnek, Szaszakinak. Már azelőtt is megesezt néha, hogy a feleségem kint aludt a nappaliban, egyedül, az átalakítás óta azonban teljesen kiköltözött. Én korán kelek és korán fekszem, feleségem viszont későn kel és szeret késő éjszakáig fönnmaradni. S bár én jobban kedvelem a nyugati stílusú W. C.-t, ő azt mondja, zavarja, ha az nem japánmód alacsony. S még több más oka is volt az átalakításnak, például az orvos és az ápolónő szempontja. Így hát a W. C.-t, amely az én szobám mellett a folyosóról jobbra az első helyiség, vízöblítéssel üléskével szereltettük föl, az én használatomra, s ajtót törtünk rá a szobámból. Alaposan átalakítottuk a fürdőszobát is, a hálószoba túloldalán; az új most teljesen ki van csempézve, beleértve a fürdőkádat is, s még egy zuhanyt is felszerelttünk. Ez Szacuko kívánsága volt. Most a fürdőszobára is nyílik egy ajtó a hálószobából, de ha szükséges, a fürdőszobát belülről be lehet zárni.

Hozzá kell tennem, hogy a W. C.-n túl az első szoba az én dolgozószobám (most ezt is ajtó köti össze a hálószobával), az után meg az ápolónő szobája következik. Az ápolónő nálam alszik, a mellettem levő ágyban, de napközben többnyire a saját szobájában tartózkodik. Feleségem éjjel-nappal a nappaliban használja, a folyosó túloldalán, s ideje java részében tévét néz vagy rádiót hallgat. Ritkán jön ki, csak ha valami dolga van. Dzsókicsi, a felesége és Keiszuke az emeleten lakik, ahol egy nyugati módra berendezett vendégszoba is van. A fiatalok, úgy tudom, pompásan rendezték be a szobájukat, de én, mióta ilyen bizonytalanul állok a lábamon, nemigen merészkedem föl a csigalépcsőn az emeletre.

Mikor a fürdőszobát átalakítottam, volt némi vita. Feleségem ragaszkodott a fakádhoz, a víz, mondta, a csempézettségben nem marad olyan sokáig melegen, s télen a csempe kellemetlenül hideg. De én Szacuko tanácsához tartottam magam (anélkül, hogy a feleségemnek akárcsak említést is tettem volna), és az egész fürdőszobát kicsempéztettem. Márpedig ez hiba volt – vagy mondjam azt, hogy mégis siker? –, mert mint kiderült, a vizes csempe egy öregembernek nagyon is csúszós. Egyszer a feleségem csúszott el az új padlón és ütötte meg magát alaposan. Egyszer meg, mikor megfogtam a kád szélét, hogy megpróbáljak kiszállni belőle, alólam szaladt ki a lábam, mert a kezem lecsúszott a csempéről. S minthogy én csak a fél kezemet tudom használni, ez ugyancsak kínos. A padlóra rácsot tettem, de a káddal nem tudtam mit kezdeni.

Az este azonban új fejleményre került sor.

Szaszaki havonta egyszer-kétszer elmegy a rokonaihoz, akik a gyermekére gondot viselnek, s ilyenkor ott tölti az éjszakát is; késő délután elmegy, és másnap délfelé jön meg. Éjszakánként, ha ő nincs itt, feleségem foglalja el a helyét a mellettem levő ágyban. Én megszoktam, hogy este tízkor lefeküdjem, közvetlenül fürdés után. Mióta a feleségem elesett, ő nem segít nekem fürdéskor, így Szacuko vagy a cselédlány szokott, de ők nem olyan ügyesek vagy készségesek, mint Szaszaki. Szacuko ugyan szorgalmasan előkészít mindent, de aztán hátrahúzódik, s csak figyel, anélkül hogy igazán segítene. Legfeljebb a hátamat mossa le spongyával. S ha kiszállok a vízből, megtörülget hátulról, s meghint babahintóporral, aztán bekapcsolja a ventilátort. Hogy szeméremből-e, vagy mert undorodik tőlem, nem tudom, de sose kerül elém. Végül rám segíti a fürdőköpenyt, és bezavar a hálószobába, aztán már siet is ki a folyosóra. Mintha azt mondaná,

hogy a többi már a feleségem dolga, s nem az övé. Nem tehetek róla, de azt szeretném, ha legalább néha-néha eltöltene egy-egy éjszakát a hálószobámban, de Szacuko, talán mert a feleségem annyira rajta tartja a szemét, szándékosan nyers hozzám.

Feleségem utál a más ágyában aludni. Mindig tisztát húz, de még így is vonakodva fekszik bele. A kora miatt kétszer-háromszor ki kell mennie éjszaka, de azt mondja, az az idegenmódi vécé nem jó neki, így hát kijár a japán árnyékszékre. Aztán zsémbel, hogy nem tud elaludni, s oda az éjjeli álma. Titokban azt remélem, hogy hamarosan megkéri Szacukót, vegye át mellettem a helyét, ha Szaszaki nincs itt éjszakára.

Tegnap éjszaka, merő véletlenségből, az alábbi történt. Szaszaki elkéredzkedett éjszakára, s délután hatkor elment a gyerekéhez. Vacsora után feleségemet elfogta a rosszullet, bement a szobájába, és lefeküdt. Így hát Szacuko kénytelen volt velem maradni, s természetesen ő segített megfürdenem is. Kezdetben halásznadrágot viselt és világoskék, Eiffeltorony-mintás pólóinget. Csodálatosan friss és elegáns volt. Lehet, hogy csak képzeltem, de mintha szokatlan gonddal csutakolt volna. Még most is érzem a kezét itt-ott, a nyakamon, a vállamon, a karomon.

Miután bementünk a szobámba, azt mondta: – Egy perc, és itt vagyok. Csak én is lezuhanyozok.

Aztán visszament a fürdőszobába. Vártam vagy jó fél órát. Miközben az ágy szélén ültem és vártam, furcsamód ideges voltam. Végül felbukkant a fürdőszoba ajtajában, ez alkalommal lazaevörös kretonpongyolában, s a lábán bazsarózsamintás hímzett kínai selyempapucs.

– Bocsnát, hogy ilyen soká jöttem. – Ahogy besétált a szobába, kinyílt a folyosóajtó, és Osidzu be-

hozott egy összehajtott nádszéket. – Apa, hát nem vagy még ágyban? – kérdezte Szacuko.

– Mindjárt, drágám. De ez az izé mire jó itt? – Ha a feleségem nincs ott, hajlok rá, hogy meghittebb hangon szóljak Szacukóhoz, mint máskor. Olykor tudatosan, bár ez, ha magunkban vagyunk, azt hiszem, igazán természetes. Szacuko, ha kettesben van velem, valami furcsamód hetyke hangot használ. Tökéletesen tisztában van vele, hogy mi az, ami tetszik nekem.

– Ahhoz, hogy én is lefeküdjek, még korán van, majd leülök ide és olvasok.

Széthajtotta a nádszéket afféle heverővé, elnyújtózott rajta, s kinyitotta a könyvet, amit magával hozott. Úgy láttam, francia nyelvű. Egy kendővel beárnyékolta a lámpát, nehogy a fénye bántsa a szememet. Nem vitás, hogy neki sincs ínyére befeküdni Szaszaki ágyába, s ott akar aludni, a heverőn.

Ahogy ő elnyújtózott, én is lefeküdtem. Az én hálószobámban is van léghűtés, de a legalsó fokozaton működtetem, nehogy a karom meggémberedjen. Az utóbbi néhány napon olyan fülledt és nyirkos hőség volt, hogy az orvos meg az ápolónő azt mondta, mindenképpen kapcsoljam be, ha másért nem, hogy a levegőt kiszárítsa. Úgy tettem, mintha aludnék, de Szacuko kínai papucsának hegyes kis orrát figyeltem, amely kikandikált a pongyolája alól. Nem sok japán nőnek van ilyen keskeny és finom lába feje.

– Apa, hát te még nem alszol? Szaszaki azt mondja, hogy még le se fekszel s már húzod a lóbórt.

– Valahogy nem tudok ma este elaludni.

– Miattam?

Mikor nem feleltem, halkan elnevette magát. – Ha begerjedsz, az árt az egészségednek. – Aztán,

rövid szünet után: – Azt hiszem, jobb lesz, ha adok neked egy adalint.

Szacuko most először volt ilyen kacér velem, s ettől *igenis* begerjedtem.

– Nem szükséges.

– Mindegy, akkor is kapsz.

Mikor kiment, hogy megkeresse a gyógyszert, pompás ötletem támadt.

– Tessék. Kettő elég lesz? – Egy tányérkára ki-rázott két tablettát az adalinos üvegcséből, aztán kiment, hogy a fürdőszobából behozzon egy pohár vizet.

– Tessék, nyisd ki a szádat! Talán nem örülsz, hogy tőlem kapod?

– De, csak ne a tányérről add – fogd az ujjaid közé, és úgy tedd a számba.

– Akkor megyek, és kezet mosok. – S kiment újra a fürdőszobába.

– Kiömlik a víz – mondtam, mikor bejött. – Ha már megitatsz, mért nem a szádból itatsz meg?

– Na! Na! Nem jó, ha túl sokat megengedsz magadnak! – Még észre se vettem, máris beügyeskedte a számba a két tablettát, s utánatöltötte a vizet. Szerettem volna tettetni az alvást, de akaratom ellenére igazán elaludtam.

Huszonnegyedike. Az éjszaka kétszer mentem ki, először két óra körül, aztán négy körül. Szacuko valóban a nádheverőn aludt. A lámpa le volt oltva, a francia könyv a padlón. Az adalinnak hála, alig emlékszem e két éjszakai kiruccanásra. Reggel, mint mindig, hatkor ébredtem.

– Fenn vagy, apa? – Szacuko későn kel, meg voltam hát lepve, hogy csak megmoccanok, máris ül fel.

– Talán nem aludtál? – kérdeztem.

– Én voltam az, aki kettőnk közül nem tudott aludni az éjjel.

Ahogy felhúztam a rolót, már menekült is ki a fürdőszobába, mintha nem akarná, hogy így, fölkelés után rögtön lássam az arcát.

Kettő körül, miközben szórakozottan hevertem az ágyon, azután, hogy egy órát szundikáltam, egyszerre azt láttam, hogy félig kinyílik a fürdőszobaajtó, s megjelenik benne Szacuko feje. Csak a feje – mást nem láttam belőle. Áttetsző pévécé fürdősapka volt rajta, s csöpögött róla a víz. Hallottam a víz susogását.

– Ne haragudj, hogy reggel úgy elrohantam. Most épp zuhanyozok – azt hittem, szunyókálsz még, épp csak hogy bekukkantottam.

– Ugye ma vasárnap? Dzsókicsi idehaza van?

Felelet helyett azt mondta: – Én sose zárom be az ajtót, akkor se, ha zuhanyozok! Mindig ki lehet nyitni!

Ezt azért mondta, mert én este fürdöm, vagy mert megbízik bennem? Vagy azt akarta mondani vele: – Gyere be, ha kedved tartja, és nézz! – Vagy, hogy engem aztán végképp nem zavar egy ilyen bolondos vénember! – Fogalmam sincs, hogy mi célja volt vele.

– Dzsókicsi itthon van ma. Lelkesen készül az esti pecsenyesütésre a kertben.

– Jön valaki?

– Haruhisza és Amari úr, meg azt hiszem, Kugakóéktól is valaki.

Nem valószínű, hogy Kugako mostanában eljönne hozzánk, azután, ami történt. Ha jön is tőlük valaki, gondolom, csak a gyerekek.

Huszonötödike. Az este nagy hibát követtem el. Vagy fél hét volt, mire a pecsenyesütés a kertben elkezdődött, de olyan vidámak voltak, s olyan eleve-

nek, hogy nekem is kedvem kerekedett, hogy csatlakozzam a fiatalokhoz. Feleségem mindent elkövetett, hogy visszatartson, figyelmeztetett rá, hogy csúnyán felfázom, ha ilyenkor este kimegyek a kertbe és leülök a fűbe. De Szacuko biztatott, hogy menjek.

– Csak egy csöppet gyere ki, apa! – mondta.

Egy falat bárányhúst vagy csirkét sem kívántam, eszem ágában sem volt enni, bár a többiek jóízűen falatoztak. Igazában az érdekelt, hogy Haruhisza és Szacuko hogy viselkedik egymással, de mintegy félórai kinttartózkodás után kezdett már fájni a lábam és a derekam. Részint azért, mert a feleségem figyelmeztetése idegessé tett. A végén már Szaszaki is kijött a kertbe – nyilván a feleségemtől hallotta, hogy ott vagyok –, és figyelmeztetett. De én, mint általában, megmakacsoltam magam, és csak azért se mentem be. De azt tudtam, hogy egyre jobban átfázom. A feleségem már ismer annyira, hogy ilyenkor ne erősködjék túlságosan. Szaszaki viszont úgy kétségbeesett, hogy miután kitarítottam még vagy fél óra hosszat, végül fölálltam, és mégiscsak visszamentem a szobámba.

De ezzel még nincs vége. Ma hajnali kettőkor arra ébredtem, hogy a húgycsővem nagyon bizserog. Mikor sietve kimentem a klozettra, hogy vizeljek, láttam, hogy a vizeletem zavaros. Visszamentem az ágyba, s negyedóra múlva megint vizelnem kellett. A bizsergés még mindig nem múlt el. Ugyanez megisméltódott még kétszer, míg Szaszaki be nem adott nekem négy tablettát sinomint, s föl nem melegítette az ágyékom táját melegvizes palackkal. Ezután végre kezdtem jobban érezni magam.

Az utóbbi néhány évben kínoztam a *prostatamegnagyobbodás* (ezt a mirigyet fiatalkoromban, mikor vérbajom volt, másként hívták); néha nagyon is sokáig gyűlik bennem a vizelet, néha meg egyenesen

katéterrel kell kivezetni. Azt mondják, a vizelés-képtelenség gyakori az öregeknél, annyit mindenestre én is elmondhatok, hogy nehezen megy; s ez rendkívül bosszantó, ha az ember, teszem azt, egy színház toalettjében áll, s mögötte hosszú sorban várnak a többiek. Valaki azt mondta, a prostatamegnagyobbodás műtéti gyógyítása a hetvenes évek derekáig lehetséges, s hogy menjek, végeztessen el magamon a műtétet. – El nem tudja képzelni, hogy utána mennyivel jobb – mondta. – Csak úgy spriccel, mint fiatalkorában – úgy érzi, megfiatalodott! – Mások viszont óvtak tőle, merthogy a műtét nehéz és kellemetlen; de most, hogy már idáig halogattam, úgyis öreg vagyok rá. S az állapotom, amíg el nem követtem ezt a számárságot, s vissza nem estem, egyre csak javult. Az orvos azt mondja, egy darabig vigyáznom kell magamra. A sinominnak, ha folyamatosan szedik, káros mellékhatásai vannak, így hát napjában háromszor négy-négy tablettát kell bevennem, de minden negyedik nap szünetet kell tartanom. És minden reggel feltétlenül meg kell vizsgáltatnom a vizeletemet, és ha bármi baktériumot találnak benne, *ubaurusi*-t kell innom.

Így hát kénytelen voltam lemondani a ma esti japán bajnoki mérkőzésről a Kórakuen Csarnokban. Bár ma reggel lényegesen könnyebben vizeltem, s így attól akár el is mehettem volna, Szaszaki hallani se akart róla. – Még ilyen ötletet, hogy ki-menjen az este! – kiáltotta felháborodva.

– Szegény apa! – mondta Szacuko, indulófélben. – Kár, hogy ezt elmulasztod. De majd elmesélem, ha hazajöttem!

Így hát ha tetszett, ha nem, kénytelen voltam nyugton megülni otthon s kiszolgáltatni magam Szudzuki úr tüinek. Ugyancsak hosszú, fájdalmas kezelés volt, eltartott kettőtől egészen fél négyig, de közben volt hús perc pihenőm.

Megkezdődött a nyári vakáció, Keiszuke hamarosan elmegy Karuidzavába, a cudzsidoi gyerekekkel együtt. Ott majd Kugako vigyáz rájuk, és a feleségem. Szacuko azt mondja, a jövő hónapban ő is lemegy, addig meg, azt reméli, majd csak gondját viselik Keiszukénak. A jövő hónapban talán Dzsókicsi is ott tud tölteni vagy tíz napot. S valószínűleg Kugako férje is. Az unokaöcsém, Haruhisa, azt mondja, rengeteg a dolga a tévénél; egy díszlettervező nappal szabad, de az estéi mindig foglaltak...

Huszonhatodika. Az utóbbi időben így alakult a napirendem. Hatkor kelek és kimegyek a klozettra. Ahogy vizelek, az első néhány cseppet egy sterilizált kémcsőben fogom föl. Utána a szememet bórsavas oldatban fürdetem. Aztán nagy gonddal gargarizálok és kiöblítem a számat szódabikarbóna-oldattal, megmosom az ínyemet klorofiles fogpasztával, beteszem a műfogsoromat. Mintegy fél órát sétálok a kertben, aztán fölfekszem a billenőágyra, most már fél órára, hogy a nyakamat nyújtsam. A reggeli az egyetlen étkezés, amit a hálószobában költök el. Egy pohár tej, egy szelet pirított kenyér sajttal, zöldséglé, gyümölcs, tea – és egy tablettá alinamin. Ezután átmegek a dolgozószobámba, megnézem az újságot, naplót írok, s ha marad még rá időm, olvasok. De többnyire az egész délelőttöt a naplómra szánom, s néha még a délután vagy az este egy részét is. Délelőtt tízkor bejön a dolgozószobámba Szaszaki, megméri a vérnyomásomat. Háromnaponként majdnem mindig kapok egy ötven milligrammos vitamininjekciót. Délben ebéd az ebédlőben, többnyire egy tálka főtt tészta és gyümölcs. Egytől kettőig délutáni alvás a hálószobában. Háromszor egy héten, hétfőn, szerdán, pénteken, fél háromtól fél ötig Szudzuki úr, akupunktúra. Ötkor újabb fél óra nyújtás. Hatkor séta a kertben. Álta-

lánban reggel is, délután is Szaszaki kísér, de helyette néha Szacuko vállalja. Fél hétkor vacsora. Úgy van, hogy nekem csak egy kis tálka rizst szabad ennem, de hozzá akármi húst, halat vagy zöldséget, így hát sokféle fogás van. Nálunk mintha mindenki mást enne, s gyakran más-más időpontban. Vacsora után rádiót hallgatok a dolgozószobában. Hogy a szememnek meg ne ártson, este nem olvasok, s televíziót is alig nézek.

Még nagyon jól emlékszem, hogy mit is mondott nekem Szacuko tegnapelőtt, vasárnap délután. Kettő körül, épp mikor ebéd utáni álmomból felébredtem, s szórakozottan hevertem az ágyon, kidugta a fejét a fürdőszobából, s azt mondta: – Én sose zárom be az ajtót, akkor se, ha zuhanyozok! Mindig ki lehet nyitni!

Akár szándékkal mondta, akár nem, ő mondta, magától, s ez fölkeltette az érdeklődésemet. Aznap este volt a pecsenyesütés, tegnap megpróbáltam összeszedni magam, de a szavai még most is kísértenek. Kettőkor fölébredtem, átmentem a dolgozóba, aztán háromkor visszajöttem a hálószobába. Tudom, hogy mostanában, ha itthon van, Szacuko ilyenkor szokott zuhanyozni. Kísérletképpen, lopva megnyomtam egy kicsit a fürdőszobaaajtót. Igen, a retesz nem volt rátolva. Hallottam a zuhany nesztét.

– Kell valami?

Épp csak hogy hozzáértem az ajtóhoz, alig mozdult, de úgy látszik, ő rögtön észrevette. Visszariadtam. Egy pillanat múlva mégis összeszedtem a bátorságomat.

– Azt mondtad, sose zárod be az ajtót, azt akartam csak kipróbálni. – Miközben ezt kimondtam, bekukkantottam a fürdőszobába. Szacuko ott állt a zuhany alatt, de a testét teljesen elrejtette a zöldfehér csíkos zuhanyfüggöny.

– És most már hiszel nekem?

- Hiszek.
- Mit álldogálsz odakint? Gyere be!
- Bemehetek?
- Szeretnél, nem?
- Sajnos, semmi különös okom nincs rá.
- Ugyan-ugyan. Hidegvér! Ha izgulsz, megcsúszol és elesel.

A fürdőszobarácsot fölszedte, a padlócsempe nedves volt, a zuhany összefröcskölte. Lábamat óvatosan rakosgatva bementem a fürdőszobába, és behúztam magam mögött az ajtót. Olykor-olykor, a függöny résén, megpillantottam a vállát, térdét, lába hegyét.

- Akkor okot kell adnom neked!

A zubogás abbamaradt. Háttal nekem, a függöny-szárnyak közt megmutatta a felsőtestét.

- Fogd azt a törülközőt, és töröld meg a hátamat, légy szíves. De vigyázva, mert csöpög a fejemről a víz! - Ahogy a fürdősapkát levette, rám is fröcscent néhány csöpp.

- Ne légy olyan félénk, erősebben! Ó, elfelejtettem, hogy a bal kezed rossz. Nos, akkor a jobb kezzel dörzsöld, amilyen erősen csak bírod.

Hirtelen megragadtam a vállát a törülköző alatt. Aztán a nyelvem hegyével belecsókoltam a jobb vállá hajlatába, a nyaka tövében, s mindjárt kaptam is egy csattanós pofont.

- Pimaszkodni, egy ilyen vénembernek?

- Azt hittem, ennyit csak megengedsz.

- Semmi ilyesmit. Legközelebb megmondalak Dzsókicsinak.

- Bocsáss meg.

- Légy szíves, menj ki! - De rögtön vigasztalt is:

- Na, ne lógasd már úgy az orrod: fel a fejjel... csak el ne csússz!

Ahogy az ajtó felé botorkáltam, ott éreztem a hátamon az uja hegyének gyengéd érintését. Men-

tem, leültem az ágy szélére, hogy lélegzethez jussak. Rövidesen ő is bejött, most is a kretonpongyolában, lábán a bazsarózsával hímzett s a pongyola alól ki-kandikáló selyempapuccsal.

- Igazán ne haragudj.

- Ugyan már, nem tesz semmit.

- Fáj?

- Nem, csak egy csöppet meg voltam lepve.

- Én könnyen nyakon vágom a férfit, rájár a kezem.

- Gondoltam. Azt hiszem, már jó néhányat nyakon vágta.

- De apát nem lett volna szabad.

Huszonnyolcadika.....

A tegnapi nap szóba se jöhetett az akupunktúra-kezelés miatt, de ma délután háromkor megint oda-tapasztottam a fülem a fürdőszobaajtóra. Nem volt bezárva. Hallottam, hogy a zuhany ki van nyitva.

- Gyere be... már vártalak! - mondta Szacuko.

- És ne haragudj azért, ami a minap történt.

- No lám.

- Ha az ember megöregszik, sok mindent szabad neki.

- Kaptam egy pofont, azt hiszem, megillet valami kis kárpótlás.

- Ne tréfálj. Ígérd meg, hogy ilyesmit soha többé nem csinálsz.

- Akkor is illenék megengedned, hogy legalább a nyakadat megcsókoljam.

- Nem szeretem, ha a nyakamat csókolgatják.

- És hol szereted?

- Sehol se. Egész nap hányingerem van tőle, mint-ha benyálazott volna egy házatlan csiga.

Nagyot nyeltem, s azt mondtam: - Akkor is, ha Haruhisza csókol meg?

– Megint kapsz egy pofont. Bizisten. A múltkor épp csak hogy nyakon legyintettelek.

– Egy pillanatig se tartsd vissza magad.

– Viszket a tenyerem. Ha komolyan felpofozlak, a csillagokat látod.

– Pontosán ezt szeretném.

– Szörnyű vagy. Vén trotli, mint egy csecsemő.

– Még egyszer megkérdezem: ha nem a nyakadon, akkor hol?

– Egyszer és a térdem alatt – egyetlenegyszer, jól jegyezd meg! És csak az ajkaddal, a nyelved ne érjen hozzám!

Teljesen elrejtőzött a zuhanyfüggöny mögé, csak az egyik lábát dugta ki, térdtől lefelé.

– Olyan vagy, mintha nőgyógyászati vizsgálatra várnál.

– Szamár!

– És nincs benned semmi logika: azt mondd, csókoljalak meg, de a nyelvemet ne használjam.

– Én nem mondtam, hogy csókolj meg – én csak megengedtem, hogy hozzám érj az ajkaddal! Elég az egy vénembernek.

– Legalább a zuhanyt nem zárnád el?

– Hogyne. Ha nem mosom le rögtön, lúdbőrös leszek tőle.

Nem is volt csókíze, hanem mintha vizet ittam volna.

– Ha már szóba került Haruhisza, apa, akkor kérni szeretnék tőled valamit.

– Mondjad.

– Haruhisza szeretne eljönni ide néhanapján, lezuhanyozni, amíg ilyen hőség van. Azt mondta, kérdezzem meg tőled, nincs-e ellene kifogásod.

– Ott a tévénél nem tud lezuhanyozni?

– Tud, de csak egy zuhanyozó van a színészeknek, s egy mindenki másnak, az meg olyan piszkos, hogy nem szívesen használja. A közfürdőbe kell elmennie,

a Gindzára, de ha megengednéd, hogy nálunk zuhanyozzon, rengeteg kényelmetlenségtől kímélnéd meg. Azt mondta, kérjelek meg rá.

– Ilyesmire nem kell hogy engem kérj. Ezt magad is eldöntheted.

– Egyszer, nemrégiben be is csempésztém. De azt mondja, nincs rendjén, hogy így lopva jöjjön.

– Felőlem aztán jöhet. Ha mindenáron engedélyt akarsz kérni valakitől, akkor a feleségemtől kérj.

– Apa, nem szólnál neki te? Én félek tőle!

De ezt csak mondja, mert ami azt illeti, tőlem jobban tart. S mert Haruhiszáról van szó, azt hiszi, engedélyt kell kérnie. ....

Huszonkilencedike. Mint általában, most is fél háromkor kezdődött az akupunktúra. Feküdtem, hanyatt, az ágyon, s Szudzuki úr, aki vak, ott ült mellettem, egy széken, hogy elvégezze a kezelést. Bár mindent maga csinál, még a tűket is maga szedi elő és fertőtleníti alkoholban, mindig van vele egy tántványa is, az ott áll hátul. Eddig még semmi javulást nem tapasztaltam, ugyanúgy gémberedik a kezem s ugyanúgy zsibbad az ujjam hegye.

Úgy egy fél óra múlva Haruhisza robbant be a folyosóról.

– Bocsáss meg, Tokuszuke bácsi, csak egy pillanat. Sajnálom, hogy épp kezelés közben zavarlak, de Szacu azt mondja, megengeded, s mindössze azt szeretném megmondani, hogy mennyire hálás vagyok. Már éltem is az engedélyvel, így hát, gondoltam, beugrom hozzád és köszönetet mondok.

– Ilyen kicsiséghez igazán nem kell engedély. Gyere csak, amikor kedved tartja.

– Nagyon, nagyon köszönöm. Akkor majd beállítok, ha nem is mindennap... Mellesleg, jól nézel ki mostanában!

– Jól? Nyavalyásabb vagyok, mint valaha...
S mindennap kikapok Szacukótól.

– Szacuko bámul téged, azt mondja, mintha nem is öregednél.

– Szamárság! Még ezeket a túket is elszenvedem, csak hogy egy csöppet még életben maradjak.

– Nem hinném, hogy ennyire rossz bőrben vagy. Hidd el, még sok-sok évig élsz... No, akkor én rohanok is, csak beköszönök még a néninek.

– Látom, nyakig vagy munkával. Ebben a hőségben! Miért nem maradsz és pihensz egy kicsit?

– Nagyon köszönöm, de sajnos nem tehetem.

Röviddel azután, hogy Haruhisza elment, Oshidzu frissítót és harapnivalót hozott be kettőnknek egy tálcán. Ez volt a pihenő ideje. Ma vaníliaapudingot szolgáltat fel, és jégbe hűtött teát. Aztán folytattuk a kezelést, egészen fél ötig.

Miközben feküdtem, s vártam, hogy Szudzuki úr végezzen, máson járt az eszem.

Azon gondolkodtam, hogy Haruhisza itteni zuhanyoztatása nem több-e annál, azon, hogy nem rejlik-e mögötte valami. Lehet, hogy Szacuko bízta föl rá. Lám ma is, nem pontosan akkor jött-e, amikor engem kezelnek? Talán az járt az eszemben: így könnyebben szabadulok az öregtől. Egyszer fül-tanúja voltam, hogy azt mondta: este mindig el vagyok foglalva, de napközben akkor jövök el, amikor akarok. Így hát valószínű, hogy akkor jön majd délutánonként, amikor Szacuko is zuhanyozik. Röviden: mikor én épp a dolgozószobámban tartózkodom, vagy a hálószobámban, az akupunktúra-kezelés idején. Ha ő zuhanyozik, az ajtó nem lesz nyitva, az biztos. Kíváncsi vagyok, vajon Szacuko nem bánja-e már, hogy erre rákapatott?

De más is nyomta a lelkemet. Három nap múlva, augusztus elsején a feleségem, Keiszuke, Kugako és a gyerekei, meg a második szobalány, Oszecu eluta-

zik Karuidzavába. Dzsókicsi azt mondja, ő másnap Ószakába megy, hatodikán visszajön Tokióba, majd hetedikén, vasárnap csatlakozik a többiekhez, s velük marad valamivel több mint egy hétig. Ez bizonyára nagyon jól jön Szacukónak. Ami őt illeti, azt mondja, a jövő hónapban ő is le-lemegy Karuidzavába néhány napra. – Még akkor is aggaszt, hogy apát itt hagyjam Tokióban, ha Szaszaki és Osidzu itt marad vele – és különben is, a karuidzavai úszómedence hideg ahhoz, hogy úszni lehessen benne! Addig rendben van, hogy le-leruccanak, de azt ne is kívánjátok tőlem, hogy hosszabb ideig ott maradjak. Akkor már inkább a tengerpartra megyek. – Ha így van, nekem is úgy kell intéznem, hogy itt maradjak Tokióban.

– Én elmegyek előbb – mondta a feleségem. – Te mikor jössz?

– Lássuk csak, mit is csináljak? Mert arra gondoltam, hogy ha már elkezdtem, folytatom a kúrát Szudzuki úrral.

– De hisz azt mondd, az égvilágon semmit nem használ. Akkor miért nem szakítod meg, legalább addig, amíg egy kicsit hűvösebb lesz?

– Nem, azt hiszem, kezdek egy kicsit jobban lenni. Kár lenne most abbahagyni, mikor még egy hónapja sincs, hogy elkezdtük.

– Akkor hát az idén nem is akarsz lejönni?

– Ugyan. Előbb-utóbb feltétlenül.

Ezzel sikerült kivédenem a további kérdéseit.

III.

Ötödike.....

Fél háromkor megérkezett Szudzuki úr, és rögtön nekilátott a kezelésnek. Valamivel három után került sor a pihenőre. Osidzu behozta a frissítót:

mokkafagyaltot és jégbe hűtött teát. Mikor kifelé ment, csak úgy mellékesen megkérdeztem: – Haruhisza nem volt itt ma?

– Volt, uram, de bizonyára elment már. – Láthatólag igyekezett kitérő választ adni.

Szudzuki úr nagyon lassan evett; minden kanál fagyalt közt megivott egy korty teát.

– Bocsásson meg – mondtam, s fölálltam az ágyról, odamentem a fürdőszoba ajtajához. Lenyomtam a kilincset, de az ajtó be volt zárva. Hogy a kíváncsiságomat kielégítem, kimentem a W. C.-re, aztán a folyosón a fürdőszoba hátsó ajtajáig, s benyitottam. Az ajtó nem volt bezárva. Az öltözőrész üres. De ott hevert Haruhisza zoknijá, nadrágja és atlétatrikója. Benéztem a függöny mögé, de üres volt a zuhanyozó is. A padlócsempe, a fal csupa víz. Tehát Osidzu kínban volt, és hazudott nekem! – gondoltam. De akkor hol van? És hol az ördögben lehet Szacuko? Már épp elindultam, hogy az ebédlő bárjában keressem őket, mikor összetalálkoztam Osidzuval, aki az emeletre készült fölvenni egy tálcán két üveg Coca-Colát és két poharat.

Osidzu elsápadt, és megállt a lépcső alján. Láttam, reszket a keze, amint a tálcát tartja. Én is kínban voltam. Szokatlan, hogy ilyenkor a házban csatangolok.

– Tehát Haruhisza még nem ment el? – kérdeztem, tőlem telhetően könnyedén és vidáman.

– Még nem, uram. De azt hittem...

– Ó?

– ... fent hűsöl az emeleten.

Két pohár és két üveg Coca-Cola. Mindketten „fent hűsölnek” az emeleten... vajon zuhanyozni egyedül zuhanyozott-e? Minthogy a ruhája ott hevert az öltözőben, bizonyára átöltözött fürdőkabinóba. Nem tudni, egyedül zuhanyozott-e. Az emeleten persze van vendégszobánk, mégis kételkedtem,

hogy ott lennének. Hogy kölcsönadott neki egy kimonót, az természetes; de így, hogy a feleségem nincs idehaza, és a földszinten három szoba üres, nemigen volt szükség rá, hogy oda vigye föl. Nem kétséges, hogy azt hitték: az én kezelésem úgyszólván tart fél ötig, s addig nem valószínű, hogy fölkelnék az ágyról.

Végignéztem, hogy Osidzu fölmege az emeletre, aztán egyenesen a szobámba mentem, és visszafeküdtem. Még tíz percig sem voltam távol. Szudzuki úr csak az imént végzett a fagyaltjával.

Megint előszedte a tűket. Így hát egy órára ki voltam szolgáltatva neki. Fél ötkor elment, s én visszamentem a dolgozóba. Haruhiszanak időközben bőven lett volna ideje, hogy leosonjon a lépcsőn és tudtom nélkül elhagyja a házat. De elszámították magukat: nemcsak hogy váratlanul kimentem a folyosóra, de véletlenül Osidzuval is összetalálkoztam. Minthogy azonban másként aligha szereztek volna tudomást róla, hogy én tudom, mi folyik itt, ez talán nem is volt olyan nagy baj. Ha gyanakvóbb lennék, még azt is mondhatnám, hogy Szacuko, mert tudta, hogy gyanakszom rá, sejtette, hogy a pihenő idején kimegyek szaglászni. S így lehet, hogy szándékosan teremtette meg számomra az alkalmat: előre kitervelte, hogy pontosan ebben az időben ád Osidzúnak valami megbízást. Lehet, hogy arra gondolt, neki csak előnyére szolgál, ha az öreg tudja, azzal meg jól tesz, ha mielőbb hozzászoktatja a gondolathoz.

Szinte hallottam, hogy Szacuko azt mondja Haruhiszanak: – Ne törődj vele! Nem kell sietned. Maradj egy kicsit, és érezd jól magad.

Fél öttől ötig pihenő. Öttől fél hatig nyújtás. Fél hattól hatig pihenő. Közben, valószínűleg még azelőtt, hogy a kezelés véget ért volna, a vendég elment. Szacuko vagy vele ment, vagy zavarban volt

és nem akart mutatkozni, mert nem láttam ebéd óta. (Az utóbbi három nap kettesben ebédelhettem vele.) Hatkor bejött Szaszaki, és figyelmeztetett, hogy itt a séta ideje. Mikor leléptem a verandáról, felbukkant valahonnét Szacuko, és azt mondta, ma ő kísér el.

- Haruhisza mikor ment el? - tértem a tárgyra, amint a lugasba értünk.

- Mindjárt azután.

- Mi után?

- Azután, hogy megittuk a Coca-Colát. Mondtam, ha már úgyis tudod, hogy itt van, csak annál rosszabbul fest, ha elrohan.

- Meglepően félénk, nem?

- Egyre azt hajtogatta, hogy biztos félreérted, s kért, hogy magyarázzam meg neked.

- Ebből elég ennyi. Egy szót se többet.

- Tessék, csak értsd félre, ha tetszik! Pedig egyszerűen csak fölmentünk az emeletre, hogy megigyunk egy üveg Colát, mert ott legalább jár egy kicsit a levegő. Lehet, hogy ez furcsán hangzik egy olyan ódivatú embernek, mint te. Dzsókicsi meg fogja érteni.

- Ne aggódj, engem nem érdekel, hogy mi történt.

- De engem *igen!*

- Engedd meg, hogy akkor én kérdezzek valamit - nem *te* értesz félre *engem?*

- Ezt hogy érted?

- Tegyük fel... és ez csak feltevés, érted?... tegyük fel, hogy történnék ott köztetek valami, én akkor se lennék hajlandó észrevenni.

Szacuko egy kételkedő pillantást vetett rám, de nem felelt.

- És egy szót el nem ejtenék róla sem a feleségemnek, se Dzsókicsinak. Megtartanám magamnak a titkot.

- Apa, csak nem azt akarod mondani, hogy *csináljam?*

- Nem lehetetlen.

- Elment az eszed.

- Lehet. De amilyen okos kislány vagy, most jössz rá először, hogy mit érzek?

- De hogy jut eszedbe ilyesmi?

- Most, hogy magam már nem élvezhetem az izgalmát, annyi örömet még szerezhetek magamnak, hogy figyelem, amint másvalaki vállalja egy szerelmi viszony kockázatát. Szánalmas dolog, ha egy férfi ilyen mélyre süllyed.

- Szóval el vagy egy kicsit kenődve, mert magad már az égvilágon semmit se remélhetsz?

- És féltékeny is vagyok! Illenék, hogy sajnálj.

- Van eszed, nem mondom! Jól van, sajnállak, de arra már nem vagyok hajlandó, hogy föláldozzam magam, csak hogy neked örömet szerezzek.

- Nem is áldozat. Nekem örömet szerzel, s te talán nem lelsz benne örömet? És a te örömed nem sokkal nagyobb, mint az enyém? Igazán megillet egy kis sajnálat.

- Vigyázz magadra, mert megint kapsz egy pofont!

- Nézd, ne próbáljuk becsapni egymást. Nem kell annak feltétlenül Haruhiszának lennie. Amari is megteszi, vagy akárki más.

- Valahányszor kijövünk a lugasba, te mindig rákezedes valami ilyesmire. Gyerünk, fejezd be a sétát - aztán teremts rendet a fejedben. Látod? Szaszaki már figyel a verandáról.

Az ösvényen alig fért el két ember egymás mellett, s távolabb az út még jobban elkeskenyedett a nagyra nőtt *hagi* bokrok közt.

- Kapaszkodj belém, nehogy beleakadj az ágakba.

- Karoljunk egymásba.

– Szamárság, ahhoz kicsi vagy. – Szacuko, aki eddig a bal oldalamon volt, most váratlanul átment a másik oldalra. – Add ide a botodat. Tessék, fogd meg a karomat a jobb kezeddal. – Ahogy ezt kimondta, felém hajolt a válla, kezébe fogta a botomat, s azzal hajtotta félre a *hagi-gallyakat*...

Hatodika... (Folytatás)

– Kíváncsi lennék, hogy érez irántad mostanában Dzsókicsi.

– Azt magam is tudni szeretném. Te mit gondolsz, apa?

– Fogalmam sincs. Igyekszem minél kevesebbet gondolni Dzsókicsira.

– Én is. Ha kérdem, bosszúnak látszik, és nem mondja meg az igazat. De biztosra veszem, hogy nem szeret már.

– Mit gondolsz, mit csinálna, ha szeretőd lenne?

– Azt mondta, miatta ne aggódjam... ha valaki mást talállok, mit van mit tenni... Akkor úgy lát-szott, tréfál, de most azt hiszem, komolyan mondta.

– Csak büszke. Minden férfi ezt mondja, ha a felesége közli vele, hogy szeretője van.

– Szemmel láthatólag neki is van barátnője, egy lány, akinek ugyanaz a múltja, mint az enyém volt, kabaréban dolgozik. Azt mondtam, hajlandó vagyok elválni tőle, ha nekem hagyja Keiszukét, de ő nem akar – sajnálná Keiszukét, de még nála is jobban *téged*.

– Nevet rajtam.

– Ismer, mint a tenyerét, apa. Pedig én nem szóltam neki egy szót sem.

– Végül is a fiam.

– Elég muris, hogy így mutassa ki a szeretetét!

– Tulajdonképpen hozzád ragaszkodik. Engem csak ürügyül használ.

Tény az, hogy ugyancsak keveset tudok Dzsó-

kicsiről, a fiamról és örökösömről. Bizonyára nagyon kevés apa van, aki ennyire ne ismerné a drágalátos fiát. Tudom, hogy közgazdaságot végzett a Tokiói Egyetemen, aztán a Pacific Műanyagipari Vállalathoz ment el dolgozni. Arról azonban édeskeveset tudok, hogy ott miféle munkát végez. Mindössze annyit, hogy a vállalata műgyantát vásárol a Micui Vegyiművektől, és fényképészeti filmet, poli-etilén fóliát és fröccsöntött plasztikárut, vödröket, majonézestubusokat gyárt. Az üzem valahol Kavaszaki környékén van, de a központja Tokió belvárosában, Nihonbasiban, és Dzsókicsi az áruforgalmi osztályon dolgozik. Azt mondják, rövidesen kinevezik osztályvezetőnek, de hogy mennyit keres, arról fogalmam sincs. Bár ő lesz az utódom, jelenleg még én vagyok az Ucugi család feje. Azt hiszem, a háztartás költségeinek egy részét ő fedezi, de java-részt még mindig az én ingatlan- és részvénytőkém hozadékából élünk.

Még pár évvel ezelőtt a feleségem ellenőrizte a háztartás havi kiadásait; azóta ez Szacuko dolga. Feleségem szerint meglepően ért a számokhoz, s szigorúan ellenőrzi a számlákat. Kijár a konyhába, s bele-belenéz a hűtőszekrénybe – a cselédlányok összerezzenek, ha a nevét hallják. Minthogy kedveli az újdonságokat, a múlt évben beszereztetett egy szeméztűző gépet, de most már megbánta. Egyszer hallottam, hogy keményen leszidta Oszecut, mert kidobott egy szem édesburgonyát, amely – Szacuko véleménye szerint – „még ehető volt”.

– S ha megromlott, nem lehetett volna odaadni a kutyának? – kérdezte megsemmisítő pillantással. – Úgy látszik, azzal szórakoznak, hogy mindenfélét beledobálnak. Márpedig ezt nem fogom eltűrni. Okosabb lett volna, ha meg sem veszem.

Feleségem azt mondja, Szacuko gyötri a cselédeket, hogy amennyire csak lehet, szorítsák le a költ-

ségeket, aztán a megtakarított összeget ő maga vágja zsebre; mindenkit rákényszerít, hogy kuporgasson, ő meg mindenféle luxust megenged magának. Néha Osidzuval végezteti az összeadást a számológéppel, de többnyire maga végzi; ő tárgyal a könyvelővel is, aki az adóügyeinket intézi. Akármilyen elfoglalt is a különféle családi teendőkkel, Szacuko bármi külön feladatot magára vállal, és el is végzi becsülettel. Dzsókicsi, gondolom, nagyon élvezi az ügyességét. Mostanára már megszilárdította a helyzetét az Ucugi házban; ebben az értelemben nélkülözhetetlen Dzsókicsi számára is.

Feleségem ellenezte a házasságot, de Dzsókicsi erősködött.

– Azt mondd, Szacuko táncosnő volt, de én tudom, hogy jól elvezeti majd a házat. Látom, hogy megvan hozzá a képessége.

Ezt csak úgy mondta, hiszen nem láthatta előre. De mikor Szacuko ideköltözött, bebizonyította, hogy mennyire ért hozzá. Addig alighanem maga se tudta.

Kezdetben, bár hozzájárultam, nem hittem, hogy házasságuk tartós lesz. Mindig úgy éreztem, hogy Dzsókicsi ugyanolyan fogékony a nők iránt – és ugyanolyan állhatatlan is –, mint én voltam fiatalkoromban. De ez most valahogy nem látszik olyan egyszerűnek. Szemmel láthatólag nem olyan boldog szerelmes már bele, mint az esküvőjük idején. De az én szememben Szacuko most még gyönyörűbb. Majdnem tíz éve már, hogy itt lakik a házban, s úgy látszik, évről évre szebb lesz. Ez különösen azóta szembeszökő, hogy megszületett Keiszuke. Most már a modorából is kiveszett minden mulatóbeli közönségesség. Persze ha kettesben vagyunk, néha szándékosan felölti ezt a modorát. Valószínűleg ugyanezt művelte annak idején Dzsókicsival is, mikor még közel álltak egymáshoz, de ma már alig-

ha valószínű. A fiam, azt hiszem, inkább az ügyességét becsüli ma, amivel a háztartás dolgait intézi, és aggasztja, hogy milyen kényelmetlen lenne, ha elveszítené. Szacuko az ártatlant játssza, mintha minden adottsága meglenne, hogy ő legyen a mintafeleség. Beszéde, mozgása eleven, rendkívül értelmes; s mégsem hiányzik belőle sem a melegség, sem a báj; ért hozzá, hogyan kell elbűvölni az embereket. Nem vitás, hogy Dzsókicsi titokban büszke erre. Így hát nem hiszem, hogy hajlandó lenne otthagyni őt. Még ha látná is, hogy a viselkedése nem illendő, akkor is úgy tenne, mintha nem venné észre, mindaddig, amíg ügyesen csinálja.....

Hetedike... Este megjött Dzsókicsi Ószakából; ma délelőtt utazott Karuidzavába...

Nyolcadika... Egytől kettőig szundítottam, aztán ágyban maradtam, és vártam Szudzuki urat. Közben kopogtatást hallottam a fürdőszobaaajtó felől, s Szacuko bekiabált:

– Apa, most bezárom!

– Jön, ugye?

– Jön. – Egy pillanatra kidugta a fejét, de mindjárt becsapta és be is zárta az ajtót. Bár csak egy pillanatra láttam, észrevettem, hogy tekintete hideg és barátságtalan. Már nyilván lezuhanyozott; pévéce sapkájáról csöpögött a víz...

Kilencedike... Ma nem vártam Szudzukit, mégis ott maradtam a hálószobában, mikor ebéd utáni álmomból felébredtem. S megint hallottam a kopogtatást és Szacuko hangját:

– Bezárom!

Vagy fél órával később zuhanyozott, mint tegnap, s nem nézett be hozzám. Valamivel három után lenyomtam a kilincset. Még be volt zárva. Ötkor,

miközben nyújtottak, hallottam, hogy Haruhisza távozóban beszél hozzám.

– Köszönöm szépen. Mindennap élek az engedelmekkel!

Sajnos nem láttam, hogy ezt milyen arccal mondja.

Hatkor kimentem sétálni a kertbe, s útközben megkérdeztem Szaszakit, hogy Szacuko ott van-e.

– Úgy rémlik, mintha az előbb hallottam volna elmenni a Hillmant – mondta, s ment, hogy megkérdezze Osidzut. – A fiatalasszony valószínűleg elment hazulról – mondta, mikor visszajött.

Tizedike... Egytől kettőig szundítottam. Aztán megisméltődött pontosan ugyanaz, mint tegnapelőtt.

Tizenegyedik. Akupunktúra nincs. Mégis minden másként történik, mint a múltkor.

A „Bezárom!” helyett Szacuko bedugta a fejét, és közölte: – Az ajtó nyitva van! – Teljesen megváltozott, vidám volt és eleven. Hallottam, hogy folyik a zuhany.

– Ma nem várod?

– Nem. Gyere be.

Bementem, ahogy mondta. Már elrejtőzött a függöny mögé.

– Ma megcsókolhatsz. – A vízubogás abbamaradt. Föltűnt az egyik lába a függönyök közt.

– Ma megint olyan vagy, mintha meg akarnád vizsgálatni magad!

– Tudod, térd fölött semmi. De elzártam neked a zuhanyt, látod?

– Ez a jutalom? Nem vagy te fukar egy kicsit?

– Ha nem tetszik, elmehetsz. Én nem erőltetek.

– Majd hozzátette: – Ma megengedem, hogy a nyelvedet is használd.

Odakuporodtam a lábához, mint július 28-án, s rátapasztottam az ajkam a lábikrájára, ugyanott, s lassan megízleltem a testét a nyelvemmel. Ennek már igazán csókíze volt. Az ajkam mind lejjebb és lejjebb csúszott, egészen a sarkáig. Meglepetésemre nem szólt egy szót sem. Hagyta, hogy azt tegyem, ami tetszik. A nyelvem megérintette a lába fejét, aztán a nagyujja hegyére költözött. Úgy, térdepelve, számba vettem az első három lábujját. Rátapasztottam az ajkam a talpára – a talpára, ami ugyanolyan kísértően kifejező volt, mint az arca.

– Ennyi elég.

Hirtelen megeredt a zuhany, csurgott a víz a fejem, arcomon, azon a gyönyörű lábon...

Ötkor Szaszaki szólt, hogy itt az ideje a nyújtásnak. – Uramisten, milyen vörös a szeme! – kiáltott fel.

Az utóbbi időkben könnyen bevérik a szemem, s ilyenkor határozottan vörös. Ha az ember jobban megnézi, látja a rengeteg kis véredényt a szaruhártya alatt. Meg is vizsgáltattam, hogy megtudjam, nem veszélyes-e, de azt mondták, ekkora bevézés nem veszélyes, s hogy ez már természetes az én koromban. De az is igaz, hogy valahányszor bevérik a szemem, a pulzusom is gyorsabb, és a vérnyomásom is magas.

Szaszaki már számlálta is a pulzusomat. – Több mint kilencven! – mondta. – Történt valami?

– Nem, semmi különös.

– Lássuk a vérnyomását.

Ragaszkodott hozzá, hogy ledüljek a heverőre a dolgozószobában. Pihentem vagy tíz percet, aztán föltette a gumicsövet a jobb karomra. A leolvasást nem láttam, de elég volt az arcára nézmem, többé-kevésbé sejtettem az eredményt.

– Nem érzi egy kicsit rosszul magát?

– Nem különösebben. Magas?

– Kétszáz körül.

Ha ennyit mond, általában magasabb – tíz-húsz milliméterrel több. De ez az érték akkor se aggaszt engem annyira, mint az orvost, mert volt nekem már nemegyszer 245 is. Ahhoz a gondolathoz meg már hozzászóltam, hogy bármelyik pillanatban elérhet a vég.

– Reggel még teljesen rendben volt, 145/83 – csak tudnám, hogy miért ugrott így fel. Egyszerűen nem értem. Nehéz volt a széklete?

– Nem, dehogy.

– *Igazán* nem történt semmi? Ez teljesen érthetetlen – rázta a fejét kételkedve Szaszaki.

Nem szóltam egy szót sem, bár én nagyon isjól-tudtam az okát. Még mindig ott éreztem az ajkamon Szacuko talpát, még ha próbálok, se tudom elfelejteni. Merem állítani, hogy a vérnyomásom akkor ugrott legmagasabbra, mikor az ujjait a számba vettem. Mert égett az arcom, s úgy zúgott a fejem, mintha ott helyben megütne a guta, és szörnyethalnék. Szörnyethalnék! Bármilyen régen készültem is már a halálra, az a gondolat, hogy „meghalok”, mégiscsak megrémített. *Muszáj* lecsilapodnom, mondogattam magamban, nem szabad ennyire felizgulnom, és mégis vakon szoptam a lábát. Képtelen voltam abba hagyni. Nem, minél inkább próbáltam, annál eszeveszettebben szoptam – s közben mindvégig az járt az eszemben, hogy meghalok. Felváltva csaptak végig rajtam a rettegés, az izgalom és a gyönyör hullámai; s a mellkasomban olyan görcsös fájdalmat éreztem, mintha szívrohamom lenne... Ennek már legalább két órája, de a vérnyomásom nyilván még mindig igen magas.

– Talán hagyjuk el ma a nyújtást? – javasolta Szaszaki. – Azt hiszem, pihennie kéne. – Ragaszkodott hozzá, hogy maga kísérjen vissza s fektessen le a hálószobában...

Este kilenckor megint bejött a vérnyomásmérővel. – Szeretném még egyszer megmérni.

Szerencsére visszasüllyedt a normálisra: szisztolé 150, diasztolé 87.

– Így már jobb! – mondta. – Micsoda megkönnyebbülés... 223/150 volt!

– Gondolom, fölszalad néha.

– Akkor is szörnyű magas, még ha csak néha szalad is fel. De persze nem tart soká.

Nem Szaszaki volt az egyetlen, aki aggódott. Az én szívemről titokban még nagyobb kő esett le. S mégis szakadatlanul ott motoszkált bennem a gondolat, hogy ha minden jól megy, talán továbbra is folytathatom ezt az örültséget. Korántsem az a fajta erotikus história, amit Szacuko annyira kedvel, de ennyi kalandtól legalább nem foszthatom meg magam. Még ha belehalok is...

Tizenkettedike... Haruhisza valamivel kettő után érkezett, s úgy látszik, két-három óra hosszat maradt. Szacuko, amint megvacsorázott, elment hazulról. Azt mondta, meg akarja nézni Martin La Sallet a *Zsebtolvaj*-ban, s bemegy a belvárosba. Aztán úszik egyet a Prince Hotelben. El tudom képzelni, milyen lehet mélyen kivágott fürdőruhában, fehér válla és háta hogyan csillog a reflektorfényben...

Tizenharmadika... Ma három óra körül megint megvolt a magam kis erotikus kalandja. De a szemem ma nem vérzett be. És úgy érzem, a vérnyomásom is szabályos. Ez némi csalódás. Valami hiányérzetem van, ha a szemem nem vérzik be és a vérnyomásom nem megy kétszáz fölé.

Tizennegyedike. Ma este Dzsókicsi, egymaga, megjött Karuidzavából. Azt mondja, holnap (hétfőn) már dolgoznia kell.

Tizenhatodika. Szacuko tegnap elment úszni Haja-mába. Azt mondja, egész nyáron nem volt kint a tengerparton, mert rólam kellett gondoskodnia, s egyszerűen muszáj egy kicsit lesülnie. Minthogy Szacuko olyan fehér bőrű, mint egy európai, nagyon könnyen leég. A nyaka és a melle, V alakban, ma is vörösre sült; ott viszont, ahol a fürdőruha eltakarta, hihetetlenül fehér maradt. Nem kétséges, hogy ezt a színkülönbséget akarta megmutatni nekem, azért hívott be a fürdőszobába.....

Tizenhetedik. Úgy látszik, Haruhisza ma is eljött.

Tizennyolcadika... Újabb erotikus kaland. De ez egy kicsit más, mint a korábbiak. Ma magas sarkú szandálban jött be, s le se vetette, míg zuhanyozott.

- Ez miért van a lábodon?

- A sztriptíztáncosnők ilyet viselnek. Talán bizony nem tetszik, ha egyszer annyira odavagy a lábamért. Hisz szinte nincs is rajta semmi.

Ez is valami, de aztán történt más is.

- Hagyjalak ma legelészni, apa?

- Mi az, hogy „legelészni”?

- Nem tudod? Hát amit a múltkor csináltál.

- Hogy a nyakadat megcsókoltam?

- Hogyne! Az már ciróka!

- Hát az meg mit jelent?

- Nincs rémesebb, mint egy öregember! Hogy végigcirógatod, végigbecézed a másik testét. Aztán van a „komoly ciróka”... látom, először modern szavakra kell hogy megtanítsalak.

- Akkor hát megengeded, hogy megcsókoljam a nyakadat?

- Ha illően hálás leszel.

- Hálásabb már nem is lehetnék. Csak azt mondd meg, minek köszönhetem a szerencsém? Aggódom a következményeiért.

- Úgy is van rendjén. Erről sose feledkezz meg.

- Nos, melyek azok?

- Hogyne, előbb legelészni tessék.

A kísértés túl erős volt. Áadtam magam, több mint húsz percre, annak, amit ő „legelésésnek” nevezett.

- Tessék, a kezemben vagy. Most már nem mondatsz nemet.

- Mit kérsz?

- Kapaszkodj meg... és ne ess kétségbe!

- Miért, mi az ördögöt kérsz?

- Valami olyat, amire az utóbbi időkben rettenően vágyom.

- De mit?

- Egy macskaszemet.

- Macskaszemet? Drágakőre gondolsz?

- Arra. De nem is kicsire... egy nagyköves gyűrűt szeretnék, amelyet a férfiak hordanak. És találtam is egyet az Imperial Hotel árkádjai alatt. Az a szívem vágya.

- És mibe kerül?

- Hárommillió.

- Mennyi?

- Hárommillió.

- Te tréfálsz.

- Nem tréfálok!

- Ez több, mint amennyit össze tudok szedni.

- Tudom, hogy van ennyid. S hogy ennyit igazán adhatsz nekem. Meg is mondtam, hogy megveszem, s pár nap múlva visszajövök érte.

- Nem is álmodtam, hogy a legelésés ilyen sokba kerül.

- De ez nemcsak mára szól ám... mostantól kezdve bármikor megteheted, amikor csak kedved tartja.

- Akkor is csak legelésés! Egy igazi csók, nem mondom, az még érne valamit.

– Szép, mondhatom! S még te mondtad, hogy hálásabb nem is lehetnél!

– De komolyan. Mit csinálunk, ha a feleségem észreveszi?

– Gondolod, hogy majd megmutatom neki?

– Akkor is, nem engedhetem meg magamnak. Te nagyon is kegyetlen vagy ehhez a vénemberhez.

– Ahhoz képest elég boldognak látszol!

– Azt elhiszem, hogy *boldognak*...

Tizenkilencedike. Azt mondják, tájfun közeledik. Lehet, hogy azért fáj annyira a kezem, s azért járok most még nehezebben. A dolosin, amit Szacuko hozott, valamit enyhít a fájdalmon; napjában háromszor veszek be három-három tablettával. Minthogy szájon keresztül kell szedni, jobban kedvelem, mint a nobulont. Csak az bosszant, hogy mint az aszpírintől, ettől is annyira izzadok.

Kora délután felhívott Szudzuki úr, hogy az esetleges tájfun miatt kihagyná a mai napot. Mondtam, nekem semmi kifogásom ellene, s bementem a dolgozóba. Szacuko nyomban utánam jött.

– Azért jöttem, amit megígértél – mondta. – Aztán elmegyek a bankba, s onnét egyenest a szállodába.

– Tudod, hogy tájfun lesz. Miért kell neked épp ilyen időben elmenned?

– Nem várom meg, amíg megváltoztatod az elhatározásodat... szeretném azt a követ mielőbb az ujjamon látni.

– Most, hogy már megígérted, nem fogom visszavonni a szavamat.

– Holnap szombat, s ha reggel elalszom, már nem érek oda a bankba. Amit megtehetsz ma, ne halaszd holnapra.

Azt a pénzt eredetileg más célra szántam.

Gyerekkoromban – az évre már nem emlékszem

pontosan – otthagytuk hondzsói házunkat, ahol nemzedékeken át élt a család, és beköltöztünk Nihonbasiba, Tokió belterületére. Az 1923-as nagy földrengés után átköltöztünk a jelenlegi házunkba, Adzabu Mamiana negyedébe. A házat apám építtette, de ő 1925-ben, mikor én még alig múltam negyvenéves, meghalt. Pár évre rá, 1928-ban, utánahalt anyám is. Azt mondtam, apám építtette az adzabui házat; de a telken akkor már állt egy öreg villa (állítólag itt volt valahol Haszeba Szumitaka, a Meidzsi-korszakbeli államférfi lakóháza), amit részben érintetlenül hagyott, s csak egy részét építtette át. Apám ekkorra már visszavonult, s a szüleim nyugalomban éltek a ház régi szárnyában, nagyon szerették a környezet csendes békességét. A házat újra át kellett építtetnünk, azután, hogy a háborúban megsérült, de a régi része csodával határos módon nem égett le. Már túlságosan megrokkant, hogy bármire is használni lehetne; szeretném hát lebontatni, hogy a helyére modern, nyugati stílusú szárnyat építtessenek, a magam meg a feleségem számára, de ő mind ez ideig ellene volt az ötletnek. Nem szabad ok nélkül lerombolnunk a házat, ahol apám és anyám életük utolsó éveit élték, mondja; inkább meg kell óvnunk, ameddig csak lehet. Mint hogy a jövőben is örökké ezt fogja hajtogatni, elhatároztam, hogy kikényszerítem a hozzájárulását, és hívom az épületbontókat.

A házunk, ha nem építünk hozzá, akkor is elég nagy, hogy az egész családnak helyet adjon, de arra nem alkalmas, hogy véghezvigyem néhány *elképzelemet*. Ha új szárnyat építtetek kettőnknek, akkor úgy tervezem, hogy a hálószobámat és dolgozószobámat, amennyire lehet, elválasztom a feleségem hálószobájától, és a mellé is építtetek egy árnyékszékét. És neki is lesz saját fürdőszobája, „kedvére

való”, tiszta japán stílusú, fakádas. Az én fürdőszobám csempés lesz, zuhanyozóval.

– Mi értelme két fürdőszobát építeni a mi lakrészünkbe? – kérdi. – Én megoszthatom a régít Osidzuval és Szaszakival.

– Ennyi kis luxust igazán megengedhetsz magadnak. A mi korunkban úgyszincs sok más öröme az embernek, mint hogy hosszan áztatja magát a kádban.

Ezzel az a célom, hogy feleségem a lehető legtöbbet tartózkodjék a szobájában, és ne igen mázskáljon a házban. Ennek érdekében eredetileg szerettem volna a házat földszintesre átalakíttatni; de ez nemcsak hogy Szacukónak nem volt ínyére, hanem készpénz se volt rá elég. Így hát vonakodva bár, de úgy döntöttem, hogy megelégszem az új épületszárnyal. Azt a hárommilliót, amit Szacuko köve-telt, az építkezésre szántam.

Szacuko hamarosan hazaért. – Megjöttem! – mondta, s úgy állított be, mint egy diadalmas hadvezér.

– Már meg is vetted?

Egyetlen szó nélkül odatartotta elém a gyűrűt, a tenyerén. Gyönyörű kő volt, az biztos. Megértettem, hogy az új épületszárny álma összezsugorodott, egyetlen ragyogó ponttá lett az ő puha tenyerén.

– Hány karát? – Rátettem a gyűrűt a tenyeremre.

– Tizenöt.

Bal kezembe egyszerre belesajdult a régi fájdalom. Sietve bevettem három szem dolosint. Miközben Szacuko mámorosan boldog arcát néztem, szinte részegítőnek éreztem e fájdalmat. S ez sokkal-sokkal többet ért, mint hogy új szárnyat építsek a házhoz!...

Huszadika. A tizennegyedik tájfun egyre közeledett, s mind erősebb szelet és esőt hozott. Én ma délelőtt,

ahogy terveztem, mégis elutaztam Karuidzavába. Velem jött Szacuko és Szaszaki is, az utóbbi másodosztályon. Szaszaki egyre aggodalmaskodott az idő miatt, s kérlelt, hogy halasszam holnapra az utat, de sem én, se Szacuko nem hallgatott rá. Mindketten furamód nemtörődöm hangulatban voltunk, mint-ha csak azt mondanánk: – Hadd fűjjon az a tájfun! – A macskaszem babonázott meg mindkettőnket...

Huszonharmadika. Úgy számítottam, hogy ma utazom vissza Tokióba, Szacukóval, de a feleségem azt mondta, hamarosan kezdődik az iskola, így hát úgy határoztak, hogy huszonnegyedikén ők is jönnek a gyerekekkel – miért ne várhatnék hát holnapig, s akkor mind együtt utaznánk. Ez elhervasztotta a reményeimet, hogy kettesben utazhatom Szacukóval.

Huszonötödike. Úgy volt, hogy ma délelőtt újra kezdem a nyújtást, de elhatároztam, hogy mégsem folytatom a kúrát. Semmit nem segített. Azt hiszem, a hónap végén az akupunktúrát is befejezem...

Szacuko az este fogta magát, és elment a Kórakuen Csarnokba.

Szeptember elseje. Ma gyönyörű az idő, hiába hogy a régi naptár tájfunos napot jósol. Dzsókicsi Fukuokába repül, hogy ott töltsse a hét hátralevő részét.

Harmadika. Most már igazán érzem, hogy őszi az idő. Záporosó után gyönyörű tiszta volt az ég. Szacuko a bejárati folyosón elhelyezte a hét őszi vadvirágot, a dolgozószobámban pedig a szép hosszú szál kásafüveket és kakastaréjt. Egyúttal kicserélte a falon a kalligráfiatekeresztet is. Egy kínai stílusú

verset akasztott ki. Nagai Kafú verse és a saját keze vonása:

*Hét őszt értem az Adzabu-völgyben.
Küszöbön a fagy; a Nyugati Csarnokot
vén fák védik.
Kacagva teszem héthosszat a dolgom.
Avart söprögetek, könyvet szellőztetek,
s kiszellőztetem a téli ruhámat.*

Kafú mindig is a legkedvesebb íróim egyike volt, ha a kézírása és a kínai versei nem is tökéletesek. A tkerceset egy régiségkereskedőnél vettem évekkkel ezelőtt; lehet, hogy nem is valódi, hisz állítólag a műveinek néhány hallatlanul ügyes hamisítványa forog közkézen. Nyugati stílusú lakóháza – ott lakott, amíg a ház le nem égett a háború alatt – itt állt a közelünkben. Erre utal a „Hét őszt értem az Adzabu-völgyben”.

Negyedikre. Ma kora reggel, sőt, inkább hajnalban – ötre járhatott az idő – tücsökcirpelést hallottam valahonnét. Nagyon-nagyon halk cirregés volt, én félig aludtam, de nem akart szünni. Ez már a tücskök évadja; mégis különös volt, hogy épp a hálószobámban halljak cirpelést. Bár a kertünkben néha akad egy-egy tücsök, az aligha hallatszik be hozzám az ágyba. Kíváncsi lennék, hogyan tévedhetett a szobámba.

A gyerekkoromat juttatta eszembe. Hondzsóban éltünk, én úgy öt-hat éves lehettem, ágyban feküdtem, a dajkám ölelő karjában, s kint mindig egy tücsök cirpelt. Talán a kópárkány mögött bujkált a kertben, vagy a veranda alatt, miközben elkiáltotta tiszta és csengő üzenetét. Egy csak, egyetlenegy, s nem egy egész had, mint amennyi az óriástücskökből, fenyőtücskökből szokott összeverődni. De en-

nek aztán éles, átható volt a hangja. Valahányszor megszólalt, a dadám mindig azt mondta: – Figyelj csak, Tokuszuke! Itt az ősz. Megjött a tücsök! – Aztán utánozta, hogy mit mond a tücsök: „Kata szasze, szuszo szasze, vállát csipje, tűzze szélét” – Hát nem így szól? Ha hallod, itt az ősz!

Lehet, hogy csak a képzelet játszott velem, de miközben a cirpelést hallgattam, éreztem, hogy fehér éjszakai vászonkimonóm ujján bekúszik a hideg. Bár ki nem állhattam a ropogásra keményített kimonót, annak, amit éjszakánként viseltem, mindig jellegzetes édeskés-savanykás keményítőszaga volt. A szag, a cirpegés és az őszi reggel hűvöse így együtt elmosódott távoli emlékként kísértett bennem. A hajnali tücsökszó most, hetvenhét éves koromban is életre keltette a keményítőszag régi emlékét, a dadám szavát, a kemény éjjeli kimonó érintését a bőrömmön. Félálomban úgy éreztem, még mindig hondzsói házunkban vagyok, ágyban fekszem, s a dadám átölel.

De ma reggel, ahogy a fejem fokozatosan kitisztult, tudtam, hogy jól ismert szobámban hallom a cirpelést, ahol az ágyam mellett Szaszaki, az ápolónő ágya áll. De akkor is különös. Az aligha valószínű, hogy tücsök került volna a szobába, kintről meg nemigen hallatszik be, ennyi ajtón és a csukott ablakon át. Márpedig ez cirpelés. Hegyeztem a fülem, hogy halljam. Tessék! Feszülten figyeltem. Hát persze hogy ezt hallottam.

A magam lélegzetvételét. Száraz a levegő, kiszáradt a torkom, s úgy látszik, megfáztam egy kicsit; ettől, valahányszor belélegzem és kifújom a levegőt, mindig cirpelésszerű hangot adok. Azt nem tudtam, hogy a hang a torkomból, vagy az orrom gyökeréből származik-e, de mindig akkor támadt, ha a levegő e tájon áthaladt bizonyos ponton. Pedig a cirpelés úgy hangzott, mintha a testemen kívülről jönne,

alig tudtam hát elhinni, hogy magam vagyok e halk tücsöknesz forrása. De mikor szándékosan mélyeket lélegeztem, akkor már semmi kétségem nem volt felőle. Elbűvölten próbálgattam újra meg újra. Minél mélyebbet lélegeztem, annál harsányabb volt a cirpelés, mintha csak sípot fújnék.

– Nem alszik, uram? – kérdezte Szaszaki, és felült az ágyában.

– Hallgassa csak, ismeri ezt? – Cirpelő hangot hallattam újra.

– Ez csak az ön lélegzetvétele.

– Ó? Szóval hallotta már?

– Természetesen. Minden reggel!

– Ezt úgy érti, hogy minden reggel ilyen hangokat adok ki?

– Ezt nem tudta eddig?

– Az utóbbi időkben *hallom* reggelenként. De félálomban azt hittem, tücsök.

– Nem tücsök, a torkából származik, uram. Nincs ezen semmi szokatlan. Ha megöregszik valaki, a torka kiszárad, és sípoló hangot ad, ha lélegzetet vesz. Ez öregeknél igen gyakori.

– Szóval ezt mindig is tudta rólam?

– Hogyne, hisz mostanában minden reggel hallom... ezt a cirpegős kis hangocskát!

– Kedvem lenne bemutatni a feleségemnek.

– Ismeri.

– Szacuko nagyot nevetne rajta.

– Biztos, hogy ő is hallotta már.

Ötödike. Ma hajnalban anyámról álmodtam. Ez nálam szokatlan. Valószínűleg abból eredt, hogy tegnap hajnalban a tücsök és a régi dadám járt az eszemben. Álomban anyám nagyon fiatal volt, és gyönyörű, ahogyan a legkorábbi emlékeimben él. Azt nem tudtam pontosan, hogy hol vagyunk, de azt hiszem, a hondzsói házuk lehetett az. Anyám

fekete kreppszatén köpenyt viselt finom mintás, szürke kimonója fölött. A ruháján láttam, látogatóba készül. Hogy hová, azt nem tudtam, még azt sem, hogy épp melyik szobában van. Talán a szalokban ült, mert láttam, hogy az övszalagjából régi-módi pipát és dohányzacskót vesz elő, és rágyújt. De mintha hamarosan elhagyta volna a házat; láttam, hogy megy, s a lábán nincs más, csak fapapucs, a *geta*. Hajviselete *ginkgo*-levelet mintázott, korall gyöngysor fogta össze, mintás, kerek fejű koralltű s egy gyöngyházberakásos teknőcfésű díszítette. Bár a frizuráját ilyen pontosan láttam, arca valahogy rejtve maradt előttem. Mint az ő idején a nők java része, anya is kis termetű volt, talán ha százötven-egynéhány; gondolom, ez magyarázza, hogy a feje búbját láttam, de az arcát nem. De mégis biztosan tudtam, hogy anya az. Sajnos rám se nézett, és nem is szólt hozzám. Én meg se kíséreltem, hogy mondjak neki valamit. Talán féltem, hogy majd összeszid. Minthogy a szomszédban rokonnaink éltek, az jutott eszembe, hogy talán hozzájuk megy. Csak egy pillanatra láttam, aztán a színt ellepte a köd.

A képzeletem, még azután is, hogy felébredtem, anya álmokképén időzött. Lehet, hogy a kilencvenes évek derekán, mikor én még kisgyerek voltam, anya egyszer összetalálkozott velem az utcán, amint épp kilépett a házból. S ez a kép támadt fel álomban. Bár furamód csak ő volt fiatal – én öreg voltam, mint most, s elég magas, hogy felülről tekintsek le rá. Mégis úgy éreztem, hogy gyerek vagyok, s hogy ő az anyám. S mintha Hondzsóban lettünk volna, ezernyolcszázkilencvennégyben vagy kilencvenötben. Az ilyesmi, azt hiszem, jellemző az álmokra.

Anyá ismerte az unokáját, Dzsókicsit, de 1928-ban meghalt, amikor Dzsókicsi még csak négyéves volt, a lányt így már nem ismerhette, aki Dzsókicsi

felesége lett. Ha még a feleségem is olyan hevesen ellenezte, hogy Dzsókicsi elvegye Szacukót, el tudom képzelni, anyám hogy viselkedett volna. Valószínűleg sose került volna sor a házasságra. Nem, kezdjük azon, hogy már az is elképzelhetetlen lett volna, hogy az unokája egy volt táncosnőt jegyezzen el. Hát még ha azt is tudta volna, hogy a házasságot követően a fia majd belebolondul az unokája feleségébe, annyira, hogy hárommillió yent elpazarol, csak hogy megajándékozza öt egy macskaszemmel, cserébe mert „cirógathatja”. – Anya elájult volna kétségbeesésében. Apa meg, ha még él, kitagadott volna engem is, Dzsókicsit is. És kíváncsi vagyok, hogyan vélekedett volna Szacuko megjelenéséről.

Anyát fiatalkorában gyönyörűnek tartották. Nagyon jól emlékszem még rá azokból az időkből – még mikor én tizennégy-tizenöt éves voltam, akkor is nagyon szép volt. Ha az emléket összehasonlítom Szacukóval, a különbség szembeszökő. Szacukót szintén gyönyörűnek tartják. Ez a fő oka, hogy Dzsókicsi feleségül vette. De milyen más a két szépség, hogy megváltozott a japán nők külső megjelenése az ezernyolcszázkilencvenes évek óta! Anya lába is szép volt, de Szacukóé másként szép. Mintha a kettő nem is egyfajta nő lába lenne. Anyának kecses lába volt, olyan picit, hogy a tenyeremben elfért volna, s getapapucsában egészen apró, tipegő léptekkel járt, befelé forduló lábbal. (Emlékszem, hogy álmomban anya lábán nem volt más, csak papucs, pedig látogatóba készült. Lehet, hogy szándékosan mutogatta nekem a lábát.) Minden Meidzsi-kori nőnek ilyen galamblépte volt, nemcsak a szépeknek. Ami Szacuko lábát illeti, az elegánsan hosszú és karcsú; azzal dicsekszik, hogy a szokásos japán női cipők az ő lábára szélesek. Anyám lába viszont elég széles volt, olyasféle, mint az Irgalmas Bodhiszattváé a narai Szangacudóban. S akkoriban a nők

még mind kicsinyek voltak. Nem ment ritkaság-számba, ha valaki még a százötvenet sem ütötte meg. Magam is alig vagyok százhatvan, hiszen a Meidzsi-korban születtem, de Szacuko vagy öt centivel magasabb.

Nagyon másnyilván és nagyon egyszerű volt akkoriban a smink is. A férjes asszonyok – tehát tizennyolc fölött szinte mindenki – kiborotválták a szemöldöküket, és feketére festették a fogukat. A Meidzsi-kor végére ez a szokás szinte kihalt, de az én gyerekkoromban még élt. Még most is emlékszem, a fogfesték különös, fémességű illatára. Kíváncsi lennék, mit szólna Szacuko, ha látná anyámat így kikészítve. Ő tartóshullámot tétet a hajába, fülbevalót hord, korallvörösre, gyöngyházzsínűre, kávébarnára rúzsozza az ajkát, ceruzával húzza ki a szemöldökét, festi a szembéjét, műszempillát ragaszt, s mintha még az sem lenne elég hosszú, egy kefécskével feketére festi, hogy még hosszabbnak látszék. Nappalra sötétbarna ceruzával hosszabbítja meg a szeme vonalát, estére tussal árnyékolja a szemét. S ugyanilyen figyelmet szentel a körmeinek is – nagyon is soká tartana, ha megpróbálnám leírni az egész szépítkezést.

Hogy a japán nő mennyire átalakult az utolsó hatvan-egynéhány esztendő alatt! Akarva-akaratlanul elcsodálkozom, hogy milyen soká élek, s hogy mennyi, megszámlálhatatlan változásnak voltam szemtanúja. Mi lenne, ha anya tudná, hogy a kisfia, Tokuszuke, aki 1883-ban született, még ma is él, szégyenletes vonzalmat érez egy Szacuko-féle nő iránt – aki ráadásul az ő unokája, hiszen a tulajdon unokájának a felesége –, örömét leli benne, hogy az gyötörgeti őt, s hogy megpróbálja elnyerni a szeretetét, képes még a feleségét, gyerekeit is odavetni áldozatul! Vajon egyáltalán el tudná-e képzelni, hogy most, harminckét évvel az ő halála után, a

fiának így elmenjen az esze, s egy ilyen nő a csalá-
dunk tagja lehessen? Nem, álmodni sem mertem
volna, még magam sem, hogy ez valaha így ala-
kul.....

Tizenkettedike... Ma délután, négy körül, beállít-
tott hozzám a feleségem és Kugako. Kugakót már
ugyancsak rég láttam ebben a szobában. Azóta,
hogy június 19-én nemet mondtam a kérésére, tu-
domást se vett a létezéséről. Még mikor a felesé-
gem Keiszukével lement Karuidzavába, akkor is az
állomáson csatlakozott hozzám, nem jött el a házba,
s mikor utóbb én is lementem, mindent elkövetett,
hogy kikerüljön.

Ma szemmel láthatólag forgatott valamit a fejé-
ben.

- Nagyon köszönöm, hogy elviselted a gyereke-
ket ezen a nyáron is.

- Mit akarsz tőlem? - kérdeztem nyersen.

- Én aztán semmit...

- Nem? A gyerekek nagyon jól néznek ki.

- Karuidzavában kitűnően érezték magukat.

- Már alig ismerem meg őket, olyan nagyok,
igaz, hogy ritkán is látom őket.

Feleségem közbeszólt. - Mellesleg Kugako hal-
lott valami érdekeset, és szeretné elmondani ne-
ked is.

- Igen? - Most komiszkodni fog, azért jött, gon-
doltam.

- Emlékszel Jutani úrra, ugye? - folytatta a fele-
ségem.

- Arra, aki elment Brazíliába?

- A fiára... arra a fiatalemberre, aki az apja he-
lyett ott volt Dzsókicsi esküvőjén.

- Már miért kéne emlékezniem rá? Mi van vele?

- Én sem emlékszem rá, de Kugako azt mondja,

a férje üzletbarátja, s néhanapján összejönnek, vele
meg a feleségével.

- Azt kérdeztem, mi van vele?

- Nos, múlt vasárnap beállított hozzájuk Jutani
úr és a felesége, mondván, hogy ott jártak a szom-
szédiban. De amilyen pletykafészek az a Jutaniné,
Kugako nem tudja, vajon nem csak azért jöttek-e,
hogy azt elmondják neki.

- Mit?

- Ó, azt hiszem, azt jobb, ha magától Kugakótól
hallod.

Én karosszékekben ültem, ők álltak, de most na-
gyot sóhajtvá letelepedtek a heverőre velem szem-
ben. És Kugako, aki mindössze négy évvel idősebb
Szacukónál, de máris középkorúnak látszik, rákez-
dett a mondókájára. Jutani feleségére azt mondja,
pletykafészek, márpedig ha pletykázkodásról van
szó, őt se kell félteni.

- A múlt hónap huszonötödikén, a rákövetkező
este, hogy mi Karuidzavából megjöttünk, boksz-
mérkőzés volt a Kórakuen Csarnokban a Kelet pe-
helysúlyú bajnoka címért, azt tudod.

- Már honnan tudnám?

- Mindegy, szóval bokszmérkőzés volt. Aznap
este, hogy a japán harmatsúlyú bajnok, Szakamoto
Haruo, elnyerte a Kelet bajnoka címet a maga súly-
csoportjában, s kiütéssel győzött a thaiföldi baj-
nok...

Kugako ügyesen kivágott egy mérföldhosszú,
egzotikus nevet, amit én egy lélegzetre kimondani
se tudtam volna. Belebicsaklott volna a nyelvem.
Egy nő, akinek ilyen beszélőkéje van, külön súly-
csoportba tartozik.

- Akárhogy is, de Jutani meg a felesége korán
odaért, még az előmérkőzésre. Akkor még tőlük
jobbra a két ülés az első sorban üres volt, mondja
Jutaniné; de épp mielőtt megkezdődött volna a baj-

noki mérkőzés, bejött egy félelmesen elegáns fiatal hölgy, díszes slusszkulccsal az egyik, drapp táskával a másik kezében, s odaült melléje. Mit gondolsz, ki volt az?

Egy szót se szóltam.

– Jutaniné azt mondja, az esküvő óta, tehát hetnyolc éve nem látta Szacukót, így hát természetes, hogy Szacuko nem ismert rá, hogy abban a tömegben észre se vett egy magafajta nőt. – De én ráismerem – mondta. – Felejthetetlenül szép... szebb, mint valaha. De épp mikor arra gondoltam, hogy megszólítom, megkérdem, hogy nem Ucugi aszszony-e, befurakodott egy férfi, s leült Szacuko mellé, a másik oldalra. – Jutaniné azt mondja, a barátjának látszott; rögtön beszélgetni kezdtek, s így neki nem nyílt alkalma rá, hogy bemutatkozhasson.

Erre se szóltam egy szót sem.

– Eddig, gondolom, rendben van a dolog... a többit talán mondja el neked anya.

– Szépen van rendben! – szólt közbe a feleségem.

– Anya, nagyon kérek, mondd el a többit te. Jobb, ha te mondod. De akárhogy is, az első, amit Jutaniné észrevett, hogy Szacuko ujján egy macskaszem csillog. Szacuko ott ült mellette, és azt a követ különben is rögtön észre lehetett venni! Azt mondja, legalább tizenöt karátos. S még ha csak macskaszem, akkor is ritkán lát az ember ilyen óriási és gyönyörű követ. Én nem is tudtam, hogy Szacukónak ilyen gyűrűje van, és anya azt mondja, ő se látta még soha. Mit gondolsz, mikor vehette?

Kugako elhallgatott, s várta, hogy válaszoljak. – Erről eszembe jut az a botrány – folytatta –, mikor Kisi, a miniszterelnök vett egy macskaszemet Indokínában vagy hol is? Az újságok szerint kétmillióért. A drágakő Délkelet-Ázsiában nem olyan drága, így hát egy ilyen kő Japánban legalább kétszer annyit érhet. Akkor meg Szacukóé igazán nem akármí!

– Mit gondolsz, ki vehette neki? – szólt közbe a feleségem.

– És mert a kő ilyen csodálatos volt, s ilyen félelmesen csillogott, Jutaniné egyre csak bámulta, tágra nyílt szemmel. Ez, úgy látszik, zavarta Szacukót, mert a táskájából elővett egy pár csipkekesztyűt, s felhúzta. De a macskaszem azon át csak annál fényesebben csillogott... tudod, a kesztyűje kézzel vert francia csipkéből készült, s ráadásul fekete volt! Talán szándékosan vette föl, hogy a hatást fokozza. Ejnye, de éles szemed van, mondtam Jutaninének, de azt mondja, Szacuko ott ült mellette jobb kéz felől, s a gyűrű a bal kezén volt, tehát egyszerűen nem lehetett észrevennie. Az a macskaszem úgy izzott át a fekete csipkén, hogy a bokszmeccset szinte nem is látta tőle!...

IV.

Tizenharmadika. A tegnapi folytatása.

– Most mondd meg nekem, hogy lehet ilyesmije Szacukónak? – fogott vállatóra váratlanul a feleségem. Megint nem válaszoltam. Akkor kereken megkérdezte: – Nos, mikor vetted neki?

– Nem mindegy?

– De mennyire hogy nem! Kezdjük azzal, hogy lehetett neked ennyi pénzed? Kugakónak meg azt mondtad, hogy nincs, mert sok a kiadásod!

– .....

– Hát ez volt az a kiadás?

– Pontosan. – Feleségembe és Kugakóba a döbbenettől egy pillanatra benne rekedt a szó. – S itt, most kijelentem, hogy ha arra van is pénzem, hogy Szacukónak adjak, Kugako számára nincsen.

E pörölycsapás után történetesen egy jó ürügy jutott eszembe. – Emlékszel rá, hogy szerettem volna

lebontani a régi szárnyat, hogy újat építsek a helyébe – mondtam –, s hogy te mennyire ellenezted?

– Persze hogy elleneztem! Ki az ördög értett volna egyet veled, ha ennyi tiszteletadás nincs benned a szüleid iránt?

– Helyes. A szüleim most bizonyára örvendeznek a sírjukban, hogy milyen szerető szívű menyük van. Így hát a pénzem megmaradt, és én erre fordítottam.

– De akkor is, miért kell neked ilyen bőkezűnek lenned Szacukóhoz?

– Miért baj az, ha veszek neki egy gyűrűt? Nem idegen, a fiad felesége! A szüleim büszkék lennének rám, hogy ilyen bőkezű vagyok.

– De hát egy épületszárnyat fölépíteni akkor is többbe kerül. Valami pénzéd csak maradt.

– Persze hogy maradt. Csak egy részét költöttem rá a macskaszemre.

– És azt mire fordítod?

– Arra, amire akarom... nem kell beleártanod magadat a dolgaimba.

– De mit akarsz kezdeni vele? Csak kérdem.

– Még nem döntöttem. Szacuko azt mondja, szép lenne, ha volna egy úszómedencénk, így hát lehet, hogy most azt építették. Annak biztos örülné.

Feleségem nem szólott egy szót sem. Csak bámult rám döbbenetben.

– Kíváncsi lennék, hogy építetted fel olyan hamar – mondta Kugako. – Hiszen már majdnem ősz van.

– Azt mondják, idő kell hozzá, hogy a beton megszilárduljon – még ha most rögtön hozzáfognak, akkor is vagy négy hónap. Szacuko utánanézett a dolognak.

– Akkor ez már nem lesz meg télig.

– Ezért nem kell annyira sietni vele. Elkezdjük, amikor elkezdjük, s majd valamikor márciusban, áprilisban befejezzük. Csak azért szeretném, ha

még idejében befejeznénk, hogy láthassam az örömet.

Ez elnémította Kugakót is. – És Szacuko nem olyan közönséges, családi méretű medencét akar – tettem hozzá. – Hanem olyat, ami legalább húsz méter hosszú és tizenöt széles, hogy vízi balettot gyakorolhasson benne. Azt mondja, szeretne nekem szóló bemutatót tartani. Már csak ezért is megépíteném.

– Hát, biztos, hogy nagyon szép lesz – jegyezte meg Kugako szárazon. – Még a kis Keiszuke is élvezni fogja, hogy van a házban úszómedence.

– Törődik is ő Keiszukéval – szólalt meg a feleségem. – Még a leckéjét sem segít megírni, házi-tanítót kellett fogadni mellé. És a nagypja se jobb... sajnálom azt a szegény kis gyereket.

– Mindegy, ha egyszer megvan a medence, Keiszuke is fog úszkálni benne. És remélem, megengeditek, hogy az én gyerekeim is használják néha.

– Hát persze. Minél többet, annál jobb. – Csak bemege a vízbe velem is! Nem tilthatom el a medencét Keiszuke meg a gyerekek előtt, ha egyszer annyira szeretnek úszni. Ők azonban iskolába járnak július végéig, augusztusban meg összecsomagolják őket és az irány: Karuidzava. Az igazi gondot Haruhisza jelenti.

És az a medence mibe kerül majd? Számítottam rá, hogy ezt fogom hallani, de Kugako és a feleségem zavarában elfelejtette föltenni a lényegbevágó kérdést. Valamicskét megkönnyebbültem. Bizonyára úgy gondolták, hogy lassan, de makacsul támadnak, először kikényszerítik belőlem a beismerést a macskaszem dolgában, aztán fölvetik Haruhisza és Szacuko viszonyát. De most láthatólag haboztak, félték, hogy az összeveszés túlságosan komolyra fordul, s amikor fölényesen letorkoltam őket, már

semmi lehetőségük nem volt, hogy ezt szóvá tegyék. De fogalmam sincs, mit tegyek, hogy ez előbb-utóbb föl ne merüljön...

A mai nap a régi kalendárium szerint jót ígér. Ma este Dzsókicsi és Szacuko, bár mostanában már ritkán mennek valahova együtt, elmentek egy barátjuk esküvőjére. Dzsókicsi szmokingot vett, Szacuko ünnepi kimonót. Ki tudja, miért, Szacuko a füledt hőség ellenére japán ruhát öltött. Ez is ritkán fordul elő. Fehér selyemkimonóját halavány háttéren fekete faágak díszítették. A selymen áttetszett a kék alsónemű.

– Hogy tetszik, apa? – kérdezte, ahogy bejött.

– Forogj körbe, teljesen.

Fátyolszövésű fehér selyemövét aransárga minta díszítette, ezüst szálakkal átszótt égszínkék alapon. Az egybeszótt övet meglehetősen kicsi csomóra kötötte, s a vége valamivel lejjebb lógott a szokásosnál. A belső öv halvány rózsaszín árnyalatú fátyolszövésű fehér selyem volt, az övszalag arany és ezüst szálak kötélszerű sodrata. Sötétzöld jade-köves gyűrűt viselt, s a kezében kicsi, fehér gyöngyökkel kivarrott táskát.

– Néha-néha nem árt a japán viselet sem. Okosan tetted, hogy nem vettél fülbevalót és nyakláncot.

– Ehhez nagyon értesz, ugye, apa?

Osidzu bejött egy sarus dobozzal, kivett egy pár estélyi sarut, s letette elébe. Szacuko, akin eddig papucs volt, szándékosan a szemem előtt lépett bele a saruba. A saru ezüstbrokát, sarka háromrétegű, s a szíja belül rózsaszín. Vadonatúj lévén, nehéz volt a szíját beillesztenie az ujjai közé. Osidzu segített neki, s beleizzadt, ahogy elébe kuporodott. Szacuko végül jónak találta, s a kedvemért tett néhány lépést benne. Kedvére volt, hogy a saru kihangsúlyozta karsú bokáját. Valószínűleg ezért öltött japán ruhát, s hozzám azért jött be, hogy lemérje a hatást...

Tizenhatodika. Múlnak a napok, s a hőség csak tart – ahhoz képest, hogy szeptember közepe van, szokatlanul nagy a meleg. Talán az idő tehet róla, hogy a lábam olyan nehéz és dagadt. A lábam feje talán még csúnyábban meg van dagadva, mint a lábam szára: ha a lábfejemet lent, az ujjak táján megnyomom, ijesztően besüpped a hús, aztán sokáig úgy marad. A bal lábam negyedik és ötödik uja teljesen megbénult, s úgy megdagadt alul, mint egy-egy szőlőszem. A saját súlyomat meg bokán felül is nehéznek érzem, de a legkegyetlenebb a talpamon. Olyan mind a két lábam – nemcsak a bal – mintha vaslaphoz tapadna. S ha járok, az egyik annyira útjában van a másiknak, hogy alig bírom kikerülni. Ha a verandáról megpróbálok belelépni a kerti getapapucsomba, ez sohasem megy simán. Mindig megroggyan a lábam, és elveszítem az egyensúlyt, s az egyik lábam vagy a kőpárkányon vagy épp a csupasz földön köt ki. Bár az ilyesmi korántsem jelent újdon-ságot nekem, az utóbbi időkben különösen szembe-tűnő. Szaszakit aggasztja, s gyakran vizsgálja a térd-reflexemet, mert beriberire gyanakszik. De nem hiszem, hogy ez volna a baj.

– Alaposan meg kéne vizsgáltatnia magát Szugita doktorral – ismételteti makacsul. – És EKG-t is kell csináltatni, mert a legutóbbi már ugyancsak régen készült. Nem szeretem ezeket a dagadásokat.

Ráadásul ma délelőtt még baleset is ért. Kint voltam sétálni a kertben Szaszakival, kézen fogva vezetett, mikor a skót juhászokutyánk, amelynek az ólban kellett volna lennie, váratlanul elibénk szaladt, és fölugrott rám. A kutya csak játszani akart, de én úgy megdöbbsentem, mintha egy vadállat támadt volna rám. S még mielőtt védekezni tudtam volna, hanyatt estem. Véletlenül épp a gyepon, s így nem ütöttek meg magam erősen; de így is nagyot kop-pant a fejem. Megpróbáltam fölállni, de nemigen

ment – jó darabig eltartott, amíg a kezem meglelte a botot és föl tudtam tápászkodni. Közben a kutya, játékból, Szaszakira ugrándozott. Szacuko meghalotta az ápolónő sikítását, s hiányos öltözékben kiszaladt a kertbe.

– Leslie! Idejössz! – Csak rákiáltott a kutyára, az mindjárt lecsillapodott, és farkcsóválva, engedelmesen ügetett utána az ólhoz.

– Megütötte magát? – kérdezte Szaszaki, s lesimította könnyű vászonkimonómat.

– Nem, csak vén és rozzant vagyok, s egy ekkora döggel nem tudok mit kezdeni.

– Még szerencse, hogy a fűre esett.

Dzsókicsi is, én is, mindig kedveltük a kutyákat, de mindig csak kis kutyáink voltak – airedale terrierrek, dakszlik, spitzek –, egészen, amíg ő meg nem nősült. Ha jól emlékszem, úgy fél évvel az esküvőjük után mondta Dzsókicsi, hogy egy orosz agarat szeretne, s hamarosan vett is egy gyönyörűt. Aztán idomárt fogadott, s az a kutyát naponta tanította. Rengeteg munkát adott a gondozása – etetni kellett, fürdetni, kefélni, meg minden –, s a feleségem meg a cselédlányok állandóan zsörtölődtek miatta. Meg kell hagyni, az egykori naplóbejegyzéseim szerint mindez Dzsókicsi kedvéért történt, de ma már tudom, hogy Szacuko állt a dolgok háttérben.

Két évre rá az agár szopornyicát kapott, és elhullott; ez alkalommal Szacuko már őszintén bevallotta, hogy szeretne a helyébe egy másik kutyát, s megkérte az állatkereskedőt, hogy keressen neki egy agarat. Ezt Coopernek nevezte el, s elhalmozta a szeretetével, még sétálni is el-elvitte, vagy a kutyával kettesben kocsikáztatta magát Nomurával a városban. A lányok azt mondták, hogy a fiatalasszony, úgy látszik, jobban szereti Coopert, mint Keiszukét. De az agárról, amit az állatkereskedő a nyakába sózott, kiderült, hogy vén és hogy gilisztája van, s

ez hamarosan el is vitte. Ez a skót juhász már a harmadik kutyája. A pedigréje szerint az apja Londonban született és Leslie volt a neve, így hát úgy döntöttünk, hogy a kölyköt is Leslie-nek hívjuk. Biztos, hogy annak idején mindezt megírtam a naplómban. Szacuko ugyanúgy kedveli Leslie-t is, mint annak idején Coopert, de Kugako vagy valaki más láthatólag hecceli a feleségemet, hogy szabaduljon tőle. Az utóbbi két-három évben mind több és több szó esik arról a házban, hogy mennyire nem előnyös nagy kutyát tartani.

– Most legalább tudod, hogy miért mondom! – sopánkodott a feleségem. – Pár évvel ezelőtt még volt annyi erőd, hogy megállj a talpadon, ha egy ekkora kutya fölugrik rád, de most már nincs. Még egy macska is feldönt, nemhogy egy kutya. És a kertünk nem csupa gyepp – ott a lejtős ösvény, a lépcső, ott vannak a kőpárkányok. Mi lett volna, ha ilyen helyen esel ekkorát? Ami azt illeti, hallottam egy öregúrról, aki három hónapig feküdt kórházban, és még most is gipszben jár, mert elbotlott egy juhászkutyában. Ezért rágom én a füledet, hogy mondd meg Szacukónak, adjon túl ezen a kutyán... én hiába is kérném, rám nem hallgat.

– Kegyetlenség lenne megfosztani egy állattól, amelyet ennyire kedvel... .

– De a te testi épséged akkor is többet ér.

– Tegyük fel, hogy sikerül rábeszelnem, de akkor is, mit tud kezdeni egy ekkora kutyával?

– Biztos, hogy akad valaki, akinek kéne.

– Ha kölyökkutya volna, még csak-csak, de egy ekkora kutyának nehéz gondját viselni. S amellett magam is nagyon kedvelem Leslie-t.

– Gondolom, attól félsz, hogy Szacuko majd barátságatlan lesz hozzád. Az eszedbe se jut, hogy valami bajod eshet?

- Miért nem kéred meg *te*? Ha Szacuko hajlandó rá, nekem nincs ellenvetésem.

Ami azt illeti, feleségemnek se volt mersze megkérni rá Szacukót. A fiatalasszony hatalma napról napra nő, így hát nehéz megjósolni, hogy ez a kutyaügy milyen ádáz veszekedést válthat ki a házban. Ha erre gondol, feleségem se igen hajlandó belesodródni a nyílt háborúságba.

Hogy őszinte legyek, magam se kedvelem különösképpen Leslie-t. Tisztában vagyok vele, hogy ezt csak tettetem, Szacuko kedvéért. Valahogy rossz lesz a szám íze, ha látom, hogy elmegy kocsikázni, az oldalán azzal a kutyával. Ha Dzsókicsival megy, az természetes, s még azt is könnyen elfogadom, hogy Haruhiszával; de az, hogy az ember egy kutyára még féltékeny se lehet, csak bosszantóbbá teszi a dolgot. S ráadásul Leslie-nek olyan arisztokrataképe van, s a modorában is van valami előkelőség. Talán még jobb képű is, mint az a négerforma Haruhisza. Szacuko odaülteti szoroson maga mellé a kocsiban; még vezetés közben is átöleli fél karjával a nyakát, s az arcát odaszorítja az övéhez. Ez bizonyára mást is sértene.

- Csak mikor ön is látja, uram - mondja Nomura. Ha ez igaz, akkor ez is csak egyike a módszereknek, amelyekkel ingerel.

Emlékszem, egyszer nagyon a kedvében akartam járni, s megpróbáltam a jelenlétében kényeztetni Leslie-t, bedobtam neki pár szem aprósüteményt a kerítésen át az ólba. De Szacuko bosszankodott.

- Mit csinálsz, apa? - szól rám élesen. - Nagyon kérlek, ne adj neki semmit, anélkül, hogy engem megkérdeznél. Nézd csak! Olyan jól van idomítva, hogy hozzá se nyúl! - És bement Leslie-hez, szemem láttára nagy hűhóval kényeztetni kezdte, a pofáját simogatta, majdhogy meg nem csókolta, s

úgy mosolygott, szélesen, mintha azt mondta volna: - No lám, féltékeny vagy, mi?

Bánnám is én, hogy bajom esik, ha az Szacukónak kedvére van, ha meg belehalok, annál jobb. De azt elgondolni, hogy nem ő, hanem a kuttyája tapos halálra...

Kettőkor beállított Szugita doktor. Szaszaki láthatólag úgy vélte, hogy köteles haladéktalanul jelenteni a balesetemet.

- Hallom, hogy csúnyán elesett.

- Nem olyan nagy dolog.

- Akkor is megnézném.

Lefektetett, és aprólékosan végigvizsgálta a karjaimat és a két lábam szárát. Azokról a reumaszerű fájdalomokról a vállamban, könyökömben és térdemben, amelyek már jó ideje kínoznak, nem Leslie tehet. Szerencsére nyoma sem volt rajtam semmi sérülésnek, Szugita doktor megvizsgálta a hátamat is, mélyeket lélegeztetett velem, újra meg újra végigkopogtatta a mellkasomat, s közben a szívemet hallgatta. Végül elővett egy táskakardiográfot és EKG-t készített rólam.

- Nem hiszem, hogy bármi ok lenne az aggodalomra - mondta, mikor elment. - Még ma közlöm az eredményt.

Este fölhívott.

- Az új EKG semmi komolyat nem mutat - mondta. - Persze az elkerülhetetlen, hogy az ön korában az emberen ne mutatkozzanak bizonyos elváltozások, de ez teljesen rendjén való. Amire most igazán szüksége van, az egy vesevizsgálat.

Huszonnegyedikre. Szaszaki engedélyt kért, hogy az éjszakát a családjánál töltsen. Most első ízben a múlt hónap óta, így hát nemigen mondhattam neki nemet. Ez azonban annyit jelent, hogy vasárnap délfelé jön meg. Neki így jó, hiszen van egy nyugodt

vasárnap délelőttje, odahaza a gyermekével, nekem azonban tudnom kellett, hogy Szacuko mit szól hozzá. Hiszen a feleségem már júliusban megmondta, hogy szeretné, ha ilyenkor éjszakánként nem neki kéne helyettesítenie az ápolónőt.

– Már miért ne mehetne? – mondta Szacuko. – Valószínűleg alig várja már.

– Neked ez jó így?

– Ezt miért kérded?

– Holnap vasárnap van, tudod.

– Persze. Miért?

– Lehet, hogy te azt mondod, nem számít, de Dzsókicsi, ugye, sokat utazott az utóbbi időkben.

– Hát aztán?

– És most az egyszer itthon van a hét végén.

– Jó, és akkor mi van?

– Lehet, hogy szeretne a feleségével sokáig ágyban maradni.

– Mi a csuda, ez a komisz vénember néha a fiára is gondol!

– Talán kárpótlásul.

– Ez semmiképpen nem a te dolgod. Dzsókicsi azt mondaná, hogy inkább csak ne légy ilyen jó hozzá.

– Kíváncsi lennék.

– Jól van, őmiatta nem kell aggódnod. Te korán kelsz, én átveszem Szaszaki helyét éjszakára, s ha fölébredtél, átmegek Dzsókicsihoz.

– Még fölébredted álmából.

– Ne légy csacsi, már várni fog.

– Feladom!

Fél tízkor megfürödtem, tízkor lefeküdtem. Mint máskor is, Osidzu behozta a nádszékét Szacukónak.

– Megint ezen akarsz aludni?

– Ez nagyon kényelmes, apa. Maradj nyugton, és aludj.

– Még megfázol azon az izén!

– Ne aggódj. Rengeteg takarót teszek magamra. Osidzu majd gondoskodik róla.

– Ha hagyom, hogy megfázz, akkor bántani fog a lelkiismeret Dzsókicsi miatt... igen, s nem is csak miatta.

– Szamárság! Úgy látszik, megint adalin kell neked.

– S talán nem is csak két tableta.

– Ugyan már! A múlt hónapban kettő tökéletesen elég volt. Még le se nyelted, már alszol, tátott szájjal, s húzod a lóbórt.

– Szép lehetek, mondhatom.

– Azt a képzeletedre bízom. De ide hallgass, apa, miért nem veszed ki a műfogsorodat, ha én itt alszom? Nagyon jól tudom, hogy máskor ki szoktad!

– Kényelmesebb, ha éjszakára kiveszem, de akkor iszonyú ronda vagyok. Ha a feleségem vagy Szaszaki lát, azt nem bánom.

– Azt hiszed, én még sose láttalak úgy?

– Láttál?

– Tavalay, mikor fél napra elvesztetted az eszméletedet, emlékszel?

– Akkor láttál?

– Olyan mindegy, hogy benn van-e a fogsorod, vagy nincs. De titkolni nevetséges!

– Egyáltalán nem akarom eltitkolni, egyszerűen csak nem szeretnék kellemetlen lenni a más számára.

– Te azt hiszed, hogy ha nem veszed ki, el tudod titkolni!

– Jól van, *kiveszem*. Akkor majd meglátod, milyen vagyok.

Fölkeltem, odamentem hozzá, s megálltam előtte. Aztán kivettem az alsó és a felső fogsoromat is, betettem a dobozába az éjjeliszekevényen, összeszorítottam az ínyemet, s amennyire csak tudtam, összehúztam az arcomat. Az orrom rálapult az ajkamra. Még egy csimpánz is szebb, mint amilyen én lehet-

tem. Nyámmogva ki-kinyitottam, be-becsuktam és sárga nyelvemmel körbenaldostam a számát. Szacukónak szeme se rezdült, úgy nézte e groteszk bemutatót.

– Engem csöppet se zavar a képed! – mondta, s az éjjeliszekrény-fiókból elővett egy tükröt. – De te egyszer is megnézted már magad alaposabban? Hadd mutassalak meg... Tessék! – Az arcom elé tartotta a tükröt. – Nos? Hogy tetszik?

– Hihetetlenül randa.

Miután megnéztem magam a tükörben, ránéztem Szacukóra. Egyszerűen nem tudtam elhinni, hogy egy fajtához tartozunk. Amilyen csúfnak láttam az arcot a tükörben, olyan hihetetlenül szépnek Szacukót. És sajnáltam, hogy az az arc a tükörben nem sokkal csúfabb, mert akkor Szacukó még sokkal szebb lett volna.

– Gyerünk, tessék, apa, lefeküdni! Be az ágyba!

– Kérek adalint – mondtam, mikor lefeküdtem.

– Félsz, hogy nem tudsz elaludni?

– Ha veled vagyok, mindig felizgat.

– Most, hogy már láttad azt az arcot, igazán megérthetnéd, hogy nincs értelme.

– De ettől, ha téged nézlek, csak még jobban felizgulok. Úgy látszik, nem érted ennek a lélektanát.

– Nem.

– Ezzel csak azt akarom mondani, hogy minél csúfabbnak látom magamat, annál örjítőbben szépnek téged.

Szacuko oda se figyelt rám, csak kiment az adalintért. Mikor visszajött, a másik kezében egy amerikai cigarettát – Koolt – tartott.

– Nyisd ki nagyra. Nem kapsz többet most sem, csak kettőt, mert még rá találsz szokni.

– Kaphatnám szájból szájba?

– Már nem emlékszel arra az arcra? – De legálább az ujjával rakta a számba.

– Mikor szoktál rá a dohányzásra?

– Odafent néha, alattomban, rá szoktam gyújtani. – Kezében öngyújtó csillant. – Nem mintha olyan nagyon szeretnék dohányozni, de ez afféle pótcselekvés, tudod. És ma este rossz a szám íze, attól szeretnék megszabadulni.....

Huszonyolcadika... Esős napokon rosszabb a karom és a lábam, mint máskor, sőt, az időváltozást megérzem már előző nap. Ahogy ma reggel fölkeltem, nagyon zsibbadt volt a karom, s dagadt, nehéz a lábam. Az esőtől nem tudtam kimenni a kertbe, bár még a verandán végigmenni is nehezemre esik. Meg-megbicsaklik a lábam, elveszítem az egyensúlyt, s fennáll a veszély, hogy elesem. A zsibbadás a karomban a könyökömtől a vállamig terjed; ha így halad, attól félek, hamarosan a fél oldalam megbénul.

Délután hat körül a karom is jobban elgémberedett, mint valaha. Teljesen érzéketlenné vált, mintha csak jég vette volna körül. Nem, nem is hogy érzéketlenné; ha ennyire elgémberedik, az már a fájdalommal határos. Pedig azt mondták, úgy tapintásra nem hideg, a karom ugyanolyan meleg, mint rendesen. Csak én vagyok tudatában ennek az elviselhetetlen gémberedésnek. Ez megtörtént már máskor is, de többnyire a tél derekán; ritka eset, hogy már szeptemberben ilyet érzek. S ezt csak egyféleképpen lehet legyőzni: ha a karomat az ujjam hegyéig gőzölgő, forró törülközőbe tekerik, a fölé vastag gyapjúkendőt tekernek, s rá még két zsebmelegítőt tesznek. De ennek is jó ha tíz percig tart a hatása, aztán megint elgémberedik a karom, így hát ott áll az ágy mellett a forró víz, hogy legyen mibe újra meg újra belemártani a törülközőt, borogatás céljára. Ezt ötször-hatszor meg kell ismételni,

s újra meg újra forró vizet hozni. Az este is ezt csináltam, míg végre a gémbredés valamicskét enyhült.

V.

Huszonkilencedike... Az éjszaka, hála az ugyan-csak soká cserélgetett forró borogatásoknak, csökkent a karomban a fájdalom, s így jó nagyot tudtam aludni. De mikor hajnalban fölébredtem, éreztem, hogy megint fáj a karom. Az eső elállt, s az ég gyönyörű tiszta volt. Csak lennék egészséges, milyen mámorító lenne egy ilyen szép őszi nap! Még a gondolat is elkésztető, hogy pár éve még mennyire élveztem volna. Bevettem három tableta dolosint.

Dél előtt tízkor Szaszaki megmérte a vérnyomásomat. Leesett 105/58-ra. A biztatására megittam egy csésze teát, s megettem két szem kekszét egy kicsike sajttal. Úgy húsz perc múlva megmérte megint. Most 158/92 volt. Nem jó, ha ilyen hirtelen változik.

– Muszáj örökké csak írnia? – kérdezte Szaszaki, mikor látta, hogy megint naplót írok. – Félek, hogy az nem tesz jót önnek.

Ha megtehetném, nem engedném, hogy akár egy oldalt is elolvasson belőle, de kénytelen vagyok a szolgáltatait olyan gyakran igénybe venni, hogy elkerülhetetlenül van némi fogalma róla, mi állhat benne. S lehet, hogy rövidesen már a tust is ővele készítetem.

– Ha fáj is egy kicsit, az írás elszórakoztat. Ha nagyon fáj, abba hagyom, de most jobb, ha van valami elfoglaltságom. Nyugodtan magamra hagyhat.

Egykor lefeküdtem, hogy szundítsak egyet, s alud-

tam is körülbelül egy óra hosszat. Mikor fölébredtem, lucskos voltam az izzadságtól.

– Csak meg ne fázzon – mondta Szaszaki, mikor bejött a száraz fehérneművel, hogy levethessem az átizzadtat. Éreztem, hogy undorítóan tapadós a homlokom, s körben a nyakam.

– A dolosin éppen jó lenne, de ezt az erős izzadást nem állom. Csak tudnám, nincs-e valami más, amit szedhetnék.

Ötkor beállított Szugita doktor. Lehet, hogy addigra már megszűnt a gyógyszer hatása, mert megint erős fájdalmaim voltak.

– Azt mondja, izzad a dolosintól – újságolta Szaszaki Szugita doktornak.

– Az bizony kellemetlen – mondta sajnálkozva az orvos. – Mint korábban már megmagyaráztam, a röntgen tanúsága szerint a fájdalmaim nagyrészt neuralgikus eredetűek, és a nyakcsigolyák fiziológiai elváltozásából következnek, bár egy részük, úgy látszik, az agyi idegközpontokból származik. Az idegekre nehezedő nyomást csak nyújtással vagy gipszgallérral lehetne enyhíteni, az viszont három-négy hónapig eltartana. Így teljesen érthető, ha az ön korában valaki nem hajlandó ilyen szigorú kezelésnek alávetni magát, ez esetben viszont az egyetlen, amit tehetünk, ha gyógyszerrel igyekszünk legalább időlegesen enyhíteni a fájdalmat. Ilyen gyógyszer sokféle van, s ha ön nem kedveli a dolosint vagy nobulont, megpróbálkozhatunk egy parotin injekcióval. Ettől talán jobb lesz egy ideig.

Az injekció eredményeképpen most már valamivel jobban érzem magam...

Október elseje. Kitartóan fáj a kezem, különösen az utolsó két ujjam, s a fájdalom fokozatosan átterjed a hüvelykujjamba is. Sajog az egész tenyerem, egészen az alkarom sing- és orsócsontjáig; nemcsak

hogy nehéz, de hallatlanul fáj behajlítanom a csuklómat. Az van legjobban elszibbadva is – nem tudnám megmondani, hogy a zszibbadás vagy a fájdalom teszi inkább, hogy annyira merev. Naponta kétszer kapok parotin injekciót, délután és este.

Másodika. A fájdalom csak tart. Szaszaki felhívta Szugita doktort, és adott egy salsobrocanon injekciót.

Negyedike. Minthogy a nobulon injekciót nem kedvelem, végbélkúppal próbálkoztam, de nem nagy eredménnyel.

Kilencedike. Az utóbbi öt nap olyan kegyetlen fájdalmaim voltak, hogy a naplóra már nem futotta az erőmből. Csak feküdtem a hálószobában, és Szaszaki szakadatlanul ott volt mellettem. Ma egy kicsit mintha jobban lennék, s mintha nagyobb kedvem volna írni. Ez alatt az öt nap alatt végigpróbáltam a legkülönbözőbb gyógyszereket, injekció formájában vagy másként: pyrabitalt, irgapyrint, dorient, noctant – elsoroltattam ugyan Szaszakival valamennyi gyógyszer nevét, amit bevettem, de aligha emlékszem mindre. A doriden és a noctan altató, nem fájdalomcsillapító. Az utóbbi időben már aludni se tudok a fájdalomtól, ami szokatlan, s így kénytelen voltam altatókra fanyalodni. Néha be-bejön a feleségem és Dzsókicsi, megnézik, hogy vagyok.

Feleségem először ötödikén délután állított be, mikor a legkínzóbb fájdalmaim voltak.

– Szacuko azt kérdezte, bejőjjön-e...

Nem feleltem.

– Én azt mondtam neki, biztos, hogy nem baj, ha bejön. Csak ránézel, és már el is felejtéd a fájdalmadat.

– Hülye! – ordítottam, hirtelen vak dühömben.

Magam sem tudtam, hogy miért ordítottam. Csak arra gondoltam, hogy kínos lenne számomra, ha Szacuko ilyen nyomorult állapotban látna, s már kiszaladt ez a szó a számon, de hogy őszinte legyek, azt se akartam, hogy Szacuko ne jöjjön be.

– Ó? Szóval inkább ne?

– Ne, és Kugako se kell, és senki más ne tébláboljon itt körülöttem!

– Értem. A minap is elküldtem Kugakót, és megmondtam neki, hogy ne aggódjon... mindegy, hogy szerinted mennyire fáj, akkor is csak a kezéd az. Pedig még sírt is.

– Mi van ezen sírni való?

– És Icuko is egyre azt mondogatja, hogy feljön, míg én kereken meg nem tiltottam neki. De Szacukóval mi bajod? Ellene mi kifogásod van?

– Te hülye! Ki mondta, hogy bármi bajom lenne Szacukóval? Még hogy bajom... túlságosan kedvelem! Azért nem akarom, hogy ilyenkor lásson.

– Ó, szóval így vagy vele – mondta békítően, mintha egy kisgyereket próbálna lecsillapítani. – Csak beszéltem, anélkül, hogy meggondoltam volna, nem kell hát mindjárt mérgesnek lenned. Ez a legrosszabb, amit tehetsz. – S már menekült is ki a szobából.

Feleségem láthatólag érzékeny pontot érintett, s én a zavaromat dühöngéssel próbáltam palástolni. Mikor elment, nyugodtan végiggondoltam a dolgot, s akarva-akaratlanul elfogott az aggodalom ostoba kitörésem miatt. Vajon hogyan fogadja Szacuko, ha hírért veszi? Biztosra veszem, hogy ahhoz túlságosan is jól ismer, hogy megbántódjék.

– Igen – mondtam magamban. – Lehet, hogy *valóban* az a legjobb, ha látom. Ha lesem az alkalmat, hogy valami módon közeledjem hozzá...

Ma délután történetesen sikerült kiagyalnom a módját. A kezem még biztos, hogy sajogni fog né-

hány éjszaka – szinte várom –, s mikor a fájdalom eléri a tetőpontját, majd sírva kiabálok, mint egy kisgyerek: Szacuko, Szacuko! Segíts! Fáj! – Ez majd megdöbbeneti, és bejön hozzám. Csak tudnám, hogy komoly-e, gondolja majd óvatosan; az ember sose tudja, mikor ravaszkodik. De bejön, mégis, és úgy tesz, mintha meg volna ijedve. – Senki más nem kell, csak Szacuko! – visítom, hogy Szaszakit eltávolítsam a szobából. – Csak Szacuko, senki más! – De ha már kettesben vagyunk, hogyan kezdjem?

– Fáj, Szacuko! Segíts, kérek!

– Jól van, apa, mondd, hogy mit akarsz. Ki vele... akármit megcsinálok, amit kérsz. – Ez lenne számomra a legjobb, de ebbe a csapdába aligha esik bele. De akkor is, kell valami módja legyen, hogy rávehessem.

– „Hadd csókoljalak meg, akkor elfelejtem a fájaldalmamat!”... „A lábodon nem elég”... „Még a legelészés sem elég”... „Semmi sem elég, csak egy igazi csók!”

Tegyük fel, hogy könyörgök és siránkozom, aztán ordítva böngök. Akkor csak muszáj lesz megengednie? Azt hiszem, hamarosan megpróbálom. Azt mondtam, „ha a fájdalom eléri a tetőpontját”, de hát ezt tettetni is lehet, nem kell, hogy valóban fájjon. Előbb azonban szeretnék megborotválkozni. Már négy-öt napja nem borotválkoztam, s az arcom csupa szőr. Persze, lehet, hogy így hatásosabb, hiszen így valósággal rokkantnak látszom, de a borotvás arc nem előny, ha csókolóznak az ember. Mindenesetre kiveszem a fogsoromat. És amennyire lehet, tisztán, frissen tartom a számat...

Ma délután megint belém állt a fájás. Írni se tudok már... leteszem az ecsetet és hívom Szaszakit.

Tizedike. Kaptam egy fél köbcentis irgapyrin injekciót. Napok óta most először elfogott tőle a szédü-

lés. Körbefordult fölöttem a mennyezet, s egy gerenda helyett kettőt-hármat is láttam. Ez eltartott vagy öt percig, utána erős nyomást éreztem a tarkóm táján. Bevettem fél luminált, s lefeküdtem aludni.

Tizenegyedike. A fájdalom körülbelül ugyanolyan erős volt, mint tegnap. Ma nobulon kúppal próbálkoztam...

Tizenkettedike. Bevettem három tableta dolosint. Mint rendesen, elöntött a veríték...

Tizenharmadika. Ma reggel egy kicsit könnyebben vagyok, így hát sietve leírom, hogy mi történt tegnap este.

Nyolckor beállított Dzsókicsi, mostanában ő is korán jár haza.

– Jobban vagy ma?

– Jobban? Egyre rosszabbul.

– Kicsípted magad és megborotválkoztál, ugye?

Az igazság az, hogy irgalmatlanul fáj a kezem, a borotvát is alig bírtam, de valahogy mégiscsak sikerült megborotválkoznom reggel.

– Mondhatom, nem egykönnyen. De ha hagyom megnőni a szakállamat, olyan vagyok, mintha már dögrováson lennék.

– Nem kérheted volna meg Szacukót, hogy ő borotváljon meg?

Mi jutott eszébe a csibésznek, hogy ilyesmit javasoljon? Vajon föltámadt benne a gyanú, mikor látta, hogy meg vagyok borotválva? Kezdetől fogva ragaszkodott hozzá, hogy Szacukót úgy kezeljék, mint a ház fiatal úrnőjét – azt ellensúlyozandó, hogy honnét jött, ez csak természetes –, ám ettől még önfejtőbb, mint valaha. Kétségtelen, hogy ebben magam is hibás vagyok, de Dzsókicsi is, mert hiába

hogy a férje, láthatólag mindenben enged neki. Azt nem tudom, hogy ha magukban vannak, hogy viselkednek, de mások jelenlétében Dzsókicsi erre még jobban ügyel. S még ha az *apja* vagyok is, vajon igazán azt szeretné, hogy a drágalátos felesége ilyen alantass feladatot végezzen mellettem?

– Nemigen kedvelem, ha egy nő babrál a képe-men – mondtam, de ugyanakkor arra gondoltam, hogy ha hátrahajtom a fejem a karosszék támlájára, hogy megborotválhasson, mélyen belelátok az orra likába. A finom, áttetsző hús bizonyára gyönyörű korallfényben ragyog.

– Szacuko ért a villanyborotvához. Mikor beteg voltam, engem is ő borotvált.

– Igazán? Gondolod, hogy megtenné a kedvéért?

– Hát persze. Nincs ebben semmi különös.

– Nem hittem, hogy ilyen engedelmes.

– Borotváltasd meg magad, vagy kérj tőle, amit akarsz. Majd én beszélek vele.

– Kötve hiszem. Nekem ezt mondd, de vajon igazán ráparancsolnál-e, hogy csináljon meg mindent, amit az apád kér tőle?

– Ne aggódj, majd én gondoskodom róla!

Fogalmam sincs, hogy mit mondhatott neki, vagy milyen formában, de az este, valamivel tíz után, váratlanul beállított hozzám Szacuko.

– Azt mondtad, ne látogassalak meg, de mégis eljöttem, mert Dzsókicsi megkért rá.

– És Dzsókicsival mi van?

– Valahová elment megint – nekem azt mondta, csak megiszik valamit.

– Azt reméltem, együtt jösztek, s itt előttem parancsol rád.

– *Nekem* ugyan nem parancsol! Ez olyan kínos neki, hogy inkább elszalad... mindenesetre meg-

hallgattam, amit mondani akart, aztán elküldtem. Mondtam, hogy itt csak útban lenne.

– Nagyon helyes, de van itt más is, aki útban van.

– Igen, igen, tudom. – Szaszaki rögtön kapcsolt, és kiment.

Ebben a pillanatban, szinte adott jelre, belesajdult a kezembe a fájás. A csuklómtól az ujjamig az egész kezem megmerevedett, akár a deszka, s a két oldalamon itt is, ott is bizsergő fájdalmat éreztem. Mint ha hangyák másztak volna a bőrömön, csak hogy ez ráadásul még fáj is. S a kezem annyira fázott, mint ha egy lavór jéghideg rizskorpapépbe mártottam volna, teljesen elgémberedett, de fáj is, kegyetlenül. Az ilyet csak az érti meg, aki maga is szenved. Láthatólag még az orvos sem, hiába magyarázom.

– Szacu! – jajdultam fel. – Fáj! – Ez nem volt tettetés, ilyen kiáltás nem szakad ki az emberből, ha nem fáj igazán. Ha az lett volna, nem hat ilyen valószínűsítően. S a tetejében ez volt az első alkalom, hogy Szacunak szólítottam őt, ilyen közvetlenül és meghittén, s mégis teljesen önkéntelenül. Ez hallatlanul boldoggá tett. Hiába a fájdalom, boldog voltam.

– Szacu! Szacu! Fáj! – Most nyafogtam, mint egy elkényeztetett gyerek. Nem szándékosan; magától vált ilyenné a hangom.

– Szacu, Szacu, Szacu! – Csak szólongattam, újra meg újra, s kitört belőlem a zokogás. Arcomon csurogtak a könnyek, folyt az orrom, s a szám sarkán megeredt a nyál. A szó szoros értelmében bőgtem – ez nem színjátás volt, abban a pillanatban, hogy „Szacu!”-t kiáltottam, visszaváltoztam komisz és kezelhetetlen kölyökké. Bőgtem, bömböltem fékezhetetlenül, s ekkor már ha akartam, se tudtam volna abbahagyni. Lehet, hogy valóban elment az eszem? Lehet, hogy az ilyen.

Bömböltem és bömböltem. Bánom is én, hogy

elment az eszem, mindegy, hogy mi lesz belőlem – gondoltam, de akkor, egyszerre, elfogott a kétségbeesett félelem a megőrüléstől, s ez még rosszabb volt. Ami ezután következett, az már láthatólag színjáték volt: megpróbáltam megjátszani az elkényeztetett gyereket.

– Szacu! Szacu!

– Ebből elég volt, apa!

Szacuko egy darabig hallgatott, egy kissé zavartan nézett rám, de mikor összetalálkozott a tekintetünk, mintha nyomban megértette volna, hogy bennem mi játszódik le. Lehajolt, közel a fülemhez: – Ha továbbra is a bolondot játszod, úgy maradsz! – súgta a fülembe gúnyosan. – Ez a nevetséges cirkusz máris azt bizonyítja, hogy a legjobb úton vagy. – A gúny úgy ért, mintha hideg vizet lötytyintettek volna a képembe. – Gyerünk, mondd meg, mit akarsz. De amíg picsogsz, addig nem csinállok meg neked semmit.

– Jó, abba hagyom a sírást – szólaltam meg hűvösen, mintha mi sem történt volna.

– De mennyire hogy abba! Én csökönys vagyok, s az efféle cirkusztól annál inkább.

No de hagyjuk ezt. Végül úgy ment el, hogy még csak meg se csókolt. Nem engedte, hogy a szánk összeérjen – a kettő közt volt egy centiméter, rám szólt, hogy tátsam ki a szám, s hagyta, hogy az övből belecsöppenjen egy csöpp nyál – ez minden.

– Tessék! Ennyi elég legyen. Ha nem elég, tegyél róla.

– Fáj! De komolyan mondom, hogy fáj!

– Most majd jobban leszél.

– Fáj!

– Akkor csak bőgj. Én most kimegyek, aztán bőghetsz, kedvedre.

– Szacuko, ide hallgass, engedd meg, hogy néha Szacunak szólítsalak!

– Csacsi!

– Szacu.

– Elkényeztetett ravasz kölyök vagy... mit gondolsz, ki dől be ennek a trükknek? – És sértődötten otthagyt.

Tizenötödike. Az este kaptam háromtized köbcenti bromuralt. Muszáj néha váltogatnom az altatókat, különben nem hatnak. A luminálnak már semmi hatása sincs.

Tizenhetedik. Szugita doktor azt javasolta, hívjuk meg konzíliumra Kadzsiura professzort a Tokiói Egyetemi Klinikáról, s ő meg is látogatott ma délután. Ismerem; pár évvel ezelőtt, mikor agyvérzésem volt, járt hozzám. Ma részletes beszámolót kapott róla, hogy miként alakult az egészségi állapotom attól az időtől kezdve, és megnézte az ágyék- és nyakcsigolyáimról készült röntgenfelvételeket.

Kadzsiura professzor azt mondta, hogy nem lévén ortopéd szakorvos, nem tudja kellően diagnosztizálni a bal kezem fájdalmait, de hajlik rá, hogy egyetértsen azzal, amit a Toranomón Kórházban mondtak. Elviszi a felvételeket az egyetemre, s megmutatja néhány kollégájának, mielőtt határozott véleményt nyilvánítana. De még mint nem szakorvos is nyilvánvalónak tartja, hogy az ezen a testtájon keletkezett elváltozások hatnak ki a bal kezem idegeire. Így hát, ha nem vagyok hajlandó gipszgallért hordani, sem a billenőágyon nyújtatni magam, akkor nincs mit tenni az idegekre ható nyomás kiküszöbölésére, s kénytelen vagyok azokra az időleges intézkedésekre hagyatkozni, amelyekhez Szugita doktor folyamodott. Ami a gyógyszereket illeti, kétségtelen, hogy a parotin injekció ér a legtöbbet.

Az irgapyrinnek nemkívánatos mellékhatásai vannak, azzal tehát jobb lenne felhagyni.

Ezután rendkívül lelkiismeretesen megvizsgált, elvette a röntgenfelvételeket, és eltávozott.

Tizenkilencedike. Kadziura professzor felhívta Szugita doktort, s közölte, hogy a klinika ortopédiájának diagnózisa teljesen azonos azzal, amit a Toranomom Kórházban állapítottak meg.

Este, fél kilenc körül, félénken, kopogtatás nélkül benyitott valaki az ajtómon.

– Ki az? – kérdeztem. Válasz semmi.

– Ki az? – kérdeztem újra, s most Keiszuke osont be a szobába. Hálókimonóban.

– Mít keresel te itt ilyenkor? Miért jöttél ide?

– Nagypapa, fáj a kezed?

– Te még gyerek vagy, ezen ne törd a fejed. Nem kéne már ágyban lenned?

– Már ágyban voltam! Csak kiszöktem, hogy eljőjtek hozzád!

– Jó, jó, akkor menj szépen lefeküdni. Itt egy gyereknek semmi... – csuklott meg a hangom, és kicsordult a szememből a könny. Ez azonban más könny volt, mint amit az anyjának ontottam a minap. Akkor bömböltem, bőgtem, de most csak néhány különálló könnycsepp gördült le az arcomon. Hogy elrejtsem, sietve föltettem a szemüvegemet, de rögtön bepárasodott, s ez még csak rontott a helyzeten. Még a gyerek is látta, hogy sírok.

A múltkori könnyeim talán örülségre vallottak, de ezek a maiak vajon mire? Mert ezek most teljesen váratlanok voltak. Mint Szacuko, magam is szeretem megbotránkoztatni az embereket, és egy férfinak sírnia szerintem szégyen; mégis tény, hogy könnyen sírva fakadok... még a leghétköznapibb semmiségen is. Ez olyasmi, amit mindig titkolni igyekeztem. Már fiatalkorom óta azt élvezem, ha a

gonoszt játszhatom; így például mindig undokságokat mondok a feleségemnek, de amint elpityeredik, elvesztem a fejemet. Így hát mindent elkövetek, hogy e gyöngémről ne szerezzen tudomást. Más szavakkal: bár érzelmős vagyok és könnyen sírva fakadok – bármilyen szépen hangzik is ez –, az igazi természetem perverz és hallatlanul hidegszívű. Ilyen ember vagyok: és mégis, ha egy ártatlan gyermek váratlanul szeretetet tanúsít irántam, eltörök a mécses.

– Fel a fejjel, nagypapa! Hamarosan meggyógyulsz!

Hogy a sírást elrejtsem, fejemre húztam a takarót. Ami különösen bosszantott, hogy a dolgot bizonyára Szaszaki is észrevette.

– Igen, hamarosan meg... Most menj szépen lefeküdni... – Mindössze ennyit szerettem volna kimondani, de a hangom csütörtököt mondott. A takaró alatt, a vaksötétben, úgy ömlött a könnyem, mintha átszakadt volna a gátja. – Bárcsak menne már ki innét! – gondoltam. – Hát egész éjszaka itt akar bosszantani?

Vagy fél óra múlva, mikor már fölszáradt a könnyem, kidugtam a fejem a takaró alól. Akkorra Keiszuke már elment.

– Milyen megható, hogy Keiszuke úrfi így beszél – jegyezte meg Szaszaki. – Akármilyen kicsi még, szívből aggódik a nagypapájáért.

– Nagyon is kotnyeles. Utálok az ilyen pimasz kis csibészeket.

– Ó, ezt nem gondolja komolyan!

– Szigorúan meghagytam, hogy ne jöjjön be a szobámba, mégis belopózik. Egy gyereknek szófogadóbbnak kéne lennie.

Nagyon zavart a gondolat, hogy ilyen könnyen megríkatott, az én koromban. Ami azt illeti, ez még

az én esetemben is szokatlan. Vajon azért-e, mert már közel a halálom?...

Huszonegyediké. Ma érdekes dolgot hallottam Szaszakitól. Azt mondja, tegnap délután fogorvosnál volt, s ott véletlenül összetalálkozott Fukusima doktorral, egy ortopéd szakorvossal, aki abban a kórházban dolgozik, ahol annak idején ő. Vagy húsz percig beszélgettek, a várószobában. Mikor Fukusima doktor megkérdezte, hogy ő éppen mivel foglalkozik, elmondta, hogy egy öregúr magánápolónője, s ebből kiindulva szóba került a kézfájásom. Ő megkérdezte a doktort, nem tud-e rá valami jó kezelést a nyújtáson kívül, mert a fájdalmaim már évek óta tartanak, de ezt a kínkeserves kezelést nem szenvedhetem; a doktor azt mondta, úgy hiszi, van egy, amit ajánlhatna.

Ez azonban bizonyos kockázattal jár, mondta; rendkívül kényes módszer, nagy technikai hozzáértést igényel, ezért aztán sok orvos nem is próbálkozik vele. Ő azonban, azt hiszi, teljes biztonsággal el tudná végezni. Szaszaki betegének állapota láthatólag arra utal, hogy a váll-kar-nyak szindróma esete forog fenn. Ha a hatodik nyakcsigolya károsodott, akkor az ember xylocaint injektál a csigolya oldalnyúlványai köré, hogy azon helyt leblokkolja a szimpatikus idegeket; amint ez megtörtént, a kézfájás nyomban megszűnik. Minthogy azonban a nyaki idegvezetékek a nyak fő ütőerei mögött futnak, nagyon nehéz a tűt épp a kellő helyre szúrni. Ha egy ütőér megsérül, az komoly dolog, s a nyakon át számtalan hajszálér is vezet – ha xylocain vagy akár csak egy csöpp levegő is jut bármelyikbe, a betegnek nyomban légzési nehézsége támad. A legtöbb orvos ezért kerüli ezt a kezelést, de ő már igen sok betegénél alkalmazta teljes sikerrel, a dolog

egyszer se ütött ki balul, így hát bízik benne, hogy ezt meg tudja ismételni.

Mikor Szaszaki megkérdezte tőle, hogy hosszú ideig tart-e a kezelés, azt mondta, nem – magát az injekciót beadni nem tart tovább egy-két percnél, s a megelőző röntgenfelvétel elkészítése sem több, mint fél óra. Minthogy a dolog lényege egy idegszál leblokkolása, amint az injekciót beadta, a fájdalom megszűnik. Egyetlen délután, és megszabadulok a szenvedéstől, vidáman hazamehetek. Az orvos ennyit mondott – nem volna esetleg kedvem megpróbálni?

– Szóval Fukusima doktor tökéletesen megbízható?

– Természetesen! Ehhez nem fér kétség, ha egyszer annak a kórháznak az ortopédiáján dolgozik! És a Tokiói Orvosegyetemen végzett. Évek óta ismerem.

– Gondolja, hogy igazán biztonságos? És mi történik, ha nem sikerül?

– A szavaiból ítélve nem hiszem, hogy egyáltalán fenyegetne is ez a veszély. De ha kívánja, elmegyek hozzá, és alaposabban kikérdezem.

– Ez olyan szépen hangzik, hogy nem lehet igaz.

Mindenesetre megtanácskoztam a dolgot Szugita doktorral, de neki, úgy látszik, vannak kétségei.

– Ó? Csak tudnám, hogy elég ügyes-e hozzá. Az nagyszerű volna.

Huszonkettedike. Szaszaki elment, hogy további felvilágosításokat kérjen Fukusima doktortól. A szakmai részleteknek, amelyekkel szolgált, csak egy részét értem. Akárhogy is, Szaszaki azt mondja, megint kijelentette, hogy eddigelé igen szép sikereket ért el e kezeléssel, és nem tartja olyan nagy dolognak. A betegek nem szorongtak vagy félték tőle különösképpen – mind könnyen elviselték az injek-

ciót, rögtön jobban érezték magukat, és boldogan mentek haza. De akkor sem árt, ha kéznél van egy anaesthesiológus, szükség esetére, oxigénpalackkal. Más szavakkal, ha netán folyadék vagy levegő hatolna a véredénybe, nyomban egy csövet dugnak le a légcsövön, és oxigénbelélegeztetést alkalmaznak. Ő még soha nem folyamodott ilyen elővigyázatos-sági intézkedéshez, ilyesminek még a szüksége sem merült fel; de ha az öregúr vállalkozik rá, ő ez alkalommal mindenre felkészülne. Így aggodalomra semmi okom.

– Hogy vélekedik a dologról, uram? – kérdezte Szaszaki. – A doktor a világért sem akarja rábeszél-ni. Azt mondja, ha nincsen kedvére, inkább vesse el az ötletet. Nos, talán gondolkozzék rajta...

Egyre az jár az eszemben, hogyan ríkatott meg a kis Keiszuke a minap, s az esetet már-már rossz elő-jelnek érzem. Nem kétséges, hogy azért sírtam, mert megérintett a halál előérzete. Az biztos, hogy rossz-szat jelent, ha egy magamfajta ember, aki látszólag nemtörődöm, de valójában félnék és óvatos, hagyja, hogy az ápolónője rábeszélje egy ilyen veszélyes injekcióra. Lehet, hogy ez a végzet vár rám, ettől kell majd megfulladnom.

De hát nem azt mondtam, hogy nem érdekel, mi-kor halok meg, hogy már réges-rég fölkészültem a halálomra? Mikor a múlt nyáron, teszem azt, kö-zölték velem, hogy talán nyakcsigolyarákom van, én teljesen megőriztem a nyugalmamat, bár a fele-ségem is, Szaszaki is belesápadt. Magam is meg-lepődtem, hogy képes vagyok ilyen nyugodt ma-radni – szinte azt mondanám, megkönnyebbültem, hogy az életem végre véget ér. S ez az injekció így talán nem jó alkalom rá, hogy próbára tegyem a szerencsém? Ha veszítek, mi sajnálnivalóm volna? Ahogy a kezem éjjel-nappal kínoz, már az se öröm, ha meg Szacukót látom, ő úgy bánik velem, mint

egy emberronccsal, aki terhére van. Ugyan miért akarnám tovább húzni ezt a fajta létet? Ha Szacu-kóra gondolok, úgy érzem, a legcsekélyebb esélyt is érdemes megjátszanom, hogy újra *éljek*. Minden más értelmetlen.

Huszonharmadika. A fájdalom csak tart. Most do-ridennel próbálkoztam, s már-már el is szunnyad-tam, de egyszerre éber lettem megint, mint annak előtte. Egy salsobrocannon injekciót kértem.

Hat körül ébredtem fel, s attól kezdve megint a halál kockázata járt a fejemben.

A haláltól egy csöppet se félek, de az, hogy a sze-mébe néztek most – ez a gondolat rémít. Bárcsak úgy halhatnék meg, mintha elaludnék, olyan szelí-den, hogy még csak észre se vegye senki, mi történt. És szeretnék ebben a szobában meghalni, békésen, a magam ágyában, a családommal körülvéve. (Nem; talán mégis jobb lenne, ha nem lennének itt, kivált-képp Szacuko; mikor búcsút vennék tőle, valószínű-leg megint elsírnám magam, s akkor Szacuko is úgy érezné, hogy muszáj néhány könnyet kipréselnie a szeméből. S ez valahogy még jobban megnehezítené a meghalást. Ha haldoklom, remélem, hűvösen meg-feledkezik rólam, s elrohan valami bokszmeccsre, vagy beugrik a medencébe és vízi balettot gyakorol – ő, ha nem érem meg a következő nyarat, soha nem látom úszni őt!)

De csöppet sincs ínyemre az a gondolat, hogy be-fektetnek egy idegen kórházba, idegen orvosok vesz-nek körül, bármilyen kiválóak is, s ortopéd sebész, anaesthesiológus, röntgenes, mind túlzott aggálllyal kezel, miközben engem a fulladás veszélye fenyeget. Lehet, hogy egymaga ez a feszült légkör is megöl. Vajon milyen érzés az, ha az embernek légzési ne-hézségei vannak, ha levegő után kapkod és zihál, fokozatosan elveszíti az eszméletét, és egy csövet

dugnak le a torkán? A haláltól nem félek, de a kínlódást, a feszültséget és a rettegést szívesen megtakarítanám.

Az nem kétséges, hogy az utolsó pillanatban az elmúlt hetven esztendőm valamennyi felhalmozódott rossztette végigpereg a szemem előtt, mintha kaleidoszkópban látnám őket egymás után. Szinte hallok a hangot, amint korhol a bűneimért, s a fejemre olvassa, mekkora arcátlanság azt kívánom, hogy békésen haljak meg. – „Az csak természetes, hogy szenvedned kell, hisz rászolgáltál!” – Talán mégiscsak jobb lesz, ha leteszek arról az injekcióról...

Ma vasárnap van. Borult az ég és szemetel az eső. Fáradtan, újra megtárgyalom a dolgot Szaszakival.

– Nos, azt hiszem, holnap felkeresem Kadzsiura professzort a klinikán – mondta. – Elmondok neki mindent, amit Fukusima doktor mondott, s megkérdelem, mi a véleménye. S attól függően vagy kéri az injekciót, vagy sem. Ehhez mit szólna?

Helyesltem.

Huszonnegyedik. Szaszaki késő délután hazajött. Azt mondja, Kadzsiura professzor kijelentette, hogy Fukusima doktort nem ismeri, s különben sem szívesen nyilvánít véleményt egy olyan kezelésről, amely kívül esik az ő szakterületén. Az viszont kétségtelen, hogy ha a Tokiói Egyetemen szerezte valaki a diplomáját, és abban a kórházban dolgozik, ahol Fukusima doktor, akkor megbízhatónak kell lennie – sarlatánnak biztos nem sarlatán. Az is biztos, hogy megtesz minden óvintézkedést, akkor hát miért ne bízánk benne, és miért ne végeztetnénk el vele?

Titokban arra számítottam, hogy Kadzsiura professzor helyteleníteni fogja a dolgot, s nagy kő esett volna le a szívemről. De így már nem volt kiút, vilá-

gos, hogy a sorsom elől nem menekülhetek. Ilyesféle gondolatok jártak az eszemben, mégis azon törttem a fejem, hogy miféle ürügyet találhatnék, amivel az injekciót visszautasíthatnám. De időközben kénytelen-kelletlen a dátumban is megállapodtunk.

Huszonötödike.

– Most hallok a dolgot Szaszakitól, de mit gondolsz, biztonságos ez? – Feleségemről lerí az aggodalom. – Biztosra veszem, hogy idővel akkor is meggyógyulsz, ha semmi ilyesmit nem csináltatsz.

– Ha nem sikerül, akkor se halok bele.

– Lehet, hogy nem, de én azt se bírnám elviselni, ha azt látnám, hogy elveszítéd az eszméletedet, mintha bármelyik pillanatban meghalhatnál.

– Az is elvihet, ha továbbra is ilyen kínjaim vannak – nyilatkoztattam ki tragikus hangon.

– És mikor csinálják?

– A kórházban azt mondták, akkor mehetek be, amikor akarok. De minél hamarabb esem túl rajta, annál jobb, így hát holnap megyek.

– Szerelmes egek! Mindent ilyen sietve! Legalább egy percet várj! – Kiment, és mindjárt vissza is jött a jövődömondó kalendáriummal. – A holnapi rossz nap, a holnaputáni még rosszabb. De huszonnyolcadika szerencsés – menj be huszonnyolcadikán!

– Hogy lehetsz ilyen babonás? Minél előbb, annál jobb, még ha az a legrosszabb nap is! – Persze, tudtam, hogy úgyis ellentmond.

– Nem, nagyon kérlek, menj huszonnyolcadikán, és veled megyek én is.

– Neked nem muszáj.

– De én szeretnék.

Még Szaszaki is azt mondta, hogy megkönnyeb-
bülne, ha elhalasztanám.....
.....

Huszonhetedik. Ez azoknak a bizonyos „legroszszabb napoknak” egyike. A kalendárium szerint ma se költözködni, se boltot nyitni, se más vállalkozásba kezdeni nem ajánlatos. Holnap kettőkor bemegegyek a kórházba, a feleségem, Szaszaki és Szugita doktor kíséretében, s úgy van, hogy háromkor megkapom az injekciót. Történetesen ma reggel is nagyon erős fájdalmaim voltak, így hát kaptam egy pyrabital injekciót. Estefelé megint erősen belém állt. Ekkor egy nobulon kúpot kaptam, s később egy opystan injekciót. Ezt a gyógyszert most alkalmazták először – azt mondják, valamiféle ópiumszármazék, de nem morfium. A fájdalom szerencsére enyhült, s egy jót aludtam. Az utóbbi néhány nap képtelen voltam írni, így hát majd megnézem Szaszaki feljegyzéseit, s utólag egészítem ki a naplóm.

Huszonnyolcadika. Hatkor ébredtem. Eljött végre a sorsdöntő nap. Szívem sebesebben vert, izgatott voltam. Minthogy azt mondták, amennyire lehet, maradjak nyugton, ágyban maradtam. Ágyban reggeliztem, s ott költöttem el az ebédet is. Szaszaki nevetett, mikor megmondtam neki, hogy ebédre legszívesebben kínai húsgombócot ennék.

– Ha ilyen jó az étvágya, nincs miért aggódni – mondta. Ezt persze magam sem gondoltam komolyan, csak azt szerettem volna, ha jókedvűnek látszom. Megittam egy pohár teljes tejet, megettem egy szelet pirított kenyeret, egy spanyol omlettet, egy almát, s befejezésül megittam egy csésze teát. Az jutott eszembe, hogy ha fölkelnék és átmennék az ebédlőbe, talán ott találnám Szacukót, de Szaszaki azt mondta, ne menjek, így hát nem makacskodtam. Ezután szundítottam egy félórácskát, bár természetesen nem volt valami jó álmom.

Szugita doktor fél kettőkor érkezett. Gyorsan

megvizsgált, és megmérte a vérnyomásomat. Kettőkor indultunk. Én az orvos és a feleségem között ültem, Szaszaki a sofőr mellett. Épp mikor a kocsit indult volna, kikanyarodott Szacuko Hillmanja.

– Apa! – állította meg a kocsit Szacuko, s oda kiáltott nekem. – Hova mégy?

– Ó, csak a kórházba, egy injekcióra. Egy óra, és itthon vagyok.

– Anya is megy?

– Azt hiszi, gyomorrákja van, s meg akarja vizsgáltatni magát. Tudod, az idegei.

– Persze.

– És te, Szacu – kezdtem, de mindjárt kijavítottam magam – ... Szacuko, *te* hova mégy?

– Moziba... ha nem haragszol. – Egyszerre eszembe jutott, hogy Haruhisza jó ideje már, azóta, hogy a zuhanyszezon véget ért, nem járt nálunk.

– Mit nézel meg?

– Chaplin *Diktátor*-át.

A Hillman lehagyott minket, s hamarosan eltűnt szem elől.

Azt mondtam, hogy Szacukóval ne közöljék, mit tervezek mára, így elvben nem is tudhatott róla, de nem kétséges, hogy a feleségem vagy Szaszaki tájékoztatta. Valószínűleg csak megjátszotta a tájékoztatlanságot, s szándékosan várta ki ezt az időpontot az indulásra, hogy engem felvidítson. Még az is lehet, hogy a feleségem kérte meg rá. Szacuko nagyon ért a szerepjátszáshoz, s ezt is a szokott magabiztosságával, kapásból eljátszotta... Gombócot éreztem a torkomban, ha arra gondoltam, hogy ez az egész talán csak a feleségem gondoskodásának köszönhető.

Idéjében érkezünk a kórházba, s engem bevezettek egy szobába, amelynek ajtaján ott állt a nevem: „Ucugi Tokuszuke”. Láthatólag annak a rendje és módja szerint fölvettek a kórházba erre az egy nap-

ra. Ezután toloszékbe ültettek, és végiggurítottak egy hosszú betonpadlós folyosón a röntgenre. Szugita doktor, Szaszaki s még a feleségem is velem jött. Feleségem nehezen jár, s csak lihegve tudott lépést tartani velem.

Japán öltözékben jöttem, abban a hitben, hogy az kevesebb gondot ád. Feleségem segítségével meztelenre vetkőztettek, aztán fölfektettek egy sima és kemény faasztalra, s ott különféle testhelyzeteket kellett öltennem. A mennyezetről egy ládaforma nagy kamera ereszkedett alá, s azt a testhelyzetemnek megfelelően pontosan beállították. Minthogy a terjedelmes és bonyolult készüléket távolról kezelték, és milliméter pontossággal kellett beállítaniuk, jó ideig eltartott, amíg sikerült kellően becélolni. Az asztal ugyancsak hideg volt, hiszen már október végére járunk, s a kezem még fájt. Talán a szokatlan feszültség tette, de sem a hideg, sem a fájdalom nem zavart.

A hátamról és a nyakamról a legkülönbözőbb szögekből készültek felvételek – először a bal oldalamon fekvő, aztán a jobb oldalamon, aztán hason fekvő –, s a kamerát minden alkalommal újra be kellett állítani, mielőtt felszólítottak volna, hogy tartsam vissza megint a lélegzetemet. Majdnem ugyanúgy, mint annak idején, a Toranomon Kórházban.

Aztán visszavittek a szobámba, és fölsegítettek az ágyra. A film még nedves volt, mikor az előhívott röntgenfelvételeket behozták. Fukusima doktor mindet gondosan végigtanulmányozta, aztán közölte, hogy akkor hát beadja most az injekciót. Már a kezében is volt a xylocainnal teli fecskendő.

– Talán lenne szíves idejönni – mondta. – Úgy könnyebben menne a dolog.

– Jó. – Kiszálltam az ágyból, és tőlem telhetőleg

szilárd léptekkel és magabiztosan átmentem a szobán, s megálltam előtte, az ablaknál.

– Akkor hát készen is vagyunk az injekcióra. Nem kell félnie, fájdalmat alig érez.

– Nem félek. Tessék csak.

– Nagyszerű.

Éreztem, hogy a tűt a nyakamba szúrja. Tehát ennyi az egész, gondoltam. Fájdalom semmi. Sem el nem sápadtam, sem nem reszkettem, az biztos. Elmondhatom, hogy megőriztem a nyugalmamat; bár teljesen fölkészültem a halálra, nem úgy festett a dolog, mintha mindjárt meghalnék. Fukusima doktor kihúzta a tűt, hogy mielőtt valóban beadná az injekciót, még meggyőződjék róla, hogy vérzés nincs. Ezt mindig így csinálják, még ha csak vitamint adnak be, akkor is, elővigyázatosságból, nehogy véredénybe hatoljon a folyadék. A lelkiismeretes orvos mindig ilyen elővigyázatos, s az csak természetes, hogy ilyen súlyos esetben így tett Fukusima doktor is.

De láttam, egyszerre meghökken. – Ez nem lehet! – mondta. – Itt valami hiba van... mióta csak csinálom ezt, még soha nem értem véredényt, márpedig ez itt, látja, vér. Úgy látszik, megszúrta egy hajszáleret.

– Nem próbálja meg újra?

– Nem. Ilyenkor jobb, ha nem csinálom. Nagyon sajnálom, hogy erre kell kérnem, de holnap jöjjön el újra, s akkor biztos, hogy nem lesz semmi baj. Ez az első eset, hogy ilyesmi történt.

Valahogy megkönnyebbültem, hogy haladékok kaptam a sorstól. A mai napra megmenekültem! – gondoltam hálásan. De ugyanakkor jó lett volna már túl lennem rajta, akár élve, akár halva, ahelyett, hogy holnapig várjak.

– Túlságosan is óvatos – súgta Szaszaki. – Attól a pici vértől talán nem adhatta volna be?

– Nem, ez a javára szól – mondta Szugita doktor. – Ilyen előkészület után, mikor még egy anaesthesiológust is iderendelt, mindenki más beadta volna; nem könnyű félbehagyni a dolgot egyetlen csöpp vér láttán. Tény az, hogy bebizonyította, vérbeli jó orvos. Bár ilyen szellemben dolgozna mind. Ebből rengeteget tanultam.

Megállapodtunk a következő időpontban, s nyomban hazaindultam. Szugita doktor még a kocsiban is egyre Fukusima doktor viselkedését dicsérte, Szaszaki viszont azt hajtogatta, hogy az orvosnak mégis be kellett volna adnia az injekciót. Abban végül egyetértettek, hogy a túlzott óvatosság volt a baj; Fukusima doktornak nem lett volna szabad ennyire idegeskednie, s ennyit aggályoskodnia az előkészületekkel.

Feleségem azt szerette volna, ha leteszek az egészről. – Veszélyes dolog ez, ott böködni az ütőér körül – mondta. – Én kezdettől fogva ellene vagyok.

Láthatólag előbb értünk haza, mint Szacuko. Keiszuke Leslie-vel játszott a kutyaól előtt.

A vacsorát is a hálószobámban költöttem el, majd azt mondták, pihenjek. A kezembe megint beléállt a fájás.

Huszonkilencedike. Ma megint ugyanakkor mentem el hazulról, mint tegnap, s ugyanazok kíséretében. Sajnos, az eredmény is ugyanaz volt. Fukusima doktor tüje megint véredényt ért; vér volt a tűn. Annyira el volt szontyolodva, ennyi aggályosan gondos előkészület után, hogy megesett rajta a szívünk. Megvitattuk magunk közt a dolgot, és sajnálattal úgy döntöttünk, hogy egyelőre hagyjuk. Láthatólag maga az orvos se szívesen próbálkozott volna újra, csak hogy újabb kudarc érje. Most őszinte megkönnyebbülést éreztem.

Négyre értem haza. A szobám benyílójában új

virágok vártak; amaránt és krizantém egy Rókanszai fonta kosárkában. Nyilván itt járt ma a kiotói ikebanatanár. Vagy Szacuko ma kifejezetten az ő vén apósának akart kedveskedni? Vagy tán arra gondolt, hogy e virágok halálos ágyamat fogják díszíteni, s különös gonddal rendezte el őket? Kicsérelte végre azt a Kafu írta tekercest is. Most Szuga Tatehiko egy képét akasztotta ki, egy igen-igen hosszú, keskeny képet: mécsesstartót ábrázol, amelyen ég a mécses. Tatehiko olykor kínai vagy japán versekkel egészíti ki a tollrajzait; erre is egy verset írt, a *Manjósú*-ból valót, függőlegesen, egyetlen sorban:

*Az én szerelmem vajon merre jár,
A mélységes mély Nabari hegyen
Vajon általkél-e ma?*

VI.

Kilencedike. Tíz napja, hogy másodízben voltam Fukusima doktornál, s végre kezdek már jobban lenni, ahogy a feleségem megjósolta. A gyógyuláso-mat teljesen a neogrelanra és sedesre bízta, de bármilyen meglepő, manapság még a szabvány gyógyszerek is hatásosak. Ha így haladok, azt hiszem, elmehetek végre sírhelyet keresni. Tavasz óta egyre ez jár az eszemben – s talán nem jó alkalom, hogy elutazzam Kiotóba?...

Tizedike.

– Amint egy kicsit jobban vagy, máris utazni akarsz! – méltatlankodott a feleségem. – Muszáj ennyire sietned? Mit csinálsz, ha épp a vonaton áll bele a kezedbe a fájás?

– De hát majdnem teljesen meggyógyult, és már

november tizedike van – tudod, hogy Kiotóban hamarosan beáll a tél.

– És mi akadály, hogy kivárd a tavaszt?

– Ez nem olyasmi, amit az ember csak úgy halogathat! Lehet, hogy ez lesz az utolsó alkalom, hogy Kiotót látom.

– Már megint ilyesmivel jössz!... És kivel akarsz utazni?

– Ha csak az ápolónő jönne, magányosnak érzénem magam, így hát azt hiszem, Szacukót is megkérem, hogy jöjjön. – Voltaképpen ez volt a fő oka az utazásomnak. A sírhelyem kijelölése csak ürügy.

– És Icukóéknál fogsz megszállni, Nandzendzsi-ben?

– Túlzás lenne ezt kérnem tőlük, hiszen ott lesz velem Szaszaki is. És Szacukónak sincs kedve hozzá, azt mondja, elege van abból a házból.

– Hát ha Szacuko odamegy, abból megint csak veszekedés lesz.

– Az lenne jó multság, nézni, hogy hajba kapnak!

Ettől hirtelen másra terelte a szót.

– Ha már Nandzendzsi szóba került, az Eikandó-templom juharfái most bizonyára csodaszépek. Is-tenem, hány éve már, hogy ott jártam!

– Eikandóban ilyenkor még nem is annyira. Ilyentájt Takaóban a legszebbek, de amilyen hitvány a lábam, alig hiszem, hogy az idén kimehetnék őszilombot nézni.

.....

Tizenkettedike. Indulás kettő-harminckor a kiotói expresszsel. Feleségem, Osidzu és Nomura kísért ki bennünket az állomásra. Úgy terveztem, hogy én ülök majd az ablakhoz, mellettem Szacuko, s vele átellenben Szaszaki, de azt mondták, ha elindul a vonat, ott nagy lesz a huzat, így kénytelen voltam

én beljebb ülni. Szerencsétlenségemre a kezem megint komiszul fájt. Azt mondtam, szomjas vagyok, s a boyjal teát hoztattam; aztán orvul lenyeltem két tablettát sedest, amit kifejezetten erre a célra csempésztem magammal a zsebemben. Tudtam, ha Szacuko vagy Szaszaki észreveszi, hogy bevettem, rengeteg zaklatás vár rám. A vérnyomásom indulás előtt 154/93 volt, de mikor a vonatba beszálltunk, éreztem, hogy egyre izgatottabb leszek. Nem kétséges, azért, mert hónapok óta most először nyílt alkalmam, hogy odaüljek Szacuko mellé, még ha kénytelen voltam is elviselni egy harmadik személyt, meg azért is, mert a megjelenése valahogy furcsa volt és csábító. (Elég egyszerű kosztümöt viselt, de a blúza tarka volt, s egy hamis kövekből fűzött, öt-soros francia nyaklánc himbálódzott a kebelén. Bár az ember gyakran lát hasonló japán nyakláncokat is, ennek nagyon finom, színes kövekkel kirakott zára volt, olyan, amelyet itt, úgy látszik, nem tudnak utánozni.)

Ha a vérnyomásom magas, gyakran kell vizelnem, s ettől még csak emelkedik. Nehéz megmondani, hogy mitől van. Kimentem a klozettra Jokohama előtt, aztán Atami előtt. Ahogy a hosszú folyosón végigtántorogtam, Szaszaki a hátam mögött reszketett a félelemtől. S annyi időbe telt, hogy üríteni tudjak, hogy e második kimenetelem jóval a Tanna alagúton túl ért véget. Mikor visszafelé végigmentem a kocsin, majdnem elestem. Csak az mentett meg, hogy sikerült egy utas vállába megkapaszkodnom.

– Nem érzi, hogy magas lenne a vérnyomása? – kérdezte Szaszaki, mikor már a helyünkön ültünk, s odahajolt hozzám, hogy megszámlálja a pulzusomat. Bosszúsán löktem félre a kezét.

Ez újra meg újra megisméltődött, amíg csak fél kilenckor meg nem érkeztünk Kiotóba. Icuko, s a

két felnőtt fia, Kikutaró és Keidzsiró várt minket a peronon.

– Kedves tőled és a fiúktól, hogy kijöttetek elénk az állomásra. – Szacuko természetellenesen udvarias volt.

– Ez igazán semmi, holnap vasárnap, ráérünk!

Az, hogy a hídon az ember átmeheessen a vágányok fölött, a kiotói állomáson sok és fáradságos lépcsómászást jelent, Kikutaró tehát leguggolt, hogy a hátára vegyen. – Fölviszlek a lépcsőn, nagypapa – mondta.

– Ugyan már! Annyira még nem vagyok gyöngel!

– De annak azért örültem, hogy Szaszaki hátulról tolt. Merő büszkeségből megállás nélkül tettem meg az utat, nem pihentem meg a lépcsőfordulóban; ettől kínosan kifogytam a lélegzetből. Mindenki aggódva figyelt.

– Meddig maradtok?

– Ó, azt hiszem, legalább egy hétig. Szeretnék egy éjszakát nálatok is tölteni, de most a Kiotó-szállóba megyünk.

Gyorsan kocsiba szálltunk, hogy a fölösleges feleségnek elejét vegyük. Icukóék másik kocsival jöttek utánunk. Kétszobás lakosztályt vettem ki, az egyikben egy ikerágy állt, a másikban csak egy fekhely. Mikor szobát foglaltattam, már előre így kértem.

– Szaszaki, ugye lesz szíves a másik szobában aludni? Ezt meg majd Szacuval osztom meg. – Szándékosan mondtam Szacut, mindenki füle hallatára. Icuko furcsa képet vágott.

– Majd én megyek a másik szobába – tiltakozott Szacuko. – Szaszakit kérd meg, hogy aludjék itt, apa.

– Mi rossz van azon, ha velem alszol egy szobában? Megtetted azt Tokióban is, nem? – mondtam, hadd hallja Icuko. – Ha a szükség úgy hozná, Sza-

szaki itt van a szomszédban, nincs miért aggódnod. Kérlek, Szacu, aludj itt.

– Hogyne, aztán ne gyűjthassak rá.

– Már miért ne gyűjthetnél rá? Csak gyűjts rá nyugodtan, és szívj, amennyit akarsz.

– Ha rágyújtok, kikapok Szaszakitól.

– Mert olyan csúnyán köhög tőle – szolt közbe Szaszaki. – Ha rágyújt a jelenlétében, nem tudja abbahagyni a köhögést, és majd megfullad.

– Hordár, azt a bőröndöt lesz szíves oda bevinni. – Szacuko ügyet se vetett rám, s fűgén bement a másik szobába.

– Teljesen rendbe jött a kezed? – Icukónak, mióta megjöttünk, mintha teljesen inába szállt volna a bátorsága, de végre sikerült ezt a néhány szót ki-nyögnie.

– Ugyan már! Állandóan fáj.

– Igazán? Anya azt írta, jól vagy.

– Neki azt mondtam. Különböben nem engedett volna el.

Szacuko, miután gyorsan rendbe hozta az arcát és blúzt váltott, megint megjelent, ezúttal egy háromsörös nyakláncsal. – Megéheztem, mint a farkas! Apa, menjünk le nyomban az étterembe.

Icuko azt mondta, ő meg a fiúk már ettek, így hát csak mi hárman ültünk asztalhoz. Szacuko szereti az osztrigát, s elég sokat evett, mondván, hogy az itteni a Matoja-öbölből való, s így biztos, hogy jó. Egy palack rajnai bort is rendeltem. Vacsora után a hallban beszélgettünk még vagy egy órát Icukó-ékkel.

– Elszívhatok egy vacsora utáni cigit, ugye? – kérdezte Szacuko Szaszakitól, s kivette táskájából a cigarettát, a szokásos Koolt. – Itt nem csinálók akkora füstöt.

Meglepetésemre egy cigarettaszípkát is előszedett – egy hosszú, karcsú, bíborvörös szípkát. A körmén

is ehhez illő vörös volt a lakk, egy árnyalattal sötétebb, mint amit máskor láttam rajta, s ugyanolyan színű ajakrúzszt használt. Ujja döbbenetesen fehérnek látszott. Talán épp ezt az ellentétet akarta Icu-kónak megmutatni.

Tizenharmadika. Tízkor elmentem Icu-kóékhoz látogatóba, s velem Szacuko és Szaszaki is. Azt mondták, jártam már ebben a házban, de nemigen tudok visszaemlékezni rá. A Josidajamán gyakran jártam náluk, mikor a férje még élt, de mióta átköltöztek ide, a Nandzendzsi kerületbe, alig láttam Icu-kót és a gyerekeit.

Kikutaró, aki egy áruházban dolgozik, ma nem volt odahaza, de Keidzsiró, aki mérnöknek készül a Kiotói Egyetemen, igen. Szacuko azt mondta, holtra unná magát, ha velem máskélna sírhelyet keresni, így ne is haragudjak, de magamra hagy; bemegy a városba vásárolni. Délután meg szeretne őszit nézni Takaóban, de utál egyedül menni – nem hajlandó valaki kivinni oda? Keidzsiró vállalkozott rá, mondván, hogy ez jobb, mint a temetőjárás. Icu-kó, Szaszaki meg én úgy határoztunk, hogy megeszünk egy könnyű ebédet a Hiótei vendéglőben, aztán a Hónenin kezdve végigjárunk néhány templomot. Abban maradtunk, hogy Szacukoék és Kikutaró majd a szagai fogadóban csatlakoznak hozzánk, s ott együtt megvacsorázunk.

Valószínű, hogy őseim valamikor régen kereskedők voltak az Ōmi tartományban, Kiotótól nem messze; de a családom utóbbi négy-öt nemzedéke Edóban élt, magam is a régi Hondzso Kórházban jöttem a világra, így tehát vérbeli edói vagyis tokiói vagyok. Ennek ellenére nem szívelhetem a mai Tokiót. Több nosztalgiát érzek Kiotó után, amelynek valami olyasféle bája van, mint az egykori Tokiónak. Ki tette Tokiót ilyen nyomorúságos, zűrzava-

ros nagyvárossá? Vajon nem az a sok faragatlan, vidéken nőtt politikus, akinek fogalma sem volt Tokió jó tulajdonságairól? Nem ők voltak, akik a gyönyörű csatornákat iszapos árkokká változtatták? Akiknek fogalmuk sem volt, hogy a Szumida folyóban valaha megélt a pisztráng is?

Gondolom, édes mindegy, hogy az embert, ha egyszer meghalt, hova teszik; de akkor sincs inyemre a gondolat, hogy olyan undok helyen temessenek el, mint Tokió, mert az a hely nekem már az égvilágon semmit sem jelent. Ha tudnám, szívem szerint még a szüleim és nagyszüleim sírját is áthelyeztetném máshová. Különben sem ott nyugosznak már, ahova eredetileg temették őket. Nagypám és nagyanyám csontjait kétszer is megbolygatták; egyszer, mikor a templomot átköltöztették Fukagavából Aszakuszába, mert azt a negyedet teljesen iparosították, majd mikor a nagy földrengéskor a templom leégett, a Tama temetőbe. A tokiói sírokat tehát újra meg újra költöztetni kell, hogy a pusztulást elkerüljék. Ebből a szempontból Kiotó sokkal biztonságosabb hely. Különben is, őseim bizonyára valahonét Kiotó vidékéről jöttek, tokiói hozzátartozóim meg a maguk örömeire is szívesen fognak odautazni. – Ó, szóval itt van az öreg eltemetve! – mondják majd, s megállnak, hogy elégessenek egy tömjénrudacskát a sírom előtt. Ez sokkal jobb, mint idegen területen nyugodni, a Tama temetőben.

– Talán mégis a Hónenin lenne a legjobb? – kérdezte Icu-kó, ahogy lefelé tartottunk a Mandzsuin-templom lépcsőin. – Ez nagyon is kiesik az útból, s még a Kurodaninál is az a helyzet, hogy ha nem kifejezetten oda készül, nemigen mássza meg az ember a dombot.

– Szerintem is.

– A Hónenin már benn van a városban, közel a villamoshoz, s ha a csatornaparton épp virágzik a

cseresznye, csupa vidámság; de amint a templomudvar csendjébe belép valaki, azonnal megnyugszik. Én azt mondom, pontosan ez az, amit keresel.

– Nem kedvelem a Nicsiren-szektát, nincs semmi akadály, hogy áttérjek, és a Tiszta Földet választom. Vagy gondolod, hogy így is hajlandók lennének befogadni?

– A napokban megkérdeztem a főpapot... Olyan gyakran járok oda, hogy elég jól ismerem. Azt mondja, szívesen elintézi, nem kell hozzá Tiszta Föld-hívőnek lenned.

Itt fölhagytunk a kereséssel, elindultunk a város nyugati szélére, s már jóval a többiek előtt odaértünk a Szaga fogadóba. Kaptunk egy külön szobát, hogy amíg várunk kell, megpihenhessünk. Végül megjött Kikutaró, majd, fél hat után, Szacuko és Keidzsiró is.

Szacuko megmagyarázta, hogy ők közben visszamentek a Kiotó-szállóba.

– Régóta vártok? – kérdezte.

– Hát régóta! Miért nem jöttetek egyenest ide?

– Mert gondoltam, egyre hűvösebb lesz, s elmentem átöltözni. Te is vigyázhatnál magadra, apa, még megfázol.

Nem kétséges, föl akarta próbálni, amit a városban vásárolt; most fehér blúz volt rajta, s egy ezüstlamével szegett kék szvetter. Gyűrűt is másikat vett, s ki tudja, miért, most a hírhedt macskaszem volt az ujján.

– Találtál sírhelyet?

– Azt hiszem, megmaradok a Hónenin mellett. Úgy látszik, a templommal el lehet intézni a dolgot.

– Nagyszerű. Akkor hát mikor indulunk vissza Tokióba?

– Ne légy bolond. Az nem olyan egyszerű... most részletesen meg kell beszélnem mindent a kő-

faragóval, de előbb még el kell döntennem, hogy milyen stílusú sírkövet akarok.

– Ugyan, apa, talán nem láttam, hogy folyton azt a sírköves könyvet bújod? Azt mondtad, egy ötgűrűs kis pagodát szeretnél.

– Megváltottam a véleményemet... már nem vagyok olyan biztos benne, hogy pagodának kell lennie.

– Fogalmam sincs, minek kell lennie. Különben is, semmi közöm hozzá.

– De mennyire hogy van, Szacu... – haboztam egy kicsit, aztán végig kimondtam: – ... Szacuko, nagyon is sok közöd van.

– Hogyhogy?

– Majd megtudod hamarosan.

– Mindegy, szeretném, ha mielőbb eldöntenéd, s visszamehetnénk Tokióba.

– Miért olyan sürgős? Valami bokszmeccs vár?

– Afféle.

A többiek – Icuko, Kikutaró, Keidzsiró és Szaszaki – mind a gyűrűt bámulták a bal kezén. Szacukót ez láthatólag egy csöppet sem feszélyezte. Űlt, s a keze meg se rebbent, mintha csak közszemlére tárt volna a villogó macskaszemet.

– Szacuko néni – törte meg a feszült csöndet Kikutaró –, ez az a drágakő, amit macskaszemnek hívnak?

– Ez.

– És igaz, hogy egy ilyen kő milliókba kerül?

– Egy ilyen kő, mint mondd, pontosan hárommillió yenbe.

– Szép teljesítmény volt, Szacuko néni, hogy rá tudtad venni nagyapát, váljon meg hárommillió yentől.

– Ide hallgass, Kikutaró, ne szölongass engem „néninek”. Nem vagy már gyerek, és semmi jogod

úgy viselkedni velem, mintha koros hölgy lennék, s nem mindössze két-három évvel idősebb nálad.

– Akkor *hogy* szólítsalak? Lehetsz akármilyen fiatal, akkor is a nagynénem vagy, nem?

– Mondd csak, hogy „Szacu”... te is, meg Keidzsiró is. Különben nem fogok válaszolni nektek.

– Ami téged illet, ez rendben is volna, Szacuko néni... bocsánat, csak kicsúszott a számon... de mi lesz, ha Dzsókicsi bácsi megharagszik?

– Már miért haragudna? És ha megharagszik, én haragszom meg rá.

– Lehet, hogy ez a „Szacu” apánál még elmegy, de azt már nem tűröm, hogy a gyerekeim bizalmaskodjanak veled – jelentette ki összevont szemöldökkel Icuko. – Hívjanak, mondjuk Szacukónak. Az egy kicsivel mégiscsak jobban hangzik.

Nekem szigorúan tilos innom, Icuko nem bírja az italt, Szaszaki nem kért – bár én azt hiszem, szívesen ivott volna egy kortyot –, de Szacuko és a két fiú ugyancsak vidáman volt. Kilencre járt már, mire a vacsorával végeztünk. Szacuko hazakisérte Icukót és a családját, aztán visszament a szállodába; Szaszaki meg én, minthogy már nagyon késő volt, ott maradtunk éjszakára a fogadóban.

Tizennegyedik. Nyolckor keltem. Reggelire egy helyi különlegességet ettem, szójatúrót Szaga módra. Vittem belőle ajándéknak, s tíz óra körül Icukóval együtt fölkerestem a Hónenin-templomot. Szacuko fölhívta a Gion teaházat, ahol tavaly nyáron, mikor Haruhiszával járt itt, barátságot kötött néhány gésával; együtt ebédelnek, aztán elmennek moziba, s este elviszi őket valami kabaréba táncolni.

Icuko bemutatott a Hónenin-templom főpapjának, s az mindjárt meg is mutatta, hogy szerinte hova kéne eltemettetnem magamat. A templomudvar valóban csöndes volt és békés; bár jártam

már itt néhányszor, ez mégis meglepett, hiszen egy nagyváros közepén voltunk. Egy pillanat alatt meg lehetett állapítani, hogy ehhez fogható hely nem akad egész Tokióban, azon a fenékgig felforgatott szemétdombon. Örülök, hogy e mellett döntöttem. Visszafelé menet megálltunk Icukóval a Tankuma vendéglőnél, s megebédeltünk; a szállodába kettőkor értünk vissza. Háromkor fölkeresett a templom kőfaragó mestere, akinek a főpap addigra már nyilván beszélt rólam. A hallban tárgyaltunk. Ott volt Icuko és Szaszaki is.

Még mindig nem tudtam biztosan, hogy milyen stílusú sírkövet szeretnék. Ha az ember meghal, már aligha számít, hogy miféle kő alá temetik, de engem mégis izgat a dolog. Mert nekem nem jó akármilyen. Ahhoz nagyon is hóbortos vagyok, hogy megelégedjem azzal a hétköznappal, azzal a közönséges-sel, amely manapság szinte általános: a lapos, síma, négyszögletes kőtömbbel, amit csak a legszükségesebb fölirattal látnak el, alacsony lábazatra állítják, s azon nincs más, mint két üreg, egy a füstölőnek, egy a vízáldozatnak. Nem vitás, hogy nekem ahhoz a stílushoz illenék tartanom magam, amely a családukban hagyományos, én mégis inkább egy ötgűrűs pagodát szerettem volna. Nem kell, hogy igazán antik stílusú legyen, gondoltam; a kései Kamakura-stílus kitűnően megfelel. Egy olyan, amely, teszem azt, a Fusimiben levő Anrakudzsuin-templom ötgűrűs pagodáját utánozza: arról írta Kavakacu Maszataro, hogy „a közép- és késő-Kamakura közötti átmeneti stílus jellegzetes példája az alja felé korszoként elkeskenyedő vízgyűrűjével, vastag, faragott szegélyű tűzgyűrűjével, s másik három, hasonlóképpen jellegzetes lég-, menny-, és oromgyűrűjével”. Meg ott van Udzsiban a Dzendzsodzsi-pagoda, arról azt mondják, a Josino-korszak klasszikus

példája, s olyan stílust képvisel, amely, úgy látszik, az egész Jamato-kultúrkörben virágzott.

De van egy másik elképzelésem is. Kavakacu könyvében az észak-kiotói Szekidzsódzsi-templom egy páratlanul szép kőből faragott Amida-háromságáról is találtam képeket: a középső alak ülő helyzetű Amida-Buddha, mellette kétoldalt egy-egy álló Bodhiszattva-alak, jobboldalt egy Kannon-, baloldalt egy Szeisi-Bodhiszattva. Bár a Kannon-szobor egy kissé sérült, a Szeisi teljesen ép állapotban maradt fenn. Díszei ugyanazok, mint a Kannon-Bodhiszattváé: homlokkorona, ékköves szalagok, mennyei köntös, dicsfény, s más efféle, mind nagyon finom faragású; a korona előtt drágaköves váza, s az alak imára összetett kézzel áll. „Ritkán látni ilyen csodaszép gránit Buddha-szobrot... a középső alak hátán fölirat jelzi, hogy a Genninkorszak második évében, vagyis 1225-ben szentelték föl. Így hát e szobor kétszeres érték: úgy is, mint hazánk legrégebbi olyan Buddha-szobra, amelyet a lábazattal és a dicsfényvel együtt egyetlen kőtömbből faragtak ki, úgy is, mint olyan mű, amely hiteles képet nyújt a korai kamakura-buddhista stílusról.” Mikor e képet megláttam, új ötletem támadt. Vajon nem lehetne-e Szacuko arcát és alakját megmintázni a sírkövemen egy ilyen Bodhiszattva modorában, nem lehetne őt akár egy Kannon-, akár egy Szeisi-Bodhiszattva titkos modelljéül fölhasználni? Végül is, minthogy semmiféle vallásos hitem nincs, nekem bármiféle hit megteszi; ha van isten, más istenséget elképzelni se tudok, csak Szacukót. S nincs, amit jobban szeretnék, mint hogy az ő képmása alatt nyugodjam eltemetve.

A kérdés csak az, hogyan tudnám nyélbe ütni, hogy ez a vágyam teljesüljön. Azt még, hogy ki a modell, épp el tudnám titkolni a feleségem, Dzsó-kicsi, sőt még Szacuko elől is, ha gondoskodnék

róla, hogy a hasonlóság ne legyen túlzottan szembe-tűnő, s hogy a képmás az ő alakját csak határozatlanul kövesse. Használhatok puha követ gránit helyett, s az alakot belevésethetem dombormű formájában, olyan finoman és elmosódottan, amennyire csak lehetséges, hogy senki ne ébredjen rá a hasonlóságra, csak én, egyedül. Ezt biztos, hogy meg lehet csinálni. Csak az zavar, hogy a szobrászt mindenképpen be kell avatnom a titokba. Kivel csináltassam? Ki az, aki ilyen nehéz feladatot elvállal? Egy átlagos képességű művész számára nem könnyű munka ez, és a barátaim között sajnos egyetlen jó szobrász sem akad. De tegyük fel, hogy volna ilyen barátom, s hogy az nagyon ügyes volna, akkor is kérdés, hogy vállalná-e, ha tudná, hogy a kérésem mit céloz? Vajon készséggel nyújtana-e segédkezet egy ilyen eszeveszett, szentséggyalázó terv megvalósításához? Vajon nem valószínűbb-e, hogy kereken nemet mondana, minél jobb művész, annál inkább? (Nem mintha egyáltalán lenne bátorságom ilyen szégyentelen kérést intézni hozzá. Mert ugyancsak kínos lenne, ha azt hinné, hogy az öregnek elment a jó dolga.)

Miután hosszan töprengtem rajta, rábukkantam az egyetlen lehetséges megoldásra. Egy domborművű Bodhiszattvát csak szakember tudna kőbe faragni, de egy kőbe karcolt képmás nem haladná meg a közönséges iparosember képességeit. Kavakacu ilyesfajta műveket is említ: úgynevezett „négylapú karcolt Buddha-köveket” a Kiotó északnyugati felén épült Imamija-szentélyben. „A Négy Égtáj Buddháit karcolóvésővel rajzolták rá a kemény és finom szerkezetű homokkőtömb – úgynevezett Kamo-folyami kő – négy, egyenként mintegy két négyzetlábnyi oldallapjára... Ez a Tendzsikorszak második évében (1125) felszentelt szobor egyike a korai buddhista szobrászat Japánban isme-

retes legfontosabb emlékeinek.” – A könyv bemutatja a négy ülő Buddha – Amida, Sakja, Jakusi és Miroku – lenyomatát.

Kavakacu ezeken kívül egy egyetlen kőre rávésést Amida-háromság Szeisi-Bodhiszattvájának lenyomatát is közli. „Mint az ábrán láthatjuk, a háromság egy Megváltó Amidát ábrázol két segítő Bodhiszattva társaságában, s egy nagy, megmunkálatlan, kemény homokkötömb három oldalára van rákarcolva; ez az oldal, amely a három közül a legépebben maradt fenn, Szaisi-Bodhiszattva gyönyörű alakját ábrázolja a föld fölött, felhőn lebegve. Az imára összetett kézzel térdeplő alak szélfúttá menyeyei köntösében a kései Heian-korszak levegőjét árasztja, amikor a Megváltó Amida és két segítőjének ábrázolása a virágában volt.” A különböző Buddhák mind keresztbe tett lábbal ülnek, férfi módon, de ez a Szeisi nő módjára, alázatosan térdepel. Ez a Bodhiszattva különösen vonzott...

Tizenötödike. Nem kell mind a négy oldalra kép, nekem tökéletesen elegendő az az egy Szeisi-Bodhiszattva. Következésképpen nincs szükségem nagy kötömbre sem, elég, ha a kőlap olyan vastag, hogy az elejére rá lehessen karcolni a Bodhiszattvát; a nevem, a dátumok, s ha kell, a halálom utáni nevem hátulra kerül. Bár ismerném a kőkarc technikáját. Mikor én még gyerekkoromban, ünnepnapokon, templomba jártam, sok olyan utcai árus előtt elmentem, aki amuletteket árult; a sárgaréz amulettek felületére vésőforma, csikorgó pengével karcolták rá a gyerek nevét, életkorát, címét. A szerszám ropant finom vonalat húzott – talán ez volt az a karcolóvész. Ha igen, ez a munka nem lehet különösebben nehéz.

Még az is eszembe jutott, hogy talán meg lehetne úgy oldani a dolgot, hogy a vésnök ne ismerje a

modellt. Mindenekelőtt egy jó képességű vésnököt kell találnom a Nara környéki kegytárgykészítők közt, s le kell másoltatnom vele egy térdeplő Szeisi-Bodhiszattvát, többé-kevésbé az Imamija-szentély Buddha-karcainak modorában. Aztán meg kell mutatnom neki Szacuko különféle testtartásokban készült fényképeit, s úgy árajzoltatnom a Bodhiszattvát, hogy az halványan Szacuko arcára és alakjára utaljon. Aztán a rajzot el kell vinnem egy vésnökhez, és meg kell bíznom, hogy másolja kőre. Ez esetben az olyan Bodhiszattva lesz, amelyet én akarok, s mégsem kell aggódnom, hogy bárki is átlát a titkomon. S alhatom az örökkévalóságig az én Szacuko-Bodhiszattvám, Szacuko koronás kő képmása alatt, amelynek drágaköves szalagok lógnak a keblére, és menyeyei köntöse lobog a szélben.

A kőfaragóval, Icuko és Szaszaki társaságában, háromtól ötig tárgyaltam a hallban. Szacukót persze nem említettem, mindössze csak nagy okosan kitergettem elébe mindazt, amit Kavakacu könyvéből kicsipegettem. Bár mindannyiukat elkápráztattam a Heian- és a Kamakura-pagodákra, a buddhista szobrászatra vonatkozó ismereteimmel, a Szacuko-Bodhiszattvával kapcsolatos terveimet mélyen a szívembe rejtettem.

– S miféle követ kívánna, uram? Minthogy ön még egy szakembert is megszegyenít a tudásával, én nem adhatok tanácsot, hogy mit csináljunk.

– Még nem határoztam el magam végleg. Van egy elképzelésem, az némileg eltér ettől, még gondolkodnom kell rajta két-három napig, aztán megkérem, hogy keressen fel újra. Elnézését kérem, hogy ilyen hosszan igénybe vettem a drága idejét.

Icuko a kőfaragó után nem sokkal szintén elbúcsúzott. Én visszamentem a szobámba, és megmasszíroztattam magam.

Vacsora után taxit hívtam, mert hirtelen úgy határoztam, hogy elmegyek hazulról.

Szaszaki kétségbeesett, és megpróbált visszatarítani. – De hát hova megy ilyen későn? Hidegek már az esték... nem várhat a dolog holnapig?

– Nem megyek messzire. Akár gyalog is megethetném az utat.

– Még ilyen ötletet! Mikor tudja, a felesége menyire félti, hogy meg ne fázzon itt éjszaka.

– Muszáj vennem egyet-mást. Ha akar, velem jöhet; az egész nem több, mint tíz perc.

Mínt hogy ragaszkodtam az elmenetelhez, az ideges Szaszaki velem tartott. Az úticélom egy papírkereskedés volt Nidzsóban, Kavaramacsi keleti részén, autón alig ötpercnnyire a szállodától. A tulajdonos, régi barátom, épp ott volt, mikor beállítottam. Kölsönösen köszöntöttük egymást, kétezer yenért vásároltam egy rudacska prima kínai skarlátvöröset. A másik tízezret egy gyönyörű bíborpötytyös *kvangtung*-tintatartóra költöttem, amely állítólag a néhai Kuvano Tecudzsóé volt, s ehhez még vettem húsz ív nagyalakú, vastag, aranyozott szegélyű fehér kínai papírost is.

– Látom, ennyi év után egészségesebb, mint valaha.

– Minden, csak egészséges nem! Azért utaztam ide, hogy kiválasszam a sírhelyemet, amíg még nem késő.

– Tréfál! Akiben ennyi életerő van, az még sokáig él... Parancsol talán valami mást is? Nem érdekelné néhány szép kézirat?

– Ami azt illeti, van, ami nagyon érdekelné, ha történetesen akad.

– S mi legyen az?

– Talán furcsán hangzik, szeretnék egy darab vörös bélésselymet, két láb hosszút, s egy maroknyi gyapotot.

– Ó? És milyen célra?

– Néhány lenyomatot kell készítenem, s nincsen festékező párnám.

– Értem. Festékező párnának, ugye? Nos, biztos, hogy akad ilyesmi. Megkérem a feleséget, hogy nézzen utána.

Pár percre rá a felesége bejött a lakásból a hátsó ajtón, kezében egy darab vörös selyemmel s egy gyapotcsomóval.

– Nagyszerű. Akkor én mindjárt neki is láthatok. Mennyivel tartozom?

– Ezért semmivel. Ilyennel máskor is szolgálhatunk, ha szüksége volna rá.

Szaszaki eddigre már láthatólag teljesen megzavarodott, el se tudta képzelni, mire kell ez nekem.

– Köszönöm, akkor én végeztem is. Gyerünk vissza.

Beszálltam a kocsiba, s visszatértünk a szállodába. Szacuko még mindig nem jött meg.

Tizenhatodika. Úgy volt, hogy az egész napot pihenéssel töltöttem a szállodában. Mióta Tokiót elhagytuk, tevékenyebb voltam, mint általában, s ráadásul naplót is vezettem, így hát valóban rám fért a pihenés; azonfelül egy szabadnapot is ígértem Szaszakinak. Most járt először Kiotó vidékén, s már nagyon várta ezt az utat; azt mondta, szeretne egy szabadnapot, hogy körülnézhessen Narában. Nekem meg megvolt rá az okom, hogy miért épp a mai napot válasszam, s gondoskodtam róla, hogy Icuko legyen az idegenvezetője.

Azazhogy rábeszéltem Icukót, ragadja meg az alkalmat, hogy egyszer legalább elmehet hazulról, hiszen már oly rég nem járt Narában. Icuko hajlik a zárkózottságra, s már akkor sem igen ment el hazulról, mikor a férje még élt. – Így legalább kénytelen vagy megnézni a Nara-templomokat – mond-

tam –, éppen most, hogy én az új családi sírbolt felől szeretnék határozni. Biztos, hogy megtudsz valami hasznosat. – Kocsit béreltem aznapra, s megmondtam, hogy használják ki jól. – Útközben Narába menet álljatok meg Udzsiban a Bjódóin-templomnál – mondtam. – Ekkora területet elég nehéz egy nap alatt bejárni, de ha korán reggel indultok, s vizstek magatokkal ennivalót – például *hamo-szusi*-t –, akkor délre már Tódaidszit is meg tudjátok nézni, s megebédelhettek a teázóban a Nagy Buddha előtt, aztán továbbmehettek Sin-Jakusidzsibe, a Hokkedzsi-templomba, a várostól és a Jakusidzsitől nyugatra. Most már rövidek a napok; addig kell mindent megnéznetek, amíg még világos van, utána pedig vacsorázzatok meg a Nara Hotelban, mielőtt visszaindultok Kiotóba. Nem is várlak haza titeket korán. Miattam nem kell aggódnotok, Szacuko azt mondta, egész nap itthon marad.

Reggel hétkor megérkezett Szaszakiért Icuko a kocsival.

– Jó reggelt, apa – mondta. – Te még mindig ilyen korán kelsz? – Kibontotta az elemőzsiás balyut, s letett az asztalra két bambuszlevelekbe tekert csomagocskát. – Hamo-szusit vettem mára, s neked meg Szacukónak is hoztam belőle. Megehetitek reggelire.

– Kedves vagy.

– Ne hozzak neked Narából valamit? Mit szólnál valami helyi édességhez?

– Ajándékot ne hozz, de feltétlenül nézd meg Jakusidzsiben Buddha kőbe vésett lába nyomát.

– Buddha kőbe vésett lába nyomát?

– Azt. A követ, amibe belevésték a Sakja lába nyomát. A csodáinak egyike volt, hogy négyhüvelyknyire a föld fölött járt, s ott hagyta a földön a talpán levő kerékjel nyomát. A rovaroknak, ha átkúsztak fölötte, hét napig nem esett bántódásuk.

130

Az ember ilyen kőbe faragott lábnyomokat Kínában, Koreában is talál; itt Japánban nekünk csak egy van, a narai Jakusidzsi-templomban. Ezt el ne mulasszátok.

– Semmiképpen. No, akkor indulunk is. Szaszakinak majd gondját viselem – te meg, apa, arra kérélek, ne fáraszd agyon magad.

– Jó reggelt – jött be Szacuko a szomszéd szobából, s álmosan dörzsölgette a szemét.

– Istenem, hogy ilyen korán fölvertük, s megzavartuk az álmát – mentegetődzött Szaszaki. – Ezért a mai napért nagyon hálás vagyok önnek. – S még egyre csak hálálkodva elindult Icukóval.

Szacukón a hálóinge fölött steppelt kék pongyola volt, s a lábán színben hozzáillő, rózsaszín virágmintás kék selyempapucs. Magával hozta a vánkósát is; Szaszaki ágyára ügyet se vetve, lecsüccsent a heverőre, lábára tette az én skótmintás takarómat, s befészkelte magát, hogy folytassa az alvást. Behunyt szemmel feküdt ott, orra megcélozta a menyegyzetet, énrólam tudomást se vett. Nem tudom, azért-e, mert az este sokáig fent lévén, még álmos volt, vagy csak tette magát, hogy ne untassam beszélgetéssel.

Fölkeltem, megmosakodtam, rendeltem egy zöld teát, befaltam néhány zusit. Három darab elég volt reggelire. Csöndben ettem, nagyon igyekeztem, hogy ne zavarjam meg Szacuko álmát. Még mikor végeztem is, csak feküdt némán.

Aztán elővettem az új tintatartómat, s odaállítottam az íróasztalra; egy kis vizet töltöttem bele, s nekifogtam, hogy szép lassan eldörzsöljem benne a rudacska skarlátvöröset, amíg tus nem lesz belőle. A rudacskának körülbelül a felét elhasználtam. Aztán a gyapotcsomót négyfelé osztottam, két nagyobb és két kisebb csomóra, a nagyobbakból hozzávetőleg három, a kisebbekből egy hüvelyk átmé-

rőjű labdát sodortam, s ezeket – festékező párnául – vörös selyembe burkoltam.

– Apa, ugye nem baj, ha itt hagylak egy fél órára? Lemegyek az étterembe és megreggelizem.

Miközben én elmerülten dolgoztam, Szacuko föl-ébredt. Most maga alá húzott lábbal ült a heverőn, s a pongyolája résén kilátszott a térde. Tartása a térdeplő Szeisi-Bodhiszattváéra emlékeztetett.

– Már miért mennél le az étterembe, ha itt ez a szusi? Láss neki.

– Jó.

– A kabuki óta most eszünk először együtt hamót, ugye?

– Azt hiszem... Apa, te mit csinálsz?

– Úgy érted, hogy most mit?

– Mire kell neked az a skarlát tus?

– Ne légy kíváncsi! Gyerünk, kóstold meg a hamót!

Az ember sose tudhatja, mikor lesz hasznára, amit véletlenül megtanul. Fiatalkoromban többször is megjártam Kínát, s ott is, Japánban is láttam, mint készítenek valamiről színes nyomatot. A kínaiak kiváltképp értenek hozzá; még szabadban, szeles napokon is nyugodtan látnak a dolguknak, megnedvesítik a papirozt, ráterítik a szobor felszínére, rászorítják a festékre és nagyszerű eredményt kapnak. A japánok aprólékos gonddal, idegesen, nagy óvatossággal látnak neki, különböző nagyságú festékező labdákat telítenek tussal vagy festékkal, lelkiismeretesen simítják végig az egyik finom vonalat a másik után. Néha fekete tust használnak, néha skarlátvöröset. Én különösen a vörös lenyomatokat találtam gyönyörűnek.

– Finom ez a hamo, jólesik egy kis változatosság.

Miközben Szacuko a teáját itta, nekem alkalmam nyílt rá, hogy könnyed és fölényes magyarázatba

kezdjek. – Ezeket a gyapotgombócokat festékező párnának hívják – mondtam.

– És mire jók?

– Az ember átítatja őket fekete vagy skarlátvörös tussal, és lenyomatkészítés céljából bekenni velük valami faragott kőszobor felületét. Én legszívesebben skarlát lenyomatokat készítek.

– De hát itt nincsen semmiféle kőszobor!

– Ma nincs szükségem kőszoborra, ma valami mást használok.

– Mit?

– Ma a te talpadat szeretném bekenni festékekkel, s lenyomatot készíteni róla ezekre a kínai papírlapokra.

– Hát azt meg mi az ördögnek?

– Buddha lába nyomát akarom kőbe vésetni a te lábad mintájára, Szacu. Ha meghalok, a poraim ez alatt a kő alatt fognak nyugodni. Ez lesz az én nirvánám.

VII.

Tizenhetedike. A tegnapi folytatása.

Kezdetben el akartam titkolni a célomat Szacuko elől. Gondoltam, az lesz a legjobb, ha még ő sem tud a legutóbbi tervemről; hogy az ő lába nyomát vésetem kőbe Buddha lába nyomának mintájára, s ez alá temettetem magam, ez lesz a sírkövem, Ucugi Tokuszuke sírköve. Tegnap azonban hirtelen megváltoztattam az elhatározásomat, s úgy döntöttem, hogy őszinte leszek hozzá. Hogy miért? Hogy miért vallottam ezt be Szacukónak?

Egyrészt mert látni akartam, hogy hogyan fogadja – az arckifejezését, a hangulatváltozását. S azt is látni akartam, hogy ha sikerül a célomat véghezvinni, milyen képet vág, ha meglátja a lába skarlát-

vörös nyomát a kínai papiroszon. Olyan büszke a lábára, hogy nyilván el lesz ragadtatva, ha ott látja vörösleni a lenyomatát a fehér papíron, mintha csak Buddháé lenne. Ennek a pillanatnak a boldogságát szerettem volna látni az arcán. Persze, azt mondja majd, hogy ilyen bolondságot se hallott még soha, de a szíve mélyén annál boldogabb lesz!

Aztán, ha már meghaltam – ez is bekövetkezik nemsokára – rajtakapja magát, hogy az jár az eszé-
ben: Ez a bolond vénember az én gyönyörű lábam
alatt fekszik, ebben a pillanatban is szegény öreg
eltemetett csontjain taposok. Nem kétséges, hogy
ez valami kéjes izgalmat kelt benne, bár, merem állí-
tani, a viszolygása erősebb lesz. Nem lesz könnyű
ezt a viszolyogtató emléket kitörölnie magából –
ha egyáltalán képes lesz rá valaha.

Ebben az életben én vakon szerelmes vagyok Szacukóba, de a halálom után, gondolom, valami kár-
öröm is lesz bennem iránta, merthogy másként nem
tudok bosszút állni rajta. Persze, az is lehet, hogy
ha már meghaltam, semmi bosszúvágy nem marad
bennem. De ebben valahogy nem tudok hinni. Bár
a józan ész azt mondja, hogy a vágy is vele hal a
testtel, kivételek azért létezhetnek. Tegyük fel, tes-
zem azt, hogy az én vágyaim egy része tovább él
az ő vágyaiban. Mikor ő a síromon tapos, és úgy
érzi, hogy a bolond öregember csontjait tapossa, az
én lelkem még élni fog valahol, és érzi a teste teljes
súlyát, érzi a fájdalmat, érzi a talpa finom pórusú,
bársonyos simaságát. Ennek tudatában leszek, még
ha meghaltam is. Képtelen vagyok elhinni, hogy
nem. És tudatában lesz Szacuko is, hogy a lelkem
jelen van, s hogy boldogan viseli a súlyát. Talán
még hallani is fogja, amint kaján örömmel, nyögve-
nyikorogva összecsiszórrennek a csontjaim. S ez nem-
csak akkor következik be, ha valóban a síromra ta-
pos. Ha csak rágondol is Buddhának az ő lábáról

mintázott lába nyomára, megüti a fülét a kő alól a
csontjaim jajongása. Majd hüppögve zokogom: –
Fáj! Fáj!... – És hiába hogy fáj, boldog vagyok...
még soha nem voltam olyan boldog, sokkal, de
sokkal boldogabb vagyok, mint amikor éltem!...
Taposs keményebben! Még keményebben!

– Ma nem követ örökök meg – mondtam. – Ma
valami mást.

Ha valóban undorodik az ötlettől, némileg más-
milyen képet vág. De pusztán csak annyit mondott:
– Hát azt meg mi az ördögnek? – Még amikor meg-
tudta, hogy Buddha lába nyomát szeretném az ő
lába mintájára megfaragtatni, s hogy, ha meghal-
tam, a poraim majd ez alatt a kő alatt nyugosznak,
akkor se gáncskodott. Ebből leszűrhettem, hogy
akár tetszik neki a tervem, akár sem, legalábbis iz-
galmasnak tartja.

A lakosztályunkhoz szerencsére egy nyolcgyéké-
nyes, japán stílusú társalgó is tartozik, az én háló-
szobám szomszédságában. A boyjal hoztattam két
nagy lepedőt, mindkettőt leterítettem a padlóra, ne-
hogy a gyékényeken foltot ejtsek. A lepedő végében
letettem egy tálcát, azon állt a tintatartó és a festé-
kező labdák, a másik végében meg elhelyeztem Sza-
cuko vánkosát, amit a heverőről hoztam oda.

– Jól van, Szacu, fog ez menni, mint a karika-
csapás. Csak gyere, és fekjüdj le a lepedőre. A többi
az én dolgom.

– Nem kéne átöltöznöm? A ruhámat nem ma-
szatolod össze?

– Még ha akarnám, se tudnám. Csak a két talpad
kenem be.

Szacuko megtette, amit mondtam. Hanyatt fe-
küdt, lábát szépen összezárva kinyújtotta, s a lába
fejét egy kicsit hátrahajtotta, hogy én jobban lás-
sam.

Most, hogy minden előkészület megtörtént, tele-

szívattam skarlátvörössel az első labdát, aztán hozzányomkodtam a másik labdához, hogy halványabb árnyalatot kapjak. A két lábát néhány ujjnyira szét húzva gondosan bekentem a jobb talpát, hogy minden finom kis részletéről pontos lenyomatot kapjak.

A bőr redői különösen a talp íve és a nagyujj közötti részen okoztak nagy gondot nekem. Minthogy a bal kezem nemigen engedelmeskedik, ugyancsak ügyetlen voltam. Bár azt mondtam, hogy a ruháját nem fogom bemaszatolni, csak a talpát, sikerült összekennem az egész lába fejét és a pongyolája szegélyét is. De nagyon élveztem, hogy folyton csak bekenem és letörlöm a lábát. Feszült voltam és lelkes. Fáradhatatlan buzgalommal kezdtem neki újra meg újra.

Végre sikerült megelégedésemre betusoznom mindkét talpát. Akkor fölemeltem egy kissé mindkét lábát, egyiket a másik után, s alulról rásimítottam a papirost, hogy ott maradjon rajta a lenyomata. De valami mindig balul ütött ki. Nem sikerült olyan lenyomatot kapnom, amelyet szerettem volna. Elpocsékoltam mind a húsz ív papirost. Telefonáltam a boltba, s megkértem, hogy küldjenek át azonnal még negyvenet. Ez alkalommal változtattam a munkamódszeremen. Teljesen lemostam a tust a lábáról, még az ujjai közül is, felültem őt a székre, én meg hanyatt feküdtem, odakucorodtam a lábához, és úgy kentem be a talpát. Aztán ráléptem a papirosra, hogy úgy hagyja ott a nyomát. ....

Eredetileg úgy terveztem, hogy mire Icuko és Szaszaki megjön, végzek a munkával, és a nyomát is eltávolítom a szobából. Az összekent lepedőket oda akartam adni a boynak, a több tucatnyi levonatot pedig a papírkereskedésbe akartam elküldeni, megőrzésre, hogy úgy üdvözljem Icukóékat, mint ha mi sem történt volna. Sajnos, másként fordult.

Kilencre hazaértek, sokkal korábban, mint számítottam. Hallottam, hogy kopognak, de mielőtt még szólhattam volna, nyílt az ajtó, és bejöttek. Szacuko azon nyomban eltűnt a fürdőszobában. A japán szoba teli volt szórva fehér alapon vörös foltokkal. Icuko és Szaszaki zavartan összenézett. Szaszaki fogta magát és némán megmérte a vérnyomásomat.

– Kétszázharminckettő – közölte komoran. ....

Ma délelőtt, tizenegy körül, tudtam meg, hogy Szacuko visszautazott Tokióba, anélkül, hogy nekem egy szót szólott volna. Mikor az étteremben a reggeli idején nem láttam az asztalnál, azt hittem, alszik még, mint szokta. Pedig akkor már útban volt a repülőtérré! Icuko jött be, hogy tudtomra adja a rossz hírt.

– Baj van, apa.

– Te mikor tudtad meg? – kérdeztem.

– Az imént. Azt akartam tőle megkérdezni, hogy elvigyem-e ma valahova, de a portás a pultnál közölte, hogy Ucuginé asszony kiment kocsival az ószakai repülőtérré.

– Ugyan már! Tudnod kellett már azelőtt is.

– Már hogy mondhatasz ilyet? Honnét tudhattam volna?

– Ne hazudozz, biztos, hogy te benne vagy.

– Nos, tévedsz! A portástól hallottam először. Úgy látszik, azt mondta neki, ő már korábban elmegy repülőgéppel, de nehogy ezt az apjának vagy bárki másnak megemlítsse, amíg ő a reptérré ki nem ér. Meg voltam döbbenve.

– Hazudsz! Te dühítetted fel úgy, hogy elment! Kugako is, te is, mindig nagyon értettél hozzá, hogy becsapd az embert és bajt keverj. Elég baj, hogy erre nem gondoltam.

– Jaj, szörnyű vagy! Hogy mondhatasz ilyet?

– Szaszaki!

- Tessék, uram.

- Ne „tessék-uramozzon”! Fogadni mernék, hogy maga már hallott róla Icukótól... és összebeszéltek, hogy engem becsapjanak. Mindketten mindent elkövettek, hogy Szacukót bosszantsák!

- Hát ha ez a véleményed, akkor azt hiszem, az lesz a legjobb, ha megkérjük Szaszakit, hogy hagyjon minket egy kicsit magunkra. Szaszaki, legyen olyan kedves, fáradjon ki a folyosóra, és ott várjon meg, mert most, hogy így alakult, szeretnék apával egyet-mást közölni. Ha ő azt mondja, hogy hazug vagyok, akkor én is beszélhetek nyíltan.

- Magas a vérnyomása, arra kell kérnem, hogy csak óvatosan...

- Jó, jó, értem.

És Icuko rákezdett.

- Az egyáltalán nem áll, hogy én barátságatlan lettem volna Szacukóval. Ha jól sejtem, neki nagyon is megvolt az oka rá, hogy mielőbb visszaérjen Tokióba. Mintha bizony te *nem* sejtened, apa, hogy mi. - Valahogy nagyon gúnyosan beszélt.

- Nem én vagyok az egyetlen, aki tudom, hogy Haruhiszával jóban vannak - mondtam. - Egy pillanatig nem rejti véka alá, és Dzsókicsi is tisztában van vele. Aligha titok bárki előtt is. Ez azonban még nem bizonyítja, hogy viszonyuk lenne, és ezt nem is hiszi senki.

- Igazán? - Icuko cinikusan elmosolyodott. - Tán mondanom sem kell - folytatta -, de mintha Dzsókicsi egy kissé furcsán viselkedne. Tegyük fel, hogy *lenne* valami Szacu és Haruhisza közt, vajon ő nem hunyna egyszerűen szemet fölötte? Akaratlanul is azt kell hinnem, hogy neki is van valakije Szacun kívül. Persze, erről Szacu és Haruhisza is inkább hallgat. Ami azt illeti, lehet, hogy ők hárman nagyon is egy húron pendülnek...

Bennem kimondhatatlanul felforr a düh és a

gyűlölet. Sikerült megfékezmem magam, hogy ne ordítsak rá, mert féltem, hogy megpattan bennem egy ér; de még így is hirtelen megszédültem. Látva az arcomon a dühöt, Icuko maga is elsápadt.

- Elhallgass! Elhallgass, és takarodj haza. - Amennyire csak tudtam, halkra fogtam a hango-
mat, de reszkettem, miközben ezt kimondtam. Vajon miért voltam ilyen dühös? Mert az öreg róka azzal lepett meg, hogy leleplezett egy titkot, amit eddig nem is sejtettem, vagy kimondott valamit, amit eddig is tudtam, de megpróbáltam az agyamból kirekeszteni?

Icuko elment. Minthogy a tegnapi túlerőltetéstől amúgy is nagyon fájt a hátam, nyakam és a vállam, és nem is aludtam az éjszaka, bevettem három tableta adalint és három atraxint, és megkértem Szaszakit, hogy mindenhova, ahol fáj, ragasszon saloplast. Aztán lefeküdtem. De aludni így se tudtam. Arra gondoltam, hogy kérek egy luminál injekciót, de erről letettem, mert attól féltem, hogy akkor túlságosan soká alszom. Inkább úgy határoztam, hogy valamelyik délutáni vonattal (repülőgépen még sosem ültem) utána megyek Szacukónak, haza. Egy barátomnak, aki a Mainicsi lapok szerkesztőségében dolgozik, sikerült számomra még az utolsó pillanatban helyet foglaltatnia.

Szaszaki könyörgött, hogy ne menjek. - Még gondolnia sem szabad utazásra, olyan magas a vérnyomása! - próbált visszatartani könnyek közt. - Nagyon kérem, pihenjen három-négy napot, amíg biztos, hogy vissza nem süllyed a vérnyomása a normálisra. - De nem hallgattam rá.

Icuko eljött, hogy bocsánatot kérjen, és azt mondta, velem jön Tokióba. Megmondtam neki, hogy ha jön, akkor utazzék másik kocsiiban, mert ha csak látom is, dühbe jövök...

Tizennyolcadika. Tegnap 15 : 02-kor indultam Kiotóból expresszvonattal. Én, Szaszakival első osztályon, Icuko másodikon. Kilenckor értünk Tokióba. Szacuko, Dzsókicsi, Kugako és a feleségem a peronon várt. Volt ott számomra egy tolókosci is, vagy mert azt hitték, hogy nem tudok, vagy mert úgy döntöttek, hogy nem engednek járni. Nem vitás, hogy Icuko intézte mindezt telefonon.

– Nevetséges! Nem vagyok én béna!

Úgy dúltam-fúltam, hogy senki se tudta, mit kezdjen velem – míg csak egy puha kezét nem éreztem a kezemen. A kéz Szacukóé volt.

– Gyerünk, apa, csináld, amit mondok!

Nyomban, szófogadóan, lecsillapodtam, s a tolókosci már indult is velem. Lifttel levittek egy aluljáróba, végigzötyögtünk egy hosszú, sötét folyosón. Ott ügetett mögöttem mindenki, de az én kocsim olyan gyorsan gurult, hogy követni is alig bírtak. A feleségem végül annyira lemaradt, hogy Dzsókicsi kénytelen volt visszamenni érte. Döbbenten figyeltem, hogy a Tokió pályaudvar aluljáró-hálózata milyen hatalmas és bonyolult. A Marunoucsi oldalon értünk ki, az udvari bejáratra nyíló külön folyosón. Itt két autó várt ránk. Én az elsőbe szálltam, Szacukóval az egyik, Szaszakival a másik oldalamon. A többiek a másik kocsiban követtek.

– Bocsáss meg, apa. Sajnálom, hogy így, szó nélkül hagytalak ott.

– Gondolom, valami programod volt.

– Nem. Hogy őszinte legyek, halálosan belefáradtam, hogy tegnap egész nap a kedvedben járjak. Egyszerűen nem bírom elviselni, hogy reggeltől estig matassanak a lábamon. Az az egy nap elég volt, hogy teljesen kimerüljek, így aztán megszöktem! Ne haragudj. – A hangjában volt valami mesterkélt-ség, valahogy más volt, mint szokott.

– Gondolom, fáradt vagy, apa. Az én gépem 12 : 20-kor indult, és kettőkor már Tokióban voltam! Más az, ha az ember repülőgéppel jön, ugye?

.....
.....

A beteg november tizenhetedikén késő este érkezett meg Tokióba, és a tizenharcadikát, tizenkilencedikét javarészt ágyban töltötte, valószínűleg a fölgülemlett fáradtságtól, bár néha-néha fölkel, s kiment a dolgozószobába, hogy hozzáírjon valamit a naplójához. Huszadikán délelőtt 10: 55-kor azonban válságosra fordult az állapota, amiről az alábbiakban számolok be.

Előzőleg Szacuko Ucugi asszony egymaga visszatért Kiotóból, s tizenhetedikén, három óra körül ért haza. Azon nyomban felhívta a férjét, s elmondta, hogy ő előbb jött haza, mint az öregúr, mert nem bírta már elviselni sajátos kedélyállapotát, ami egyre csak romlik. Ucugi úr és a felesége megbeszélte a dolgot, aztán együtt fölkeresték Inoue professzort, ideggyógyász barátjukat, anélkül, hogy erről az idősebb Ucugi asszonynak említést tettek volna. A professzor azon a véleményen volt, hogy az öregúr rendellenes szexuális impulzusok hatása alatt áll; állapota jelenleg nem olyan súlyos, hogy ezért elmebetegnek lehetne minősíteni; mindössze szakadatlanul rászorul, hogy szexuális vágyat érezzen, s figyelembe véve, hogy ez segít őt életben tartani, ezt az irányt tanúsított magatartás terén is tekintetbe kell venni. Azt tanácsolta, hogy Ucuginé asszony viselkedjék szelíden, nyájas figyelemmel az apósa iránt, ne izgassa fel szükségtelenül, de ne is vegye semmibe a kívánságait. Számára ez az egyetlen gyógymód.

Miután a beteg Tokióba visszatért, Ucugi úr és a felesége mindent elkövetett, hogy a professzor tanácsát kövesse.

Huszadika, vasárnap.

Derűs idő.

8: 00. – Hőmérséklet: 35,5°; pulzus: 78, légzésszám: 15; vérnyomás: 132/80. Állapota változatlan. Levertség nyomai a beszédében és viselkedésében.

A beteg reggeli után átment a dolgozószobájába, valószínűleg azért, hogy naplót írjon.

10: 55. – A hálószobába nagyon izgatott állapotban tért vissza. Láthatólag mondani próbált valamit, de nem értettem, mit. Az ágyához támogattam, és lefektettem. Pulzus: 136, kemény, de nem kihagyásos vagy szabálytalan. Légzésszám: 23. Vérnyomás: 158/92. Kézmozdulatokkal jelzi, hogy nagyon fáj a feje, arca eltorzul a félelemtől. Felhívtam Szugita doktort, de semmi különleges utasítást nem kaptam tőle. Szugita doktor nem szokta figyelembe venni az ápolónők megfigyeléseit.

11: 15. – Pulzus: 143; légzésszám: 38; vérnyomás: 178/100. Másodszor is felhívtam Szugita doktort, de megint nem kaptam semmi utasítást. Ellenőrzöm a szoba hőmérsékletét, világítását és levegőjét. A beteg felesége az egyetlen családtag, aki ott van a betegágya mellett. Felhívom a Toranomom Kórházat, s oxigénpalackot kérek.

11: 40. – Megérkezett Szugita doktor. Jelentést tettem neki a beteg állapotáról. Miután megvizsgálta, beadott neki egy ampulla K-vitamint, contomint és neophyllint. Miközben Szugita doktor épp kifelé ment, a beteg hangosan felkiáltott, és elveszítette az eszméletét. Egész teste görcsösen rángatózott, ezt hallatlan nyugtalanság követte, lefogni is alig lehetett. Ajkán és az ujjai hegyén kifejezett cianózis. Vizelet- és ürülékömlés. A roham időtartama mintegy tizenkét perc; utána a beteg mély álomba merül.

12: 15. – A beteget ápoló idősebb Ucuginé asszony szédülésre panaszkodik, s így őt is le kell fektetnem a másik szobában. Tíz perc múlva rendbe jön. Icuko asszony veszi át édesanyja ápolását.

12: 50. – A beteg nyugodtan alszik. Pulzus: 80; légzésszám: 16. Szacuko Ucugi asszony bejön a betegszobába.

13: 15. – Szugita doktor távozik, s meghagyja, hogy a beteghez ne engedjenek látogatókat.

13: 35. – Hőmérséklet: 37,0°; pulzus: 98; légzésszám: 18. A beteg időnként köhög, egész testét ellepi a hideg veríték. Kicsérlelem a hálóingét.

14: 10. – Koidzumi doktor, a család rokona, meglátogatja a beteget. Jelentést teszek neki az állapotáról.

14: 40. – A beteg felébred, tudata világos. Beszédzavar semmi. Panaszkodik, hogy nyilalló fájdalmai átterjedtek az arcára, fejére és tarkójára. Bal karja a roham óta nem fáj: Koidzumi doktor utasítása értelmében beadok neki egy tab-

letta salidont és két adalint. Bár a fiatal Ucugi asszonyt felismerte, behunyja a szemét és nyugodt marad.

14: 55. – Természetes vizelet, 110 cc, nem zavaros.

20: 45. – A beteg rendkívüli szomjúságra panaszkodik. Ucugi asszony megitat vele 150 cc tejet és 250 cc zöldséglevest.

23: 05. – A beteg elszundít. Úgy látszik, túljutott a közvetlen veszélyen. Visszaeséstől tartva úgy döntöttünk, hívják ki hozzá a Tokiói Egyetemi Klinikáról Kadzsiura professzort, Dzsókicsi úr azonnal elmegy, hogy tekintet nélkül a kései időpontra, elhozza az orvost.

Kadzsiura professzor a beteget megvizsgálja, s közli, hogy a rohamot nem agyvérzés, csak agyérgörcs okozta, s így most nincs különös ok aggodalomra. Engem utasít, hogy napjában kétszer, reggel és este, adjak be neki 20 cc húszszázalékos glucose injekcióban 100 mg B.- és 500 mg C-vitamint, azonkívül, fél órával elalvás előtt két tablettát adalint és egy negyed tablettát solvent. További részletes utasítást ad: a lényeg, hogy a beteg legalább két hetet pihenjen; látogatót továbbra sem fogadhat; ne fürdessük, mindaddig, amíg újra jól nem érzi magát; ha már föl tud kelni, akkor is maradjon a szobában egy darabig; ha az állapota úgy kívánja, napsütéses napokon ki lehet vinni rövid kis sétákra a kertbe, de hazulról szigorúan tilos elmennie; a betegnek nem szabad idegeskednie, töprengenie, ügyeljünk rá, hogy vidám legyen és kiegyensúlyozott; naplót írni semmiképpen ne engedjük...

KIVONAT KACUMI DOKTOR KÓRHÁZI JELENTÉSÉBŐL

December 15.

Derűs idő, majd sűrű köd, utóbb napsütés.

Fő panasz: anginás rohamok.

Körrelőzmény: harminc éve magas vérnyomás: szisztolés – 150–200, néha 240-re is fölmegy; diasztolés – 70–95. Hat évvel ezelőtt agyvérzés, ennek eredményeképpen járási nehézségek. Évek óta neuralgiás fájdalmak a bal karban, különösen a bal kézben; hideg időben a fájdalom fokozódik. Fiatalkorában nemű betegség; valamikor sokat ivott, ma már csak egy-két korty szakét. 1936 óta nem dohányzik.

Körtörténet: körülbelül egy évvel ezelőtt a kardiogram ST-szakaszán ugrás és negatív T-hullám, ami esetleges szívizomkiesésre utal, de a betegnek szívpanaszai a legutóbbi időkig nem voltak. November 20-án roham, súlyos fejfájással, rángatózással, eszméletvesztéssel, Kadzsiura professzor diagnóza szerint agyérgörcs következtében; gyógyulási folyamat az előírt kezelés alapján megfelelő. November 30-án szóváltás a lányával, akit nem kedvel, utána mintegy tizenöt percig enyhe anginális fájdalmat érez a mellkasa bal oldalán; azóta ez gyakori. Az új EKG a tavalyihoz képest jelentős eltérést nem mutat. December 2-án este, nehéz széklet után heves és szorító szívtáji fájdalmak körülbelül egy óra hosszat; kihívják hozzá a körzeti orvost; a rákövetkező nap készített EKG a bal elülső ingerületvezető köteg esetleges kiesésére utal. December 5-én este újabb, tizenöt perc időtartamú, súlyos roham, amit naponta több kisebb roham követ, különösen székelés után. Kezelés különféle orális gyógyszerekkel, oxigénbelélegeztetés, injekciók: papaverin és nyugtatók, stb.

A beteget december 15-én fölverték a Tokiói Egyetemi Klinika belosztályára, s az A kórteremben nyert elhelyezést. A körtörténet adatai a beteg kezelőorvosától és a fiatalasszonytól származnak. A beteget röviden megvizsgáltam: meglehetősen korpulens; anémiának vagy sárgaságnak semmi jele, enyhe ödéma az alsó lábszárakban. Vérnyomás:

150/75; pulzus: 90, szabályos. Nyaki erek tágultsága nem észlelhető. Mindkét tüdő alsó lebenyében halvány szörtyözörej; szívmegegyesítés nincs; enyhe szisztolés zöreje az aortabillentyűben. Hasürege: máj és lép tapinthatatlan. A jobb karban és jobb lábszárában némi motorikus zavar, de az izom-erő nem csökkent, és abnormális reflexeknek nyoma sincs. A térdreflex mindkétoldalt némileg gyöngébb.

Semmi jele az agyidegek abnormalitásának; a családtagok szerint beszéde változatlan, bár a beteg úgy érzi, hogy az agy-vezetés óta kissé gátolt. Szugita doktor felhívja a figyelmet a beteg szokatlan gyógyszerérzékenységre – a szabvány dózisosok fele-egyharmada is igen jól hat, a normális adag túl erősen. Ucugi asszony kéri, hogy mellőzzük az intravénás injekciókat, mert a betegnél görcsöt idézhetnek elő.

Tizenhatodika

Derűs, néha kissé borús idő

Talán mert a kórházba szállítás enyhítette az aggodalmait, a beteg az éjjel jól aludt. Reggel felé többször is érzett enyhe, néhány másodpercig tartó anginális, esetleg idegi eredetű fájdalmakat a mellkas felső táján. A székrekedés elkerülésére hashajtót ajánlok: a beteg azonban eddig Bayer-féle istizint szedett, amit Németországból hozat. Minthogy régóta beteg, hosszú évek óta magas a vérnyomása és neuralgiás fájdalmai vannak, nagyon jól ismeri a gyógyszereket – eléggé, hogy egy fiatal orvost keményen próbára tegyen. Annyi gyógyszert hozott magával, hogy válogathatók közülük. Utasítást adtam rá, hogy újabb roham esetére a nyelve alá helyezze a nitroglicerin tablettát, melyet magánál tart. Ágya mellé oxigénpalackot állítottam, az injekciós fecskendő is ott van készenlétben. Vérnyomása 142/78; az EKG körülbelül ugyanazt mutatja, mint december 3-án, az ST és T eltér a normálistól, és esetleges mellsőfali infarktusra vall; a mellkasröntgen csak kis mértékű szívnagyobbodást mutat, de érlelmeszesedés nyomai látszanak rajta. A véralvadás észrevehetően nem gyorsult, a fehérvérsejtszám emelkedett, a SGOT érték növekedését nem észleltem. A betegnek évek óta prosztatamegegyesítés van, s azt mondja, olykor nehezen vizek és a vizelete zavaros; ma azonban tiszta volt, fehérje semmi, és cukor is csak nyomokban található benne.

Tizennyolcadika

Derűs, utóbb borult idő

A kórházba szállítás óta nincs komoly rohama. Többnyire csak enyhe anginális fájdalmai a mellkas bal felső részén, s ezek ritkán tartanak tovább néhány percnél. A megbízhatóan központi fűtés kiegészítésére a beteg egy villanyhőszugárzót s egy gázfűtőt hozatott be, mivelhogy a hideg, a neuralgikus fájdalomakon kívül, szívrohamot is előidézhet.

20.

Enyhén borult, később derűs idő.

Tegnap este kb. 20:00–20:30 közt anginális fájdalmak a gyomorszájtól a szegycsontig terjedő területen. A nitroglicerin tablettát, valamint az ügyeletes orvos által beadott nyugtató és értágító injekciók hatására gyors enyhülés. EKG változatlan. Vérnyomás: 156/78.

23.

Derűs, később részben borult idő.

Könnyű rohamok naponta. A vizeletben kimutatható cukor miatt ma kiadós reggelit kapott, az esetleges diabetest bizonyító vércukorérték meghatározása érdekében.

25. Vasárnap.

Derűs idő, néha fátyolos égbolt.

18:00 körül telefon a kórházból: mintegy 10 percig tartó súlyos anginális fájdalmat jelentenek a mellkas bal oldalán. Az ügyeletes orvosnak kiadom az utasításokat esetleges válság esetére, s 19:00-re a kórházba érek. Vérnyomás: 185/97, pulzus: 92, szabályos. A beteg szédülés után nyomban megnyugodott. Gyakori, hogy vasárnap kap rohamot, talán mert aggódik az orvos távolléte miatt. Ilyenkor a vérnyomása is általában emelkedik.

29.

Derűs idő, majd jég, zápor és sűrű köd, utóbb kiderül.

Újabb nincsenek súlyos rohamai. A vektor kardiogram megerősíti a mellső fali infarktusz gyanúját. A vérszérum Wassermann-negatív. Holnaptól kezdve egy új, amerikai gyártmányú értágítót használunk.

1961. január 3.

Derűs, majd felhős idő; esik az eső.

Láthatólag gyógyul, talán az új gyógyszer hatása alatt. A vizelete most zavaros, teli fehér vérseljekkel.

8.

Derűs, majd sűrű köd: később kiderül.

A beteget megvizsgálta K. professzor az urológiáról. Prostatamegnagyobbodást állapított meg, valamint vizelet-pangásból származó mikrobás fertőzést, s kezelésül prostatamasszázst és antibiotikumokat javasol. Az EKG valamivel jobb. Vérnyomás: 143/65.

Tizenegyediké.

Részben borult idő.

Napok óta egyre súlyosabb ágyéktáji fájdalmak; ma délután mintegy tizenöt percig szorító fájdalom a mellkas mindkét oldalán. Az utóbbi idők legsúlyosabb rohama. Vérnyomás: 176/91, pulzus 87. Nitroglicerin tabletták, értágító és nyugtató hatására hamarosan megenyhül. EKG változatlan.

Tizenötödike.

Napsütés.

A tegnapi röntgenfelvétel csigolyadeformációt mutat. Az egyenes gerinctartás érdekében deszkaágyat kell alkalmazni.

Törlés

Február harmadika.

Szép idő.

Az EKG sokkal jobb, még az enyhe rohamok is ritkák. Valószínű, hogy hamarosan elbocsátható.

Hetedike

Részben borult idő.

A kórházból jókedvűen távozott. Az idő az évszakhoz képest szokatlanul meleg. Minthogy a hideg árt neki, kora délután fűtött kocsiban szállítottuk haza. Szobáját egy nagy kályhával fűtik.

KIVONAT SIROJAMA ICUKO FÖLJEGYZÉSEIBŐL

Röviddel a november 20-i roham után apa sorra kapta a szívgörcsöket; december 15-én beszállították a Tokiói Egyetemi Klinikára. Kacumi doktornak hála, sikerült őt életben tartani, s február hetedikén hazajöhetett. De a szívgörcsökön még ma sincs túl – olykor-olykor erőt vesz rajta egy-egy könnyebb roham, s ilyenkor nitroglicerinhez kell folyamodnia. Február elejétől egészen március végéig ki se tette a lábát a szobából. Szaszaki ápolónő változatlanul ott maradt nálunk, hogy anyánk gondját viselje, s mióta apa hazajött, őt látja el Osidzu segítségével. Eteti, vécére kíséri, meg minden.

Minthogy mostanában nincs sok dolgom Kiotóban, itt töltöttem a fél hónapot, hogy Szaszaki helyett én viseljem anya gondját. Amint apa meglát, mindjárt dühbe gurul, tehát mindent elkövetek, hogy ne kerüljek a szeme elé. Kugako ugyanígy van vele. Szacuko különösen kényes és nehéz helyzetben van. Igyekszik szeretetet mutatni iránta, mint Inoue professzor tanácsolta, de ha ezt *túlzásba* viszi, vagy sokáig marad az ágya mellett, apa fölizgatja magát. Néha épp ez okozza a rohamot. Ha meg nem látogatja meg elég gyakran, akkor biztos, hogy apa nekikeseredik, s romlik az állapota.

Apának is ugyanaz a gondja, mint Szacukónak. Egy anginas roham nagyon fájdalmas lehet, s bár ő azt állítja, hogy a haláltól nem fél, a testi szenvedéstől nagyon is. Az ember szinte látja, küzd az ellen, hogy Szacuko túlságosan meghittten kezelje, bár azt nem viselné el, hogy teljesen elszakadjon tőle.

Dzsókicsi és Szacuko házrészében, az emeleten, nem is voltam főnt. Szaszaki szerint már nem alusznak egy szobában – Szacuko átköltözött a vendégszobába. És azt is beszéli, hogy Haruhisza olykor-olykor felsurran hozzá.

Az egyik nap, mikor otthon voltam Kiotóban, váratlan telefonhívást kaptam apától; arra kért, hogy valamiféle lenyomatokat, amelyek Szacuko lábáról készültek, s amelyek et ő egy papírkereskedésben hagyott, hozzak el onnét, s a kőfaragóval, akivel annak idején tárgyaltunk, véssesem kőbe

Buddha lába nyomának mintájára. Azt mondta, kínai följegyzések szerint Buddha lába nyoma huszonegy hüvelyk hosszú és két hüvelyk széles, s mindkét talpán keréjkelt visel. A kereket nem kell rávésni, de azt akarta, hogy Szacuko lába nyomát torzítás nélkül nagyítsa fel erre a hosszúságra. Azt mondta, gondoskodjam róla, hogy pontosan így csinálja.

Ilyen neveléséges igénnel képtelen voltam előállni, így hát visszahívtam apát, s azt mondtam, hogy a kőfaragó nincs idehaza, Kjúsúba utazott, s majd később kap tőlem választ. Pár nap múlva apa megint felhívott, s kért, hogy küldjem el valamennyi nyomatot Tokióba. Ezt megtettem.

Úgy hallom Szaszakitól, hogy a nyomatok megérkeztek. Azt mondja, apa végigtanulmányozta a tíz-egynéhány nyomatot, kiválasztotta közülük a legjobbakat, s mintha révéletbe esett volna, órákig nézegette őket, egyiket a másik után. Félt, hogy megint fölízgatja magát, de ezt a kis örömet csak nem vehette el tőle. S ez különben is még mindig jobb, mintha együtt lett volna Szacukóval.

Április közepe táján megkezdődtek a félórás séták a kertben, ha az időjárás megengedte. Többnyire az ápolónő ment vele, de nagy néha Szacuko vezetgette kézen fogva.

Ekkor ásták fel a kertben a gypet, hogy nekifogjanak a medence építésének, ahogy apa megígérte.

– Mire jó ez a kiadás? – kérdezte Szacuko a férjét. – Hiszen ha nyár lesz, apa amúgy se tud kijönni a napra.

De Dzsókiaci nem értett vele egyet. – Az öreg feje tele van álmokkal, hadd lássa csak, hogy építik már. S különben is, a gyerekek alig várják, hogy meglegyen.

TANIDZAKI DZSUNICSI RÓ

1886—1965

Japán a múlt század közepe táján megindult az egész társadalom átalakításának, modernizálásának útján, s ez egyben az ország erőteljes európaizálását és amerikanizálását is jelentette. Látva az akkori európai és amerikai technika és intézményi rendszer fejlettebb voltát, Japán a maga elmaradottságának felszámolásán ezeknek a mintáknak a követését értette, Európából és Amerikából szinte csak azt látta, ami tudomány és technika címszó alatt foglalható össze, és ez erős kisebbségi érzést szült a japánokban az európai és amerikai kultúrával szemben. Másrészt viszont Japán hosszú történelme során kialakult, óriási kulturális múlttal rendelkezett, s amikor a gazdag múlt adta öntudat szembekerült az új helyzettel, s Japán az európai-amerikai anyagi kultúra fejlettségének beismerésére kényszerült, az elentmondás feloldásaként rátalált a „japán szellem – európai technika” gondolatára.

Ennek a rendkívül leleményes, ám nagyon is kétarcú gondolatnak a követése szokatlanul hatékony volt a kézzelfogható eredményeket felmutató technika területén, és szinte döbbenetes sikereket hozott a profit uralta kereskedelmi életben, de a szellemi életben, a politikában – vagyis ahol a szellem és a technika egyszerű szembeállításával nem hozott könnyű sikert, hanem meg kellett küzdeni a szellemi és anyagi természetű dolgok eggyé olvasztásával – ropant ellentmondásokat és valósággal megoldhatatlan társadalmi gondokat szült. A technikai elmaradottság tudata hajszolta, üzte Japánt, hogy egyre

mohóbban szerezzen meg mindent, ami új. Ez a haj-sza, s az új és régi gyötrő ellentmondása természet-szerűen számtalan irodalmi mű forrása lett, a modern japán irodalom erjesztőjévé vált, és világiro-dalmi mércével mérve is sajátos, rendkívül gazdag és fejlett irodalmat teremtett. Ez a konfliktus, a fá-radhatatlan hajsza mindig valami új után már-már az önhasadás szélére juttatta a japán gondolkodókat, s ezt még tetézte az emberiség eddigi legnagyobb tragédiája, a második világháború. – Nem véletlen, hogy Európában Németországban állt elő hasonló helyzet. – Mindez együttesen többeket önpusztító ellentmondásba kergetett. Elég ha csak Akutagava Rjúnoszukére vagy Arisima Takéra gondolunk: bár koruk legműveltebb és legsikeresebb írói közé tar-toztak, kiúttalanságukban mindketten öngyilkosok lettek. Még a Nobel-díjas Kavabata Jaszunari is önkezével vetett véget életének; ő Jokomicu Tosi-kadzuval együtt a húszas években Japánba áramló európai irodalmi és művészeti irányzatok követője-ként indult, de a háború elvesztése után visszaka-nyarodott a „japán szépségeszmény” kereséséhez, mondván, „életem még el sem kezdődött, máris vé-get ért. Nem maradt más hátra, mint hogy egyedül térjek vissza a hegyekbe-folyókba; én, a halott, egy sort sem akarok egyebet írni, mint szerencsétlen Ja-pánom szépségét”.

Akik más úton indultak el, azok is meghasonlot-tak. Nacume Szószeki a feudalizmus minden egyé-nit megtagadó világával szemben az individuum ki-bontakoztatását hirdette irodalmi műveiben, és vé-gül mégis a „kövesd az ég akaratát, hagyd az egó-t” hagyományos keleti bölcséletében lelt megnyugvást. Siga Naoja pedig úgy belefáradt a régi világot kép-viselő apjával s a családdal folytatott viaskodásba, hogy a természethez menekült, s a természettel való azonosulásban találta meg a maga katarziszt.

• A hagyomány és az új termékeny egybeolvasztása – s nem egyszerűen időben és térben egymás mellé, vagy egymás után helyezése – emberfeletti nehézsé-gekkel járt Japánban, s csak kivételes egyéniségek-nek sikerült.

Tanidzaki Dzsunicisiró Japán eme ritka alkotó-erővel bíró egyéniségei közé tartozik. Tokióban, a sógúnátus-kori hagyományokat akkor még erősen őrző új fővárosban született és nevelkedett, s gon-dolkodásmódját a tradíciók formálták. De ő a maga írói tehetségével e hagyományokban felfedezte az egyetemes emberiség nagy kérdéseit, s kiapadhatat-lan alkotóerejével eljutott az emberi lét, az ember mivoltának kérdéséhez, amely a huszadik század egyik legnagyobb kérdése is. Európában a modern pszichológia irányította rá a figyelmet az ember lé-nyének mélyrétegeire, s amikor az ember szörnye-tegnek mutatkozott, az első világháborút követő évtizedekben ez vált a modern irodalom egyik leg-fontosabb témájává. Tanidzaki a japán irodalom-ban egyedülálló, egyéni világot teremtett, s nem ka-nyarodott vissza az egyetemes emberi kérdésektől a „japán szépség”-hez, abban keresve és lelve meg-nyugvást, s nem is vonult félre, hogy eggyé olvadjon a természettel. Az ő világának középpontjában mind-végig az ember áll, az emberi kéz alkotóereje – még akkor is, amikor Japán szépségéről beszél. S mivel az emberiség fejlődése, az ember megismerése a leg-fontosabb, legnagyobb kérdés az emberiség számá-ra, Tanidzaki nemcsak a japán irodalom kimagasló alakja, hanem korunk nagy írói közé is tartozik.

Már legelső írásaiban is a tudat alatti, rejtett ént kutatja. A *Tetoválas* (1910) című novella hőse az Edo-kor végén élő ifjú tetoválomester, Szeikicsi; számára az alkotás gyönyörét csak fokozza, hogy mikor az emberi testre rajzol, a pácienseinek fájdal-mat okozhat. Örök vágya, hogy egy tökéletesen szép

női testre tetoválhassa mesterművét. Évekig tartó keresés után véletlenül meglátja a tökéletesen szép női lábat egy utcai gyaloghintóban, s rögtön tudja, hogy a láb tulajdonosa az, akit keres. Mert „a szép mindig hatalmas, és a rút mindig erőtlén”. Az újabb, véletlen találkozás során a lány is a szépség hatalmának bűvöletébe esik, a démoni művészi akarat legyőzi ellenállását, mindkettejükből feltör a tudat alatti, rejtett én, és delíriumos túlfűtöttségben hozák létre a tökéletes női test és a tökéletes művészi alkotás találkozását. Amikor azonban a mű elkészül, a médium megváltozik: többé már nem kiszolgáltatott, most már a démonikus szépség tartja hatalmában a művészt, aki elérte a művészi beteljesülést.

A szép és a gonosz gyakran ötvöződik Tanidzaki nőalakjaiban. Az *Eszeveszett szerelem* (1924) című regényben a rejtett gonoszság, amint alkalma van a kibontakozásra, szintén visszájára fordítja az erőviszonyokat. Másutt anya utáni vágyként ölt testet az író nőimádata, például *Az álmok hídjá* (1959) című elbeszélésben (magyarul: Nagyvilág, 1973/11). De a vonzódás a gonosz szépséghez és a nő utáni vágyakozás sokszor összefonódik Tanidzaki műveiben. A figyelmes olvasó a felszínen megjelenő, már-már perverzitásba hajló furcsaságok mögött elmélyült és kimunkált lélekelemzést talál. A rejtett gonoszság témáját máskor a fiúalakokban bontja ki az író, például a *Fiú* (1911) című novellában. Az iskolában csöndes, elfojtott gyerek otthon játszótársáival éli ki hatalmi energiáit, mígnem a királynővé tett játszópajtás leigazza alattvalóját, s embertelen kínzásoknak veti alá.

A normális gondolatvilág lassan eltorzul a szépség vagy a gonoszság ereje által, a torz akarat pedig szinte élvezzi önmaga pusztulását. Ez a beteges emberi tulajdonság Tanidzaki késői műveiben is min-

denütt jelen van. A gonosz szépség vagy a szép gonoszság előtti meghajlás, a megrészegülés félelmetes, mindent lebíró erejétől, Tanidzaki legfőbb témája. Ez ad magyarázatot a *Kulcs* (1956) című kisregény beteges vágyú egyetemi tanár hősnének viselkedésére, s az *Egy hibbant vénember naplója* (1961) című kisregénynek is ez az alapmotívuma. A lélekelemzés itt már a hatalom patológiáját is érinti a családján uralkodó pénzes vénember jellemrajzában. Tanidzaki nagyon jól tudja, hogy milyen veszélyes a torzult akarat hatalomhoz jutása a közvetlen – és a távolabbi – környezetre. Minden látványos társadalmiaskodás nélkül hívja fel a figyelmet erre a társadalmi veszélyre, melyet rajta kívül szinte senki sem ábrázolt a modern japán irodalomban.

Tanidzaki egész alkotói pályájának minden műve kiváló komponáló készségről, fantáziáról tanúskodik. Indulásakor, káprázatosan színes stílusa miatt, naturalista szemléletől elütő alkotásait egyszerűen úgy minősítették, hogy írójukat kizárólag a szépség utáni vágy fűti, s nincs komoly mondanivalója, pedig legnagyobb regénye, a *Szállingózó hó*, amely egy ószakai kereskedőcsalád életét írja le négy nővér sorsában, valóságos forrásmű az akkori japán életéről.

Bár Tanidzaki sosem kereste a „japán szépséget” oly módon, ahogy Kavabata, az igazi japán arcot mégis híuen megmutatta. S ez a Tanidzaki által rajzolt valódi japán arc eltér a sokszor elvárt és elképzelt „japános”-tól, talán nem is hat „tipikusan japánnak” – mert nincs benne semmi misztikus és cseresznyevirágos.

Tanidzaki 1886-ban született Tokióban. Családja eredetileg jómódú volt, de apja képtelen üzleti vállalkozásai folytán teljesen elszegényedett. Az elemi iskola elvégzése után abba is kellett volna hagynia a tanulást, de tanárai fölfigyeltek ritka tehetségére

– különösen íráskészsége volt szembetűnő –, és segítséggel tovább tanulhatott. 1905-ben felvették a tokiói első gimnázium angol jogi tagozatára, de mivel közben elhatározta, hogy irodalommal foglalkozik, átiratkozott a bölcsész tagozatra. 1908-ban a tokiói császári egyetem japán irodalom szakán folytatta tanulmányait. Azért esett erre a szakra a választása, mert úgy gondolta, mint később írja, hogy a tantárgyak elég könnyűek, s több ideje marad az írásra. A tandíjhátralékok miatt azonban 1910-ben kitétek az egyetemről. Ugyanakkor közreműködött a hagyományosan a tokiói egyetem irodalomkedvelő diákjai által szerkesztett *Újeszme-áramlat* című folyóirat második sorozatának kiadásában. Itt jelent meg a már említett *Tetoválás* meg más novellák is, s Tanidzaki egyszeriben híres lett. Több mint fél évszázadon át, hetvenkilenc éves korában bekövetkezett haláláig folytatta írói tevékenységét.

Novellák, regények mellett drámát is írt, talán legjelentősebb az *Épp a szerelemért* (1921) című, mely egy szerelmi háromszög mindent leromboló szenvedélyeit rajzolja. A siker után évekre eljegyezte magát a színpaddal. Irodalmi esszéi közül kiemelkedik az *Árnyékimádat* (1933), mely az Ószaka és Kiotó környékén fennmaradt hagyományos élet szokásokat (ruházat, étkezés, lakás stb.) vizsgálva az árnyék esztétikumát elemzi.

1939–41-ben huszonhat kötetben kiadja a klaszszikus japán szépróza korai, monumentális alkotását, a XI. század elején írt *Gendzsi regényé-t*, melyet ő ültetett át modern japán nyelvre, s később kétszer is átdolgozott.

Ars poeticájáról többször nyilatkozott esszé formában, egyik ilyen írása, a *Böbeszédű följegyzések* (1927) élénk vitát váltott ki közte és Akutagava között. Tanidzaki a történet fontosságát hangsúlyozta

a prózai művekben. Akutagava viszont a nem történetyszerű leírás esztétikai jelentősége mellett szállt síkra.

Tanidzaki *Szállingózó hó* című regényéért – melyet 1943-ban kezdett írni, de betiltották, s így csak 1948-ban fejezte be – Mainicsi-díjat (1947) és Aszahi-díjat (1949) kapott. (A *Mainicsi* és az *Aszahi* Japán két legtekintélyesebb újság- és folyóiratkiadó vállalata.) 1949-ben állami kulturális kitüntetésben is részesült. 1955-ben a *Van, aki a keserűfüvet szereti* (1928) című művéért Nobel-díjra jelölték. 1964-ben az amerikai művészeti akadémia tiszteletbeli tagjává választották. 1937-től a japán művészeti akadémia tagja volt. Összes műveinek gyűjteményes kiadása 1966-ban jelent meg Tokióban, huszonnyolc kötetben.

Tanidzaki az egyik leggyakrabban fordított japán író, szinte minden fontosabb műve megjelent angolul és franciául, több művét lefordították németre, oroszra, lengyelre, olaszra és más nyelvekre is. Első magyarra fordított műve a *Tetoválás* című novella volt, amely *Pók* címen megjelent a Nyugat kiadásában (1936?-ban), újabb fordítása a *Modern japán elbeszélők* című kötetben látott napvilágot 1967-ben. Az 1961-ben írt, magyarul most első ízben megjelenő *Egy hibbant vénember naplója* című kisregény Tanidzaki legjelentősebb öregkori alkotása, életműve összegezésének is tekinthető. A fordítás az 1971-es angol nyelvű kiadás szövegéből készült.

Yamaji Masanori

Kiadta az Európa Könyvkiadó
A kiadásért az Európa Könyvkiadó igazgatója felel
Szedte az Alföldi Nyomda
Nyomta az Alföldi Nyomda
A nyomdai rendelés törzsszáma: 8083.66-14-2
Készült Debrecenben, 1979-ben

Felelős szerkesztő: Kalmár Éva
A sorozatot Somló Vera szerkeszti
A szöveget az eredetivel Yamaji Masanori vetette egybe
Műszaki szerkesztő: Maczó Zsuzsanna
Műszaki vezető: András Győzőné
Készült 16 250 példányban, 6,7 (A/5) ív terjedelemben
EU-d-7980
ISBN 963 07 1989 4